

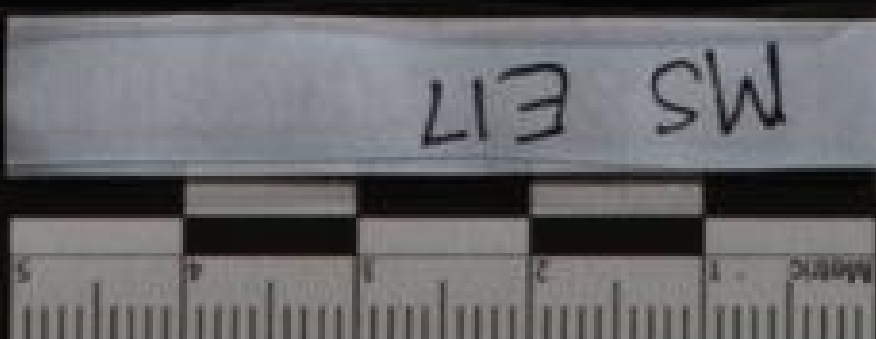

Specy. Libr. 17. 2. 1931

EX LIBRIS
C.S. ASCHERSON

UNIVERSITY OF KANSAS LIBRARIES
MS
E17
RARE BOOKS

MS E17

2

8750

735

Quod si quis
confuevit
ueluntas com
scribemus. Ne
fuisse nos lib
fuit hec negot
causa uelle ag
gebamus. Non
scopia dicitur
nota intellig
ammi guber
a scriptores
assumpserunt
parum mult
uerunt que n
de agniti p
uidebantur.
Non enim sp
uenimus ad

¶ sine negotiis familiaribus
impedita uix satis otium
studio suppeditare possim
et ipm id quod datur otij
libentius inphra osumē
consueuimus. Tamen tua nos. S. heremi
uoluntas cōmouit: ut de ratione dicendi cō
scribemus. Ne aut tua causa noluisse aut
fuisse nos laborem putares. Et eo studio
sius hoc negotiū suscepimus. q̄ te nō sine
causa uelle cognoscere. Phetoricam intelli
gebamus. Non enim parum fructus h̄t in
se copia dicendi et comoditas orationis. si
recta intelligentia diffinita moderatione i
ammi gubernetur. Quas ob res illa que gre
ci scriptores inanis arrogantie causa sibi i
assumpserunt relinquamus. Nam illi ne
parum multa fuisse uiderentur ea conquesi
uerunt que nichil attinebat. ut ars diffi
lior cognita putaretur. Nos autem ea que
uidebantur ad rōem dicendi sup̄simus. n̄
Non enim spe questus aut gloria cōmoti
uenimus ad scribendum quemadmodum

ceteri. sed ut industria nostra tue more geramus
uoluntati. Nunc ne nimis longa sumatur
oratio de re dicere incipimus. si si te unum
illud mouerimus arte sine assiduitate di
cendi non multum uiuere ut intelligas hanc
rationem preceptionis ad exercitationem accom
dari oportere.

Orationis officium est de iis rebus posse
dicere quae res ad usum civilem moribus
et legibus constitutae sunt cum assensu auditorum
quod ad eius fieri poterit. **Tri** sunt genera
causarum quae recipere debet orator. Demonstrati
uum. Deliberatiuum. Iudiciale. **D**emonstrati
uum est quod attribuitur in aliquo certe persone
laudem uel uituperationem. Deliberatiuum est in
consultatione positum quod habet in se suasionem
et dissuasionem. Iudiciale est quod est positum
in controuersia et quod habet accusationem aut
petitionem cum defensione. Nunc quas res in
horatorem habere oportet docebimus. Tunc
quomodo has causas tractari ueniat ostendemus.
oportet igitur esse in oratore. In uentionem. Dis
positionem. Elocutionem. Memoriam. Pro

mitationem. In
uerarum uel uer
cedant. Disposi
quod demonstrant qu
tum. Elocutio est
narum adinuice
est firma anima
ceptio. Promin
moderatio cum
rebus assequi p
exeritatione
tam uiam ratione
ipellimur cum
milles in dices
no est assiduus
igitur demonstr
pere. Quas quod re
possint ad
tunc dicendi u
sumitur in
confirmatione
Elocutio est pri
tunc uel iudic

mutationem. Inuentio ē excoꝑitatio reruꝝ
uerarum ul' uerisimilium q̄ cām probabilez
reddant. Dispositio ē ordo ⁊ distributio rez
q̄ demonstrant quid quibusq; locis sit collocan
dum. Elocutio ē ydoneorum uerborū ⁊ senten
tiarum ad inuentionē accommodatio. Memoria
ē firma animi rez ⁊ uerborū dispositionis per
ceptio. Pronuntiatio ē uocis. uultus. gestus
moderatio cum uenustate. Hec omīa tribus
rebus assequi poterimus. arte. imitatione.
exercitatione. **A**rs ē proceptio que dat cer
tam uiam rōnez q; dicendi. Imitatio ē qua
ipellimur cum dicendi rōne ut aliquorū ⁊ si
milis in dicendo esse ualeamus. Exercita
tio ē assiduus. usus. ⁊ suctudo q; dicendi. Qm̄
igitur demonstratiū est quas cās oratorem reci
pere. Quas q; res hic quem ac. nē quemadmo
dū possint ad ratiōez oratoris officia accomo
dari dicendū uidetur. Inuentio in sex partes
cōsumitur in exordium. Narratiōez. diuisiōez.
confirmationez. Confutationem. Conclusiōez.
Exordiuū est p̄cipuū orōnis p̄ quod aīus au
ditoris ul' iudicis ⁊ stituitur ul' apparatur ad

audiendum. Narratio est rerum gestarum aut pro
inde ut gestarum expositio. Diuisio est per quam exponimus
ut appum quid oueniat. quid in controuersia
sit et per quam exponimus quibus de rebus sumus
actura. Confirmatio est nostrorum argumentorum expositio
cum asseneratio. Confutatio est contrariorum locorum
dissolutio. **C**onclusio est artificiosus terminus
orationis. **U**bi hic quoniam una cum oratoris officijs
quo res cogniti facilius esset producti sumus ut
de orationis partibus loqueremur et eas ad inuentionis
rationem accommodaremus de exordio primum
dicendum uidetur. **E**am posita quo commodius
exordiri possimus genus cuius est considerandum. **O**mnia
cuius sunt quatuor. honestum. turpe
humile. honestum genus cuius tam putatur
cum aut id defendimus quod ab omnibus maxime deesse
videtur uidetur aut id oppugnamus quod ab omnibus
uidetur oppugnari debere ut per uero forte ista pa
ricadam. Turpe genus intelligitur cum aut honesta
res oppugnatur aut defenditur turpis. Dubi
um genus est cum habet in se causa et honestatis et tur
pitudinis partem. humile genus est cuius accepta res
antefertur. Cum hec ita sint conueniet exordior

monem ad cie ge
nos duo sunt gna
appatur in finiat
opum cum statim
neq; redimus ad a
arrentes ut docles
possumus. Si gna
uolentia principum
turpitudinis pars no
mille genus erit
turpe cause gen
e. de qua posterius
erimus. q; adusa
nam capere possim
genus erit licebit
na uolumus aut
sic honesta aut b
viam exponere
alge aut ascripti
ne cause aduimen
bre. **U**m igitur
autores hic uolu
posse aperimus.

rationem ad cūc genus accomodari. **E**xor
dior duo sunt gñā principii qđ grece prehemui
applatū r in sinuatio que epodos noiatur. Prin
cipium ē cum statim auditoris auium nobis vto
neuz reddimus ad audiendū. It ita sumitur ut
attentos ut doales ut bñuolos auditores hñc
possimus. Si gñā cūc dubius hñcimus a bñ
uolentia pñapium ostendimus. Ne quid illa
turpitudis pars nobis possit ob ēē. Sin hu
mille genus erit cūc faciemus attentos. Sin
turpe cause genus erit insinuatōē utēdū
ē. de qua posterus dicemus. nisi quid nacti r
erimus. qđ adūsarios criminando bñuolen
tiam capere possimus. **S**i honestum cause
genus erit licebit recte uti ul' nō uti pñapio. si
uti uolumus aut id oportebit ostendere. qđ cū
sit honesta aut breuiter quibz terebus sumus
dictum exponere. **S**i pñapio uti uolem'
a lege aut ascriptura aut ab aliquo firmisliō
nīe cause adiumento principii capere oportē
bit. **U**m igitur doalem beniuolum attētuz
auditores hñc uolumus. quō unūquodq; o fia
possit apernemus. **D**oales auditores hñc po

terimus. si summam causae breuitate exponemus. et
si attentos esse faciemus. Nam totalis is est qui
attente uult audire. Attentos habemus si pol
licebimur nos de magnis rebus. nouis inuisita
tis uerba facturos de his que ad res. p. pertineant.
aut ad eos ipsos qui audient. aut ad eorum immorta
lium religionem. Et si rogabimus ut attente
audiant. et si nullo exponemus res quibus de rebus
dictum sumus. **B**eniueolus auditores facere
quatuor modis possumus. a nostra persona. ab aduer
sario nostro. ab auditoris persona. et a rebus ipsis.
a nostra persona beniuolentiam ostendimus. si no
strum officium sine arrogantia laudabimus.
atque in re. p. quales fuerimus aut in parentibus aut
in amicis aut in eos qui audiunt aliquid refere
mus. Dum hec omnia ad eam ipsam rem de qua
agitur sint accommodata. Item si nostra in comoda
preferemus. in opem. sollicitudinem. calamita
tem. Et si orabimus ut nobis sint auxilio. et
simul ostendimus nos in alijs noluisse spem
habere. **A**b aduersario persona beniuolentia
captabitur. si eos in odium. in uindictam. et con
tentionem adducemus. In odium rapiemus. si

quo eorum spure. et
tr. crudeliter. mal
feremus. In inuidi
am. factionem. diu
litatem. clientelas. I
mitates aduersario
magis quam ueritati eos
adducemus. si in be
niam. aduersario
persona colligitur ben
sapienter. mansuetu
tis iudicatis. Et si
dum expectatio sit ap
beniuolum efficiem
laudando extolle
temus. **T**
ria sum
possum
funda. cum tu
ipsi res aut audite
aut auditis per
qui ante ostendit

quid cor spurce. et superbe. perfidiose. et fiden-
ter. crudeliter. malitiose. nagiaose. factum pro-
ferremus. In inuidiam trahemus si uir. si potē-
tiam. factionem. diuitias. incontinentiam. nobi-
litem. clientelas. hospitium. sodalitatē. affi-
nitates aduersariorum proferremus. et his adiuuētis
magis quam ueritati eos confidere aperiemus. In ostēptio-
em adducemus. si in heretiam. ignauiam. desidiam. lux-
uriam. aduersariorum proferremus. **U**b auditorum
persona colligetur beniuolentia. si res eorum fortiter.
sapienter. mansuete. et agifice proferremus iudica-
tis iudicatas. Et si quod de his existimatio. que iu-
dicii expectatio sit aperiemus. **T**rebus ipse
beniuolum effitemus auditorem. si in iudicium causas
laudando extollemus per ostēptionem aduersariorum
temnemus. **D**einceps de insinuatione ape-
riemus.

Tria sunt tempora quibus principio uti non
possumus. que diligenter sunt ob-
seruanda. aut cum turpe casus habemus. hoc est cum
ipsa res auius auditoris a nobis alienat. aut casus
auius auditoris persuasus uidetur esse ab hijs
qui ante ostēptauerunt. aut cum diffensus est eos et

audiendo qui ante dixerit. Si cā turpitudinem
hēbit. exordiri potuerimus his rōnibz hoīem nō
rez. Rem nō hoīez rem nō rem hoīez nō hoīez spec
tari oportere. Nō placere nobis ipīs q̄ facta dicant
ab adūfarijs. et ēē indigna aut nefaria. Deinde
cū diu rem auerim⁹. nichil simile a nobis factū of
tendemus. aut aliquorū iudiciū de simili cā. aut
de eadem. aut de minore aut de maiore pferemus.
dein ad nūz cām p̄detentam accedemus. q̄ similitu
dinem offerim⁹. Item si negabimus nos de aduer
farijs aū de aliqua re ēē dicturos. et tū occulte dicem⁹
interiectioē ūbor. **S**i persuasus auditor. si oīo ad
uerfariorū fecit fidem auditoribus. neq; eīm nō fa
cile fare poterim⁹. qm̄ nō sumus nesci quibz rebus
fides fieri soleat. Ergo si fidem fctāz putabim⁹ his re
bus nos insinuabim⁹ ad causam. de eo quid adūfa
riū firmissimū sibi ad uincētum putarit. nos dictu
ros pollicebimur. ab adūfarij dō exordiemur.
et ab eo maxime qđ ille nup̄ime dixerit. aut dubi
tatione utem⁹. quid potissimū dicam⁹. aut cui loco
p̄mus respondeam⁹ cum ad muatioē. **S**i de fessi
erunt audiēdo. ab aliqua re q̄ risum mouere possit
ab apologo. fabula uerisimili imitatioē de praua

f

one. in uerfioe. am
exatatione simili
ab alio interpellat
ferimus aliter ac pa
no eodem mō i cō
ali soleant. quid n
mus. Inter ifinu
p̄ncipuz eimodi t
p̄s quibus p̄fari
etiam aut doales
firmatō eīmōi debe
eodem illa omia
im i dicendi opere
res utilitates tam
tūde. xē ē ut aut
doales. b̄m̄uoles.
maxie comperant
ordio utamur. que
ordienda cā fuan
tata sit ūbor. s̄fue
Unosim
modari
unosim ē quo n

tionem. in uersioe. ambiguo. abiectioe suspitione. p[re]a
expectatione similitudine nouitate. istoria. uersu.
ab alicui[us] interpellatione. aut irrisione. Si promissimus
aliter ac pati fuerim[us] nos esse dicturos. nos
non eodem modo u[bi] ceteri soleant u[er]ba facturos. quid
alii soleant. quid nos facturi sum[us] breuiter exponemus.
Inter insinuationes. et p[ro]napiu[m] hoc inter est.
Principius ei[us]modi debet esse ut statim apertis remi
bus quibus p[re]scripsimus. aut b[en]iuolum. aut at
tentum. aut doctile. faciamus auditori. **U**t in
sinuatio ei[us]modi debet esse. ut o[mn]i per dissimulatione[m]
eandem illa omnia efficiamus. ut ad eandem o[mn]imoda
tem i[n]dicendi opere peruenire possimus. Verum he
tres utilitates tam. et si in tota oratione sunt compe
rande. hoc est ut auditores se se p[er]petuo nobis attentos.
doctiles. b[en]iuolos. p[re]beant. tunc id per exordium eandem
maxime comperandum est. **N**unc ne quoniam inioso ex
ordio utamur. que uita uitanda s[un]t docebo. In ex
ordienda causa suandum est. ut leuis sit finis. ut u[er]si
tata sit u[er]borum consuetudo ut non apparita oratio esse uideatur.
Iniosum exordium est quod ipse casus actio
inadani potest quod uulgare dicitur. Itaque
iniosum est quo nichilominus aduersarius potest

uti quod cōe appletur. Itē illud quo ad ūsarius
ex cōtrario breuiter cōmutato poterit uti. Itē
utrosum ē qđ minus appante positum ē aut
nimium longus ē a quod nō ex ipā cā natū esse
uideatur. quod seperatū uocatur in quo etiam
translatū adudatur. ut ipse nō colereat cū nar
ratioe. et qđ neq; binuoluz neq; teales neq; atten
tum fatiat auctorē. De exordio satis erit. De
inceps ad narratiōem transeamus.

Narrationum tria sūt gñā. Vni est
cū exponimus rem gestam et unum
quodq; trahimus ad utilitatē nrā uicenti cā.
quod p̄tinet ad eas cās de quib; iudiciū ē futu
rum. Alterum genū narratiōis est quod iter
curit nō nūq; fidei aut cōminatiōis aut trāsiti
ōis aut alicui appatiōis aut laudatiōis cā. **T**
tertium genū ē id quod a causa ciuili remotū
ē. In quo tñ exerceri ouenit quo comodius il
las superiores narratiōes in causis tractare
possimus. Eius narratiōis duo sūt gñā. Vnus
qđ in negotijs. alter qđ in p̄sonis positū est.
Id quod in negotiorū expositiōe positum ē tres h̄t
partes. fabulam. Historiam. Argumētū. fabu

la est que neq; res
ut be que intrag
res gesta. hab etia
argumētū ē res
argumēta com
qđ in p̄sonis po
fatiōis. anim
m. lenitate. spe
etia. dissimila
fatiōe cōmutati
fatiōem letitiam re
correndo transfig
ponet quomō t
fatiōis ouenit hic
lura. ut ueris
fatiōis. quemat
est. Rem bre
iapiemus narra
ultimo mudo re
tam nō p̄culat
eremus. si usq
et si transitiōib
erabim ab eo q

La est que neq; res ueras neq; uerisiles otinet
ut he que in tragedijs tradite sūt. **H**istoria ē
res gesta. s; ab etatis nrē memoria remota. **A**
Argumentū ē res ficta que tā fieri potuit ul'
ut argumenta comediarū. Illō qñis narratiois
qđ in personis positū est debet habere hmoīs
festiuitatē. animorū dissimilitudinē. grauita-
tem. lenitatē. spem. metum. suspitioē. desi-
deriū. dissimulatioē. inīam. rez uarietates.
fortune cōmutatioē. in speratū. i cōmodū.
sibitā leticiā iocū. exitū rez. rez s; in
exercento transigent. **I**llud quod ad iūtatē
pertinet quomō tractari oueniat appiemus.
Dres ouenit hīc narratioē. ut breuis. ut dil-
lucta. ut uerisilis sit. Que qñ fieri oportere
scimus. quemadmodū fatiamus agnoscedū
est. **R**em breuē narrare poterimus. si mō
i apiemus narrare unī neq; erit. et si nō ab
ultimo initio repetere uolemus. Et si suma-
tim nō p̄ticulariz narrabim'. et si nō usq; ad
extemū. s; usq; eo quo opus erit persequimur.
Et si transitioib; nullus utemur. Et si nō de-
errabim' ab eo quod ceperim' exponē. Et si exi-

tus rerum ita exponem. ut an q̄ que facta sint fa-
ri possint. tam q̄ si nos retinuerim. **Q**uod gen-
e si dicā me exprouitia redisse. profectū q̄ in
punitā intelligat. Et omnino nō mō id quod i-
obest. s̄ q̄ id quod nec obest nec adiuuat satius
ē p̄terire. et ne bis. aut sepius id dicam. Caue-
dum ē q̄ ne id quod semel diximus sup̄. deinceps
dicamus hoc mō. ab athenis meghara uesper-
aduēit sino. ubi adueit meghara. in fidias fe-
cit uirgini. Insidias fecit uirgini uī in loco ita-
lit. **R**em dillucide narrabim si ut quid q̄ i
p̄mū gestū erit. ita p̄mū exponem. et res et t̄p̄us
ordinē cōsuabim. Ut geste res erit aut ut potius
se gen uidebunt. Hic erit cōsiderandū ne quid
perturbate ne quid noue ne quid cōtorte ne qd
ambigue dicam ne q̄ in aliam rē transeamus
et ne ab ultimo repetam ne longe prosequam.
ne quid qd ad rē pertineat p̄teream q̄ si persequim
ea que de breuitate p̄cepta s̄t. Nam quō breuior
eo dillucidiōr et cogniti faciliōr fiet. Veri-
simil' narō poterit ēē. si ut mos uī opō ut natura
postulat dicamus. si sp̄a t̄p̄us personarū dignitates
cōsilioz ratioēs locorū oportunitates cōstabunt

ne refelli possit aut t̄p̄
am. aut locū. r̄tōnci
facere aut p̄a nō potuim
omnis hec oīa in narra
Nam sepe ueritas n̄ hec
fictō. Sin erit ficta co
ante cōfligendū ē qu
uī firma autoritas uir
hic q̄ dicta sunt arbitre
n̄ scriptoribz n̄ si q̄ de
dicamus q̄ eas nos sol
simus. ut plane certū
notior h̄emus. **U**
inuentōe disputandū
eatonis cōsumit. dabo
industrie q̄ rei utilitas
si p̄us pauca de diuina
diuina iduas partes
narratiōes debem ap̄
aduersariis. si ea quālibet
cōsiliis relictū sit. s̄
ab hoc iste. ouent m
ne q̄ licent ne ei fa

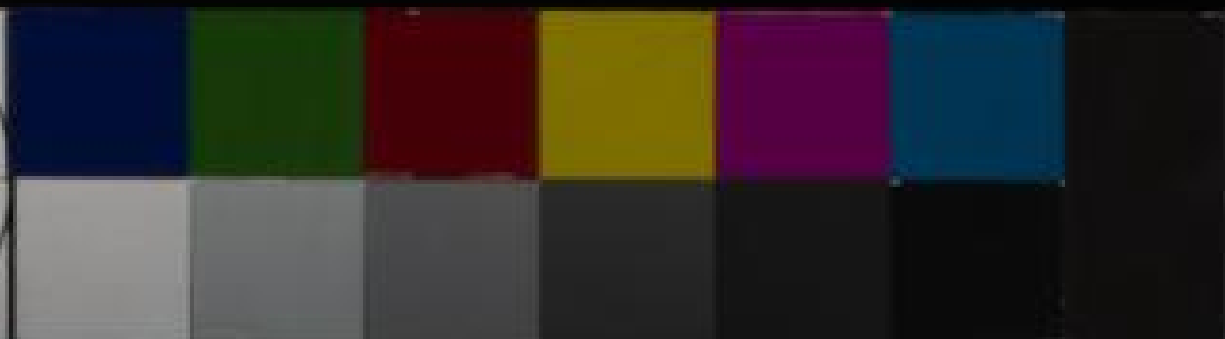
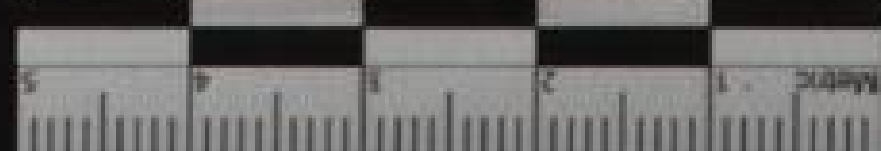
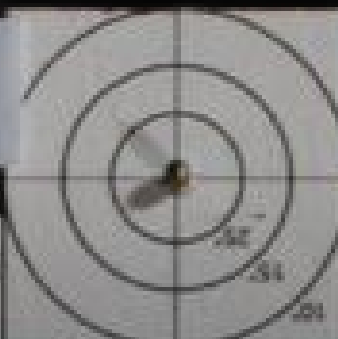
ne refelli possit aut tēpūs par fuisse aut cām nul-
lam aut locū vdoncū nō fuisse aut hoīes ipōs
facere aut pati nō potuisse. Si uera res erit nichil
ominus hec oīa in narando cōsuanda sunt. **C**
Nam sepe ueritas n̄ hec cōsuata sint fidē nō potest
facē. Sin erūt ficta eo magis cōsuanda de his rebz
caute cōfligendum ē quibz in rebz tablē aut ali-
cui firma auctoritas uidebitur īfuisse. **A**d
huc q̄ dicta sunt arbitror m̄ cōstare cū ceteris ar-
tis scriptoribz nisi q̄ de īsinuatiōibz noua excogi-
tauius q̄ eas nos soli p̄ ceteros ītra tēp̄a diui-
simus. ut plane certā uiam q̄ perspicuā rōnem
exordior hēmus. **N**ūc qd̄ reliquū ē qm̄ dē rez
in uentioē disputandū ē in qua singlāre offitūz
oratoris cōsumit. dabim̄ operā ut nichilominus
idustrie q̄ rei utilitas postulabit q̄sisse uideam̄.
si p̄us pauca de diuisione cāz diximus. **D**iu-
uisione īduas partes distributa ē. Primū post
narratiōēz debem̄ apire quid nobis cōueiāt cum
adūsarjz. sica q̄utilia sūt nob̄ cōueiēt. quō in-
cōtrouērsijs relictū sit. hoc mō. Inēfectam ēē mīez
ab honeste. cōuenit m̄ cū adūsarjz. iure ne fecē-
rit q̄ licuerit ne ei facē. id in cōtrouērsia ē. **I**tem

e contrario. Agamencōz ēē ac litemēstra occi-
sum oſitēnt. Cum id ita ſit me ulāſa parētem
negat oportuiſſe. Deinde cū hoc fecerim diſtri-
butioē uti debemus. **E**t diuiditur ituas i
partes Enumeratioēz. et expoſitioēz. Enumera-
tione utemur cū dicem' nūō quot de rebz dictū
ſumus. cam plus q̄ trū ptū nūō nō ēē oportet.
Nam et piculoſuz ē neq̄do pl' minus uedicam'
et ſuſpicioēz affert auditori meditatioēz et artiſi-
ti q̄ res fidez abrogat oratori. **E**xpoſitio eſt
cū res de quibz dictum ſumus exponim' breuit'
et absolute. **A**luc ad oſfirmatioēz et oſutatioēz
tranſeam'. Nota ſpes uicendi rōq; perſuadendi
poſita ē in oſfirmatioē et confutatioē. Nam cū
argumēta nra expoſuerim'. oſtaria q; diſſolue-
rem' absolute in mirū minus oratorū oſfecuz.
Vtrūq; igit facē poterim' ſi cōſtitutioēz eadē cōgue-
rimus. **C**auſar oſtitutioēs alij quatuor fecē-
runt. noſter doctor putauit tres ēē. Nō ut de
illoz quicq; detraheret i uentioē. ſ; ut oſtēderet
id qd oportuiſſet ſimplr ac ſinglari modo do-
cere illos diſtribuiſſe dupliciter et biptato.

Oſtitutio ē p̄ma de p̄atio deſenſous

ai accuſatoris iſum
noēs itaq; ut ante
calis legitima iun-
iſtitutio ai deſcto
iſitua poſt q̄ reſouit
gladio i cubit. Vix
corpore telli cruci-
uent ai frēm caſum
gladio cluento uide-
hic qm iſectura uer-
uerſa et ex eo oſtitu-
Legitima oſtitutio
to aliquo oſtrouerſio
impans ſex iſcripta
leges Ambigui diſ-
Ratōnatioēz. Ex ſi
naſat cū uidet ſari
to ipō diſentire. ſi
ar eos qui pp tēpeſta-
omia perdere. For-
nans oſtuata ſit q
oſtitudie tēpeſtatis
reliquerit in ſchapl

cū accusatoris i simulatione uicta. Constitu-
tiones itaq; ut ante dixim⁹ tres sūt. Coniectu-
ralis legitima Juridicalis. **C**oniecturalis
ē constitutio cū defectu controuersia ē. hoc mō. Ajax
i silua postq; rescuit que fecisset per insaniā
gladio i cubuit. Vlixes intuenit casus aspiciat
corpore tellū cruentū eduxit. **V**enerat iter
uenit cū frēm casum q; inimicū frīs cum
gladio eluente uiderat acersit capitis. **E**
hic qm̄ coniectura uerū qritur de fctō erit con-
uersia q; ex eo constitutō ēē coniecturalis noīatur.
Legitima constitutio ē cū in scripto ul' ex scrip-
to aliquid controuersie nascitur. Ea diuidentur
in partes sex i scriptū q; sententiā. Continuas
leges Ambigui diffinitioēs translatatioēs.
Ratiotinatioēs. Ex scripto q; finia. Controuersia
nascit cū uidet scriptoris uolūta cū scrip-
to ipō dissentire. h̄ mō. Si lex sit que iube-
at eos qui p̄ tēpestatē nauē reliquerint i
omnia perdere. Forūz nauē cetera q; ēē si
nauis consuata sit qui remāserūt i nauī.
Magnitudinē tēpestatis qdam p̄teriti nauem
reliquerūt in schapham considerūt omnes

per unum egrotum. is pro morbo exire nec fugere
potuit. Casu et fortuitu nauius in portu delata est
in columnis illam egrotus possidet naue petit ille
cui fuerat. **C**onstitutio legitima est ex scrip-
to et finis. Ex contrariis legibus controuersia constat cum
alia lex iubet aut permittit. Alia uetat quip-
piam fieri hoc modo. Lex uetat qui de pecuniis re-
petundis dampnatus sit contineere oronem hinc.
Altera lex iubet augures inde mortui qui
petat locum in contineere cum nominare. **A**ugur quare
dampnatus de pecuniis repetundis in mortui qui
petat locum nominavit peti ab eo multa. **C**onstitu-
tio legitima est ex contrariis legibus. **E**x ambi-
guo controuersia nascitur cum scriptum duas aut plures
sententias significat hoc modo. **P**ater familias
cum filii heredes faceret testamento uasa ar-
gentea uxori legauit. **G**ulius heres me-
us terentie uxori mee. xxx. pondo uasorum argen-
teorum dato que uolet. **P**ost mortem eius causa
pretiosa et celata magister illa petit. Gulius se-
in xxx. pondo que ipse uolet debere dicit. **C**on-
stitutio est legitima ex ambiguo. **E**x diffini-
tione cum constat cum in controuersia est quo nomine fitin-

apparet. Haec est huiusmodi co-
legi frumentaria de sefimi-
um est. Q. cepio qui pe-
cuniis erat doant errat
se largitior tantam
si ea lege ferat ad popu-
lum uideri eum facere.
per college intercedere.
tam detulit. Cepio ut
deus collegis aduersus
uere bonis ipse fecit
res debeat impedimento
Accersitur cepio ma-
ior est legitima ex diffini-
tione ipsam cum que
maiestate. **E**xtraneis
ei aut tempus differendum
tum aut iudices muta-
haec parte constitutionis gra-
Nos in iure civili
haec parte nos iuris au-
toribus. **N**o nichil in
que peculatus accusa-

appletur. Ha e huiusmodi cum lucius saturninus
legem frumentariam de sesquialibus et trientibus
latam esset. Q. cepio qui per id tempus questor ur-
banus erat docuit errare senatum pati non pos-
se largitionem tantam. **S**enatus decreuit
si ea legem ferat ad populum ad usus rem publi-
cam uideri eum facere. Saturninus ferre ce-
pit collegae intercedere. Ille nihilominus cistel-
lam detulit. Cepio ut illum contra interceden-
tibus collegis aduersus rem publicam uideret ferre cum
uiris bonis impetum fecit potes disturbat ci-
uitas deiecit. Impedimento est quo senatus ferratur.
Accersitur cepio maiestatis. **C**onstitu-
tio est legitima ex diffinitione uocabuli ei hic
diffinitur ipsam cum querit quid sit diminutio
maiestatis. **E**xtranslaticio strouisia nascitur
cum aut tempus differendum aut accusatorem muta-
tum aut iudices mutandos reus dicit. **I**n
hac parte institutiois greci utuntur in iudiciis.
Nos in iure civili plerumque utimur. In
hac parte nos iuris civilis finia iuuabit. In
iudiciis non nichil utimur ut hoc modo. Si
quis peculatus accusatur quod uasa argentea

publica de loco priuato dicatur subtrulisse.
possit dicere cui diffinitio sit usus quid sit
futurum quid sit peculatus secum furti agi non
peculatus oportere. **H**ec partitio legitime
constitutio his de causis raro uenit in iudicium quod
in priuata actione potius exceptioes sunt et a causa
datis qui non quemadmodum oportet egerit et in
priuata questionibus cauetur legibus ut an si reo
comodum sit iudicium de accusatore fiat. **C**ontrari
illi liceat accusare nec ne. **E**x ratione autem
controuersia consistat cum sine propria lege uenit
in iudicium que tamen ab alijs legibus similitudinem
quadam aucupatur. **E**t est huiusmodi lex est si
furiosus existat agnatorum gentiliu quod in eo pe
cunia quod est potestas erit. **L**ex est qui parentem
necesse iudicatus erit. Is obuiolatus et obligatus
conuo tenebatur in profluente. **E**t lex est pater
familias ut super familia pecunia uel sua lega
uerit ita ius esto. **E**t lex si per familias ites
tatus moritur pecunia familia quod est agnatorum gen
tiliu quod esto. **M**alecolus iudicatus est in rem
necesse ei dano statim faculo lupino os ob
uolutum est et sole lignee impedibus inducte sunt

et manere ductus est
tabulas ianere afferunt
tribuit. **H**ec res recte
post suppletum tullit hi
omnino hereditate atque
loqui cui oppugnauit
hereditate lege atque
item affert et tamen inle aff
mano nascatur. Quare
metus facit. **C**onstitu
tione cum in malis pres esse
est. **N**unc de iuri
Constitutio
et in iura factum sit quod
pres sunt due. Quare
aliqua noiaur. Ab
fieri est ut alio me
reus esse factum dicem. **E**t
quod noiaur actus pocta
Actus iniuriarum
reus nisi licere cum
et fieri tentur agenda
et per defensio in firma

et in carcerem ductus ē. Qui defendebat eum
tabulas in carcerem afferunt testamentum ipso p[re]te
scribit. **T**estes recte affuerunt de illo paulo
post supplitum tullit. hi qui heredes erant te
stamento hereditatem accunt. frater minor ma
leoli qui cum oppugnabat in ei[us] periculo suam uocat
hereditatem lege actionis. **H**ic certa lex nulla
in rem affertur et tamen in rem affertur ex quibus ratio
tutatio nascitur. Quare potuerit iure testa
mentum facere. **C**onstitutio legiptia ex rati
onem cuiusmodi partes esset legitime constitutionis
ostendit. **H**ic de iudiciali constitutione dicitur.
Iudicialis constitutio est cum factum querit. Si in
re an iniuria factum sit querit. **E**ius constitu
tionis partes sunt due. Quae una absoluta. Altera
assumptiva nominatur. Absoluta est cum id ipsum quod
factum est ut alius nichil foris assumatur
rectum esse factum dicemus. Haec est huiusmodi. **Q**uam
quidam nominati actui poetam appellavit in cenacu
lo. **A**ctus iniuriarum agit. Hic nichil aliud
defendit nisi licere cum nominari cum nomine scrip
ta sibi dentur agenda. **A**ssumptiva pars est
cum per se defensio in firma est si assumpta extrinsecus

comprobat. **A**ssumptae partes st. iij. Co-
cessio. remotio. criminis. translatio. Et criminis co-
peratio. Concessio ē cū reus postulet sibi igno-
sci. Ea diuidit in purgationes et deprecationē. i.
purgatio est cum consulto negat se reus fecis-
se. **E**a diuiditur in prudentiam fortunam
et necessitatem. fortunam ut Lepio fecit ad tri-
bunum plebis de amissione excretus. In pru-
dentiam ut ille qui de eo suo qui dñm occide-
rat suplicium supsit cui si eēt an q̄ tabulas
testamēti aperuerit cū is suus testamēto ma-
numissus eēt. Necessitatem ut ille qui ad di-
em comectus nō uenit q̄ euz inclusissent. De-
precatio ē cum et peccasse et consulto fecisse reus o-
fiteatur. **E**t tñ postulat ut sui misceantur hec in
iudicio nō ferre pōt usū ne iure nisi qñ pro eo
dicamus cū multa recte facta extant hec modo.
In loco cōi per amplificationē inuenimus. **Q**uod
si hec fecisset tñ ei propstis bñficijs ignosca cō-
uenirēt. Verum nichil postulat ignosca. Ergo
in iudicium nō uenit at in senatum aut an
imperatorem et consultum talis cū pōt uenire. i.
Et translatione criminis causa constat auz

fecisse nos

fecisse nos nō negamus
fecisse dicemus ut hec
in mrem confert crim
criminis cū constat cu
s culpam amouemus
ferimus ul in rem qui
hōiem transferimus in
sulpitum. p. fateatur
solum deffendit ut eo
se sed rationē quoq̄ o-
facere. **I**n rem conf
mento quod facere uis
Et cooperatione cū co-
cesse fuisse alterutrum
fatus fuisse facere. cū
pompilius cum a gall
fugere posset. Venit o-
cellucationem et ita dif-
relinqueret excretum
dixit amittere impedim
Excretum eduxit. in-
cessit maieftatis. De
constitutionum partes

fecisse nos nō negamus s; alior peccatis coactos
fecisse dicemus ut horestes cum se defendit
in mrem confert crimen. **E**xremotione i
crimini cā constat cum a nobis nō crimen
s; culpam amouemus a ul' in hoīem trans
ferimus ul' in rem quāpiam conferimus. in
hoīem transferimus ut si accusetur is qui i
sulpitium. p. fateatur se occidisse a id iussu cō
sulum deffendat ut eos dicat nō nō imperas
se sed rationē quoq; oñdissē quare id liceret
facere. **I**n rem confertur ut si quis ex testa
mento quod facere iussus sit ex plebisato utet.

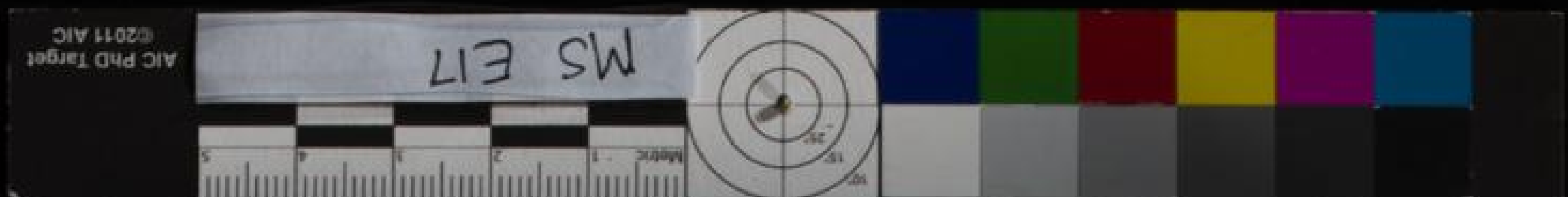
Ex cōperatione cā constat cum dicamus ne
cesse fuisse alterutrum facere a id qđ fecerim'
satiū fuisse facere. ea causa hmoi est. Saniū
ponpilius cum a gallis obsederetur nullo mō
fugere posset. Venit cum hostium duabus i
collucationem a ita discessit ut impedimenta
relinqueret exeratum educeret. **S**aniū ēē
dixit amittere impedimenta q; exeratum.

Exeratum eduxit. impedimenta reliquit ac
cerfitur maiestatis. Due constitutiones a que
constitutionum partes sunt uideor oñdissē. i

Nunc quo eas et quia tractari ouemat demon-
strandum est. Si prius appuerimus quid oporteat
ab ambobz oratoribz in causa destinari. Ad quam ratio
ois totius orationis referatur. Constitutio igitur repta
statim querenda est ratio quae causam facit et continet defensio-
nes hoc modo ut docendi causa in hac potissimum causa
assistamus cum hostes fateantur matrem se occidisse
nisi attulerit facti rationes defensionis pueritatis. Er-
go affertur causa quae non intercederet nec causa quidem
esset. Ille eis inquit patrem meum occiderat. Sed ut
omni ratio est quae continet defensionem sine qua nec primum
quidem dubitatio per remouere damnationis. Inuen-
ta ratione firmamentis querendum est. id est quod continet
accusationem quod affertur contra rationes defensio-
nis de qua ante dictum est. Id institui hoc modo. Cum
usus fuerit hostes ratione hoc pacto iure occidi.
Illa eis inquit patrem meum occiderat. Utetur fir-
mamento accusator hoc modo. Sed tamen non abste decuit
occidi nisi interdicta penas pendere oportuit. id est
Ex ratione defensionis et ex firmamento accu-
sationis iudicij questio nascatur oportet quam nos
iudicationis graecae CRINOMENON. Apellant
Ea constituntur excoiunctioe firmamenti et

maioris defensionis hoc
se prius ulascenti causa
fuerit sine iudicio a
et hac ratione iudicationis
ta iudicationis et rationis
teb. In oibus institui
mus hac iudicationis
iudiciali institutione nam
queritur fecisse enim ne
exigitur quoniam non sicut
iudicatio iudicatio institui
visti dyacem Institui
rit ne. Ratio ois utilis
ad hanc iudicationis
instituciones aut pres
quod plures erunt iudicia
Seculo totius operam
quibus de rebus ad huc
quod satis huius uoluminis
est in altero libro de ceteris
ne qua per multitudinem
de fatigatio retardare
iudices absoluentur ti

ratiois defensionē hōc mō. Cum dicat hōrestes
se p̄is ulascenti cā matrē occidisse r̄ctum ne
fuerit sine iudicio a filio clitemestraz occidi:
S̄ hac rōne iudicatioēz reperire queit. **R**ep
ta iudicatioē oēs ratioēz totius orōnis eo oferri ope
tebit. **I**n oibus ostitutionibz et partibus ostitutio
nuz hac una iudicatioēs repientur p̄ter q̄ incon
iecturali ostitutioē nam i ea nec rō q̄ fecerit i
queatur fecisse eū negatur. Nec firmamētum
exq̄ritur qm̄ nō s̄bet ratio q̄ exintentionē et infi
tiationē iudicatio ostitut̄ hōc mō in tentio occi
dissi Ayacem Infinitatō nō occidi iudicatio occide
rit ne. Ratio oīs utiqz oratōis ut an̄ dictū est
ad hanc iudicatioēz oferenda ē. Si plures erūt
ostitutioēs aut p̄tes ostitutionū iudicationes
q̄ plures erūt i una cā. Sed oēs fili rōne repiēt.
Seculo tecum op̄am ut breuit̄ et diluade i
quibz terebz ad huc dicendū fuit dicerem̄. Nūc
q̄ satis hui uolumis magnitudo creuit. comodi
ē in altero libro de ceteris rebz temceps ex ponē.
ne qua p̄ multitudiē litteraz possit auis tui
de fatigatio retardare. Sed si quo tardius quaz
studes absoluentur tū rez magnitudinē tū m̄s

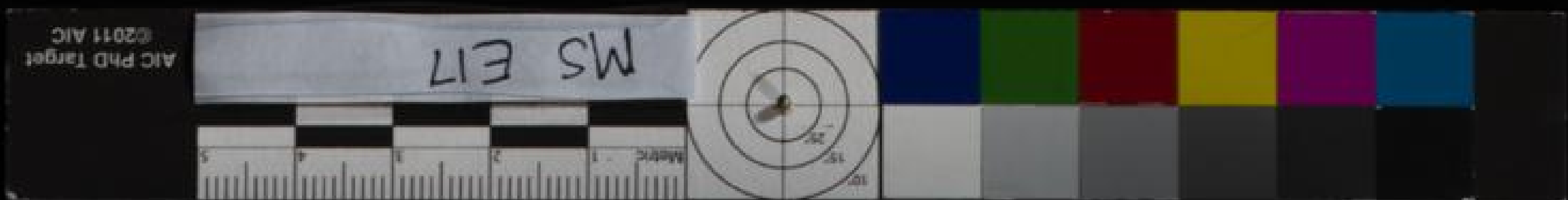
liber
q̄s occupatioibz assignare debebis. Vnum t̄m̄atu
rabimus ⁊ qđ negotio diminutū fuerit exeq̄bim̄
in dustrie ut pro tuo ī nos offitio ⁊ nō īte studio
imūus hoc accumulatisime tue largiamur vo
luntati.

¶ In primo libro herenni breuiter expo
sumus quas cās recipere oratorem o
porteret ⁊ in quibz offitijs artis eū cla
borare conueniret. Et ea offitia qua
ratione facillime consequi posset. Vix
q̄ nō de omnibz rebz siml̄ dici potat. Et
de maximis rebz primū dicendūz fuit
quo tibi cetera faciliora cognitu uident̄. Ita nob̄
placuit ē ut ea q̄ difficilima essent potissimūz
conscriberemus.

O Aulicarum tria s̄t ḡn̄a. Demōtha
tium. Delibaz. Iudiciale. adul
to difficilimū Iudiciale est ḡo

primum absoluen. l
et quicq; oratoris offi
et p̄ma ⁊ difficilima
hoc libro propemodū a
cū intūz uolumē t̄m̄
p̄mūz scribere incipim
te exordio narratōe. t̄m̄
neat̄ fuit nec minū
gere extimabamus.
tione ⁊ confirmatōe
tioni ⁊ ear p̄tes ape
tebatur quō p̄stituti
fita cū rep̄m̄ oportet
q̄ admodūz quēdā dūc
ē ut oīs rō toti cōdō
admonumūz ēē a
p̄stitutiōes aut p̄tes
Reliqui uidebatur eū
ueniētes ad unā quā
p̄stitutiōis accommoda
quas greci epichre
uitare oportet quoz
tionem ⁊ p̄futationem

73
studius
primum absoluerim. Hec in priore libro egimus cum
te quique oratoris officijs tractarem. Quos inuentio
et prima et difficilissima est. **E**a quoque nobis erit in
hoc libro propemodum absoluta. Sed paruas partem
ei initium volumine transferem te sex partibus orationis
primis scribere incipimus. In primo libro locuti sumus
te exordio narratione divisione nec plures libris quam
necesse fuit nec minus diluere quam te uelle intelli-
gere estimabamus. Deinde coniuncte de confirma-
tione et confirmatione dicendum fuit. quod quia institu-
tionum et earum partes aperuimus ex quo simul osten-
debatur quod institutiones et partem institutionis po-
sita cum repugnare oporteret. Deinde docuimus indicationes
quodmodum quoniam inueniret. Quia inuenta cuiusmodi
est ut omnis ratio totius orationis ad eam referatur. Postea
admonuimus esse causas quod plures in quibus plures con-
stitutiones aut partes institutionum accommodarentur.
Reliqui uidebatur esse ut ostenderem quod ratio posset in-
uentiones ad unam quamque institutionem aut partem con-
stitutionis accommodare. Et ita argumentationes
quas greci Epidemata appellant sequi et quales
imitare oporteret quorum utriusque pertinet ad confirma-
tionem et refutationem. Deinde ad extremum doce-

bimus cui modi elusionibus cōmuni uti oporteat.
¶ Locis erat extremus de sex partibus cōmuni.

Primū g̃ querem⁹ quē admodū ad quāq; cām
tractari queat. Et in minimis coniecturalibus cām que
difficilima potissimū ostenderemus.

In causa coniecturali narratio accusatoris
suspicioes intiectas et dispersas hīc debet.
ut nichil actum nichil dictū nisiq; ventū aut
abitū nichil deniq; factū sine cā patet. Defen
soris narratio simpliciter et colluctatā expositionē
debet hīc cū attenuatōe suspiciois. hui⁹ institu
tiois ratio i sex partes ē distributa. probabile.
Collationē. Signū. Argumentū. Consequen
tiam. et approbationē. horū unus quodq; quid
ualeat apperiemus.

Probabile ē p qd probatur expedisse
reō peccare et assimili turpitudine hoīes
nūq; abstinuisse se diuiditur i cāz et
in uitam. ¶ Causa ē q̃ in dūq; ad maleficiū co
medoz spe aut in cōmodoz uitatione. Ita cum
queritur nūq; maleficio comedūz appetenti et
nū honorē nū pecuniāz nūz dñatōz. nūz aliq̃m
cupiditatem amoris aut alicui libidinis uoluerit

expleat aut nūq; in co
muni. In fāma. tolerā
spe cōmuni cupiditate
tionē i cōmuni formit
aut negabit fuisse cāz
cū uehementer exten
ad quos aliquo emoli
i suspicioes maleficiū de
minis exanctis spect
accusator nū q̃ si se
nū q̃ ueniat i filio
cū occupatus ut ad cā
exposuerit. uita hoīs
modo si dicit cā pec
semp. magis fuisse. si
potuit animi uitam
Si nō potuit par uita
dispar. Si nō potuerit
demonstret corruptore
tent. Deniq; aliq; aut
nabit personā. ¶ C
nequiter cunctos hī
randum. ¶ Si uehement

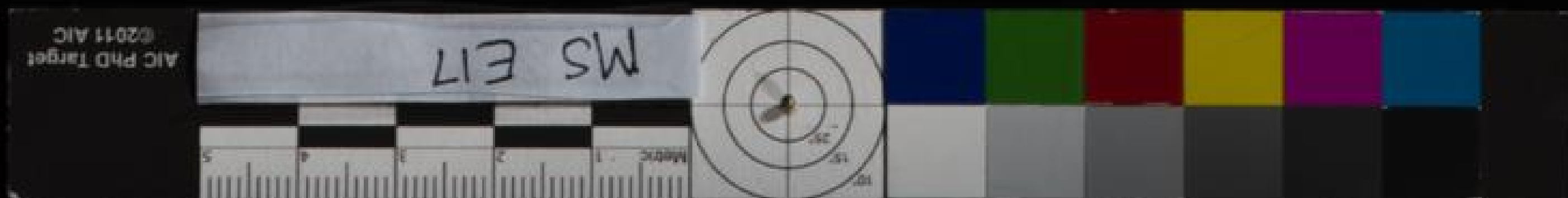
explere aut nū qđ in comediū uitaueit. inimi-
citas. In famiā. colere. suplitū. hic accusator i
spe comedi cupiditate ondit aduersari inuita-
tione i comedi formidie augebit. Defensor i
aut negabit fuisse cā iniqui si potuerit. aut i
cā uehementer extenuabit. Dem cē dicit oēs
ad quos aliquo emolumenta ex aliq re perueniūt
i suspitiōez malefici deueant. **D**einde uita ho-
minis ex anctis spectabit in quo p considerabit
accusator nū qñ fide fecerit si id nō reperiet qret
nū qñ uenerit i fidez suspitiōez q in eo debebit
cē occupatus ut ad cā cām peccati qm pauloan
exposuerit. uita hois possit accomodari. hoc
modo si dicit cā pecunie fecisse ostendat eum
semp auar fuisse. si honoris ambitiosus ita
potent animi uitius cū peccati cū xglutinare.
Si nō potent par uitius ai cū cā repire repiat
dispar. Si nō potuerit auar demonstrare fecisse
demonstret corruptore ul perfidus si quo mō po-
terit. Demq aliq aut q plimis uitijs exami-
nabit personā. **D**em q nullus fecerit tam
nequiter cunctez huic tā ppaz fecisse nō cē mi-
randum. **S**i uehementē castus q itegē cri-

stimabitur aduersarius dicit facta non fama spec
tari oportere. Illi aut occultasse sua flagitia se i
plamū facturū ab eo maleficiū non ab eō. **D**efen
sor aut primum demonstrabit uitā integrā si potit
si non poterit confugiet ad impudētiam. Stulticiam
adolescentiam vni persuasione quibus terebunt uita
peritō cor quod extra id cōmen eēt non debeat assigna
ri. Si uehementē uita hoīs turpitudine impedire
et infamia prius dabo operā ut falsos rumores
dissipatos eēt dicat de innocente tuteat loco cori
rumoribus credi non oportere. Si nichil horum fieri
possit utatur extrema defensione dicat non se demo
nibus ei apud cēsores sed de cōmibus aduersariis
apud iudices dicere.

Ollatio ē ei accusator: id quod aduer
sariū fecisse cōminatur alij nemi
nisi reo bonū fuisse demonstrat. i
aut alij nemini potuisse perficere nisi aduersa
rius aut eū ipm rōnibus alijs aut non potuisse
aut neque comode potuisse. Aut eū effugisse
alias rōnes comodiores pro cupiditate. hoc loco
defensor demonstrat oportet. aut alijs quod bonū
fuisse. Aut alios quod id quod ipse infimulet facere
potuisse.

Ollatio ē
perficiunt
punitur
cōpūs. Spatū. occasio
spe celanti. **L**ocus
fuerit sepe defensus an
loco solitudo facit an
natus fuit cuius lo
sus pfectus et exau
reo et accusator nūci
n facile qui uis ei po
ei inuētiōis ab arte t
facile sparabit exat
parte ai qua hora n
notis quous hoīs
eē dicat et cuius t
bitur satis ne longi
dam. Sane ne potuer
spatū futurū. Nam p
se ad id perficiētus
nō potuit. **O**ccasio
rez aduēndam: an
sit aut nō expectata

Oignum ē per quod oñditur ydonea
perfitienti factas ēē quesita. **U**o
dunditur in partes sex. **L**ocum
tēpus. Spatiū. occasiōē. Spem perfitienti. i.
Spē celandi. **L**ocus queri celebrē an desertus an
fuerit sēp desertus an tē cū id factū sit in eodem
loco solitudo sacer an pphannus publicus an pu
uatus fuit cuiusmōi loca attingant. Illi qui ē pas
sus p̄spectus et exauditus ēē possit. horū quid
reo et accusatori queiat perscribere nō grauem
n̄ facile qui uis cā posita possit iudicare. Initia
ei inuētiōis ab arte debent proficisci. Cetera ū
facile sparabit exatato. **S**pes ita querit qua
parte aī qua hora noctu at interdū et q̄ hora
noctis quotis hōis et qua die. An meridie factū
ēē dicat et cuiusmōi t̄p̄abz. Spatiū ita cōsidera
bitur satis ne longū fuerit ad eā rez transigē
dam. Scire ne potuerit satis ad id p̄fitiendū
spatiū futurū. Nam parui refert satis spatiū fuis
se ad id p̄fitiendū si id aī fieri et rōne p̄ntem
nō potuit. Occasio q̄ntur ydonea ne fuerit ad
rez atouendam et an alia melior que aī p̄rita
sit aut nō expectata. Spes p̄fitienti h̄ q̄ fuerit

spectabit hoc mo si q sup tota st signa occurrerent.
si ptea exalta pte vires pecunia. Consilii scia ap
parato videbit affuisse. Ex alta pte Imbecillitas
Inopia. Stultitia. Impudetia. Inapparatio demo
strabit fuisse. Quare scire poterit utru diffide
tum an oscedendu fuit. Spes celanti que fue
rit querit ex osays arbitris adiutoribz libis aut
seruis aut utrisq.

Argumētum ē p qd coarguit etioibz
argumētis q magis firma suspitioe.
It diuiditur in tria tpiā. pteatū. In
stans. Consequens. **I**n pteatū tpi oportet osce
rare ubi fuerit ubi uisus sit qui cū uisus sit
nū quid aparant nūquē ouenerit nūqd dixit
nū quē fuerit de osays de adiutoribz de adui
mentis nūquid quo in loco pter osuetudines
aut alieno tpiē **I**n istanti tpiē queri nū u
sus sit cū faciebat nūqd strepitus clamor crepi
tus exaudire ā deiq nūqd aliquo sensu pceptū
sit. Aspectu. auditu. tactu. odore. gustu. Nam
qui uis sensus hor pot osflare suspitioes **I**n
ōnti tpiē spectabit nū quid re transacta relic
tum sit qd indicet aut fetm eē maleficiū ā a q

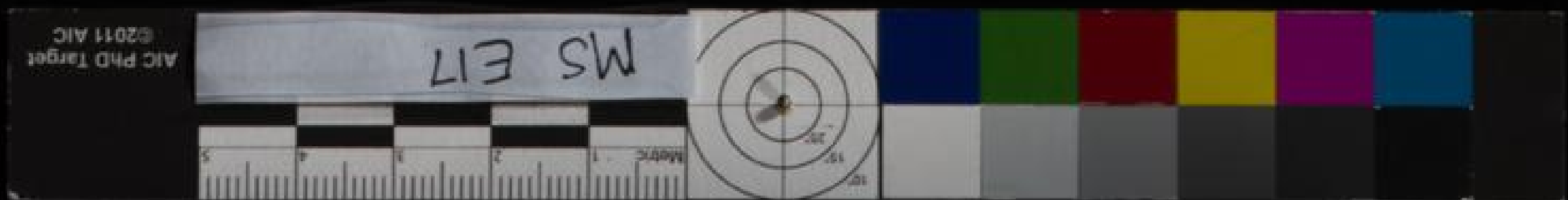
stū sit. factū eē h
colorati corpus ē
neeti. A quo fetm
mētū siquid hui
gus rei repetū sit.
eo loco pphensū m
q in loco res gesta t

A Onsequ
et inoem
tor dicit

cū uentū sit embu
Inōstant locutū fu
que signa osceie st
cent accusator dice
fuisse. qd sibi cēt u
rideret q signa osce
Defensor si pteatū
negotij. nō oscentia
Si nō pertinuerit fu
comotum.

A Pprobat
cefirmat
cōs loco

factum sit. factum esse hoc modo si timore et luore de
coloratum corpus est mortui significat eum ueneno
necatum. A quo factum sit hoc modo. si tellus si uesti
mentum si quid huiusmodi relictum sit aut si uesti
gum rei relictum sit. si cruor uestimentis. Si in
eo loco apprehensus aut usus transacto negotio
quod in loco res gesta dicitur.

Qonsequutio est cum que signa nocetis
et innocentis consequi soleant. Accusa
tor dicit si potest ad infamiam cum ad
eum uentum sit embuisse expaluisse titubasse.
Inconstanter locutum fuisse. aduersisse pollicentem esse ad
que signa conscientie sunt. **S**i reus horum nichil fe
cerit accusator dicit eum usque adeo premeditatum
fuisse. quod sibi esset usu euentum ut conscientissime
rinderet quod signa conscientie non innocentie sint. i.
Defensor si pertinuerit magnitudinem periculi uel
negotii. non conscientia peccati se commotum esse dicit.
Si non pertinuerit fretum innocentia negabit esse
commotum.

Probatio est qua utimur ad extremam
confirmata suspitionem. ea habet propositum atque
certos locos. **P**rius est quibus nisi i

accusator nō pot. ut. Et quibz nisi defensor i
pot. **C**omunes s̄ hi qui i alia cā abreo. Alia
ab accusatore tractat. **U**n cū iudiciali ip̄us lo
cus accusatoris ē cū dicit malor̄ miserū nō opor
tere q̄ cū anget peccati atrocitatē. defensoris ip̄us
locus ē cū misericordiā captat. q̄ cū accusatorem ca
lūpnia criminatur. Comunes loci s̄ tū accu
satoris tū defensoris a testibz oīa testes a questi
onibz oīa questioēs. ab argumētis oīa argu
mēta a rumoribz oīa rumores. **A** testibz di
cemus secunduū autoritatē q̄ uerū testiuū et
cōstantiā oīa testimonioz. **C**ontra testes inte
turpitudiēz testimonioz inconstātiāz. si aut fieri
nō potuisse dicem̄ aut nō fecim̄ cē quā dicā aut
scire illos nō potuisse aut cupide dicere q̄ argu
mentari. **H**ec ad probatioēz q̄ ad improbatioēz
testiū ptinebit. A questioibz dicem̄ cū demo
strabim̄ maiores inuementi ueri cā tormētis
et cruciatu uoluisse q̄n q̄ sumo dolore hoīes co
gi ut quicquid sciant dicant. Et p̄terea cōfirmatio
erit hec disputatio si q̄ dēta erūt argumētando
istoz uis quibz oīs iudicia tractat. habemus
aduersiles suspitioēz. Istoz q̄ hoc i testimonis

faci oportebit. **C**
p̄mū maiores
istoz cū q̄ uē dicitur
autē refelli possent
fieri sit q̄ si quid eēt
simili signo p̄p̄i po
oportet q̄ alius alio
gemisior ad cōmisa
aut suspicari possit q̄
q̄ cū dicitur futur
Hec disputatio q̄
omibz cū dēta p̄bab
bus dicitur quas an
Ab argumētis q̄
anget suspitio dicit
autē argumēta
re p̄p̄ia nō suspitio
plus oportere signis
bis. hec at exponi
testes corūpi posse
simultate. **C**ontra
ras suspitioēz dicit
nullaz res cē quā nō

facere oportebit. **C**ontra questioes hoc modo dicetur.
Primū maiores uoluisse cū in rebus itponi
questioes cū q̄ uē dicerent san q̄ falso i q̄one pmi-
tarent refelli possent hoc modo quo i loco quid po-
sitū sit q̄ si quid eēt simil' quod uideri aut aliq̄
simili signo papi posset. **D**em̄ dolori credi n̄
oportet q̄ alius alio recentior sit in dolore q̄ in
geniosior ad cōmiserdū. Quod deniq̄ scire sepe
aut suspicari possit quid quesitor uellit audire
q̄ cū dixerit futurū intelligat sibi finē doloris.
Hec disputatio approbabit si refellem' q̄ in q̄
omib' erit tota p̄babi argumētatiōe. **I**tem q̄ par-
bus dicetur quas an exposuim' facere oportebit.
Ab argumētis q̄ signis q̄ ceteris locis quibus
auget suspitio dicē hoc modo oueit. **C**um mltā
ocurrant argumēta q̄ signa q̄ inter se oueiant
rē p̄spiciā nō suspitiosā uideri oportere. **I**tem
plus oportere signis q̄ argumētis credi q̄ testi-
bus. hoc at̄ exponi quo modo re uera sūt gesta.
Testes corrūpi posse ul' p̄ao ul' grā ul' metu ul'
simultate. **C**ontra argumēta q̄ signa q̄ cete-
ras suspitioes dicem' hoc modo. Si demonstrabū
nullāz rez eē quā nō suspitioib' qui uis possit

criminari. Deinde unā quāq; extenuabimus et
dabimus operā ut ostendamus nichilo mag̃ in-
nos eā q̃ in aliis quēpiā eē ouēre. **I**ndignus
facinus eē sine testib; oīcturā et suspitōēz firma-
mento satis hīc. **R**umorib; dicim̃ sinegabi
ita temere famā nasa solere qñ subit aliquo et
si dicim̃ eam nō fuisse q̃ quispiā cōfingēt et con-
miseret. Et p̃ea fictis falsi soleant eē argumē-
tamur hoc eē uer. **C**ontra rumores dicim̃ pri-
mus si multos rumores eē falsos p̃ferim̃ et exem-
plis utemur de quib; falsa fama fuerit et aut i-
mmitēs nōs aut hōēs natura maluelos et ma-
ledicos et fuisse dicim̃. Et aliq̃m fictā fabulā
i adūsanes afferem̃ quā dicim̃ oīb; i ore esse.
aut uer rumorē p̃ferem̃ q̃ illis ad turpitudis
afferat nō tñ ei rumorē nos fide hīc dicēz. Iōq;
quod cū hō possit quēuis turpes de quolib; ru-
morē p̃ferre et fluctā fabulam discipare. Ve-
rūtū si rumor uehemēter p̃babilis eē uidebit̃.
Argumētante fūme fitez potum̃ abiegare.
Quo et difficiliā tractatu ē oīcturā oīcturalis
et i ueris caīs sepius tractanda ē eo dilige-
tius oēs ei partes perscrutati sum̃. Ut ne par

uula. quid tribuon
mur si ad hāc rōnē
actiōis accomodat
constitutōis parti
Quā uolūtās
pre uidebit̃
Locis utemur
scriptoris colaudatōē
actiōē. Deinde perai
to scripti fuisse ille
tione aī in q̃lib; scripti
collatōē quō scripti f
dicat. quō uideat̃ seq̃
p̃scripti sit an to qu
ca finā que ab adūs
attributa oīepnē et in
ei nouerit si id uolū
perscribi. **D**eīn a nob
feretur quare id scripti
mostrabit̃ scripti illu
p̃fete cū certa rōne.
res cū adūsarijs finā
ab scripto potius uide

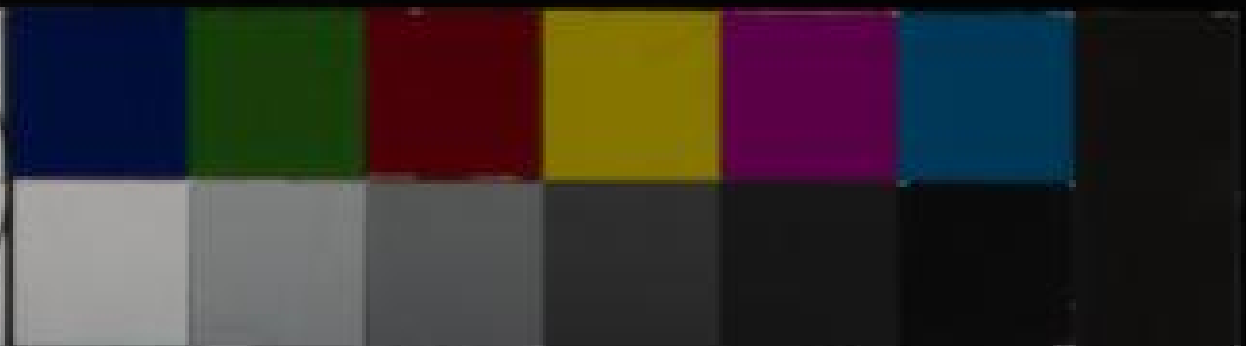
uula quid titubatione aut offensatione impedire-
mur si ad hanc rationem preceptionis assiduitate exer-
citationis accomodaremus. Illuc ad legitime
constitutionis partem transeamus.

Quoniam uoluntas scriptoris cum scripto dissen-
tire uidebitur si a scripto dicemus hys
locis utemur secundum narrationem. **P**rimus
scriptoris colaudatio. Deinde scripta uidentur re-
citatio. Deinde percontatio scilicet ne aduersarij
id scriptum fuisse in lege aut testamento aut stipula-
tione aut in quolibet scripto quod ad eam rem pertinet. Deinde
collatio quid scriptum sit quid aduersarij se fecisse
dicant. quid iudicem sequi uelint utrum id quod diligenter
per scriptum sit an id quid acriter sit excogitatum. Deinde
ea sententia que ab aduersariis sit excogitata et scripto
attributa ostendere et in firmare. Deinde queritur quid
ei nocuerit si id uoluisse ascribere aut non potuerit
perscribi. **D**einde a nobis reperiuntur sententia et ea pro-
ferretur quare id scriptor senserit quod scripsit et de-
monstrabit scriptum illud. dilucide. breuiter. comode.
perfecte cum certa ratione. Deinde exempla preferantur que
res cum aduersariis sententia reddetur et uoluntas afficeret
ab scripto potius iudicate sit. Deinde ostendetur quia

periculosus sit a scripto recedere. **L**ocus cuius est
contra eum qui cum fateatur se contra id quod legibus
factus sit aut testamento per scriptum sit fecisse
tamen facti quia deffensio. **A** sententia sic di
cemus primum laudabimus scriptoris comoditate
atque breuitate quod tamen scripsit quod necesse fuerit il
lud quod sine scripto intelligi potuerit non necesse et
scribendum putauerit. Deinde dicemus calumpnatoris
esse officium uerba et litteras sequi negligenter uoluntate.
Deinde id quod scriptum sit aut non posse fieri aut non
legem non more non natura non equo et bono posse
fieri. que omnia noluisse scriptorem quod rectissime ne
mo dicet. Atque ea que a nobis facta sunt iustissime
facta. Deinde otiosa sententia aut nullas esse aut stultas
aut iniustas ad non posse fieri aut non stare cum
superioribus et inferioribus sententiis aut cum iure
cuius aut alijs legibus aut cum rebus iudicatis dis
sentire. Deinde exemplorum a uoluntate et otia scripti
iudiciorum enumerationes. Deinde legum ac stipula
tionum breuiter exceptas in quibus intelligatur et
scriptoris uoluntas expositio. **L**ocus cuius contra
eum qui scriptum recitet et scriptoris uoluntatem
non interpretetur.

Admiratio aut
leges ita dissentiant
An ita ut altera cogat
et sit ei defensio qu
reatur ab altera cum alte
let factio permissio
ei ostenditur id fit in
legi abrogati ad de
legem factum sit esse neg
rat statim iure legis c
ratione utemur. De
uoluntate et eam tal
Deinde de iurisdictione
et quem partes u
qua parte iuris p
Ambiguitas
ut quod
tentas
tractandi est primum
est. Deinde quo m
aduersary interpretantur

Quoniam due leges inter se discrepent &
uidendum est primum numquid abroga-
tio aut derogatio sit. Deinde utrum
leges ita dissentiant ut altera iubeat altera uetet
An ita ut altera cogat altera permittat. **I**n firma
eis erit eius defensio qui negabit se fecisse quod co-
getur ab altera cum altera lex permittet. Plus eis ua-
let factio permissio. Item illa tenuis defensio est
cum ostenditur id factum esse quod ea lex sanctat cui
legi abrogatum aut derogatum sit & id quod posteriore
lege factum sit esse neglectum. Cum hec erit asside-
rat statim nostre legis expositione recitatione collau-
datione utemur. Deinde strarie legis enodabis
uoluntatem & eam trahemus ad nostre eie commodum.
Deinde de iuridicali absoluta sumemus ratione
et quem partes iuris utrum cum ea fatiant de
qua parte iuris posterius differemus.

Ambiguus esse scriptum putabitur.
ut quod in duas aut in plures sen-
tentias trahi possit. hoc modo &
tractandum est primum sit ne ambiguus querendum
est. Deinde quo modo uel qui scriptum est & si quod
ad usum interpretantur scriptor fieri uoluisset

oñterentum ē. Dein id qđ nos interpretemur et
fieri posse. honeste recte. more natura equo et
bono fieri posse et qđ adūsarij interpretatur ecōtra
no nec ēē ambigue scriptū cū intelligatur utra
finita ūa sit. **E**sūt qui arbitrantē ad hāc cām
tractandā uehementē ptinere amphibologiarū
cōgitiōē eā qđ a dialecticis pferatur. **N**os uero
arbitremur nō mō ad iūmētō ēē s; potī maxio
ipeditmētō. Omīs ei illi amphibologias auaripa
tur eas. Etia qđ ex altā parte sententiā nullam
possint interpretari. Itaq; et alieni s; moīs mo
lesti interpellatores et scripti tū ediosi tū ob
schuri interpretes sunt. et tūz caute et expeditē
loqui uolūt infantissimū reperiūtū. Ita tūz
metuūt indicēdo nequid ambiguiū dicant
nomī suū pñitiare nō possunt. **C**um horū
pueriles opiniones rectissimis ratioib; cum
uoles reffellem. **I**ntēp sentētiarū hęc inter
cedere alienū nō fuit. Vt hui' infantie ga
rulam disciplinarū comēpneremus.

Om diffiniticē utemur primū affe
remus breuē uocabuli diffiniticē
hęc mō. **E**tiā dicitur is minuit qui

ei tollit ex quib; r
stat. Que s; ea qđ
tus s; filii. Nēpe
gustati s; filio pñiti
excentario qñest
tūc ciuitates detri
s; phibui detrimēt
maior resha. **Q**uā
sum **P**rimū igit
adulicē accomodi
fctū nīm cū ubi de
contrane descriptio
sa erit aut inutilis
eruris partibus f
luti de qua iam l
Quāritur
aliquis
exequitur
alio mō nū alio tēp
alio qñente aut ag
et bono reperiēti
li ab soluta. In cā
quid i reb; maiorib;

ca tollit ex quibus rebus amplitudo ciuitatis con-
stat. Que sunt ea que capiunt suffragia populi et magistra-
tus consilii. Nempe igitur tu et populum suffragio et ma-
gistratu consilio peruasi cum potes disturbasti. **I**tem
ex contrario a ciuitate is minuit qui amplitu-
dine ciuitatis detrimento afficit. Ego non affeci
sed prohibui detrimento erari ei consilia libidini
males resisti. A ciuitate omnes iterare non passus
sum. **P**rimum igitur uocabili sententia breuiter et
adulterate accomodate ei describetur. **D**emum
factum nunc cum ubi descriptioe coniungitur. **D**emum
contrarie descriptiois ratio refelletur aut si fal-
sa erit aut inutilis aut turpis aut iniuriosa. Idque
exiuris partibus sumetur. de iuridicali ab so-
luta de qua iam loquemur.

Queritur in translationibus primi num-
aliquis eius rei actione. petitione aut
exequutione habeat que non oporteat nisi
alio modo nisi alio tempore nisi alio loco nisi alia lege nisi
alio querente aut agente. hec legibus et moribus eam
et bono reperiuntur de quibus dicitur in iuridicali
absoluta. In ea rationali. Primum querere i-
quid in rebus maioribus aut minoribus aut simi-

libus filie scripti a iudicatu sit. Deinde utrum ea
res filis sit ei res de qua arguitur a filis. **D**einde
utrum consulto de ea re nichil scriptum sit quod no
luerit cauere quod satis cautum putaret propter ceterorum scrip
torum similitudinem. **D**e partibus legitime institu
tionis satis dictum est. Nunc ad iudicialem reuer
temur.

Absoluta iudiciali constitutione uti
mur cum ipsam rem quam nos fecisse confite
mur iure factam dicemus. sine ulla assumptione ex
trinsece defensionis. In ea queri conuenit ne sit iure
factum De eo causa posita dicere poterimus si
ex quibus partibus ius ostendit cognouerim. **C**on
stat igitur ius ex his partibus natura. lege. consuetu
dine iudicato equo et bono pacto. **N**atura ius
est quod cognitionis aut pietatis causa obseruatur. quod
iure parentes a liberis et a parentibus liberi co
luntur. **L**ege ius est id quod populi iussu sanctum
est quod genus est ut in ius eas cum uocaris. **C**on
suetudine ius est id quod sine lege eque ac si
legitimum sit iusitatum est. quod genus id quod argen
tario tulleris expensum associatio eius recte repe
tere possis. **I**udicatum est id de quo sententia

- Lata est -

Lata est autem decretum in
sit ut alio alio
aut tribuno plebis
res sepe alio alio
ut quod genus est. a. d.
libere mandata
Sextus Iulius no
lus iudex absolu
pecta in scena no
ei qui lucum accu
uerat. Ergo quia
dissimili iudicate
iudices cum iudice
no. offeremus. E
uitate et utilitate
Quod genus ut ma
est cognitorum det. e
uenit ex quibus et ex h
ius est si quid inter
quos ouit. **P**ac
fuit hoc modo. Rem
i comitio aut foro
Sunt ite pacta quod

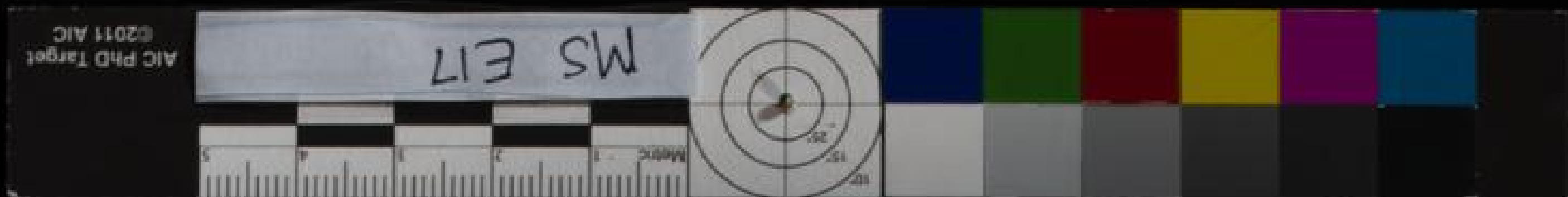
lata ē aū decretū interpositum. Ea sepe diuisa
fuit ut aliud alij iudici aut p̄tori aut cōsuli
aū tribuno plebis placitum sit et sit ut de ca
teris re sepe aliud alius decreuerit aut iudica
rit. quod gen̄. ad. diuersus p̄tor urbanus q̄ cū
iherede mandati ageretur iudiciū reddidit.
Sextus Iulius nō reddidit. **U**te gams ce
lius iudex absoluit in iuriarū cū qui luciliū
poetaz in scenaz noīatiz leserat. p. mutius
cū qui luciliū accū poētā noīauerat odepna
uerat. Ergo quia possunt res fili de causa
dissimili iudicate p̄ferri cū id usu euenit
iudicēz cū iudice t̄ps cū t̄p̄ nūz cū nūo iudi
torū oferemus. Ex eā et bono ius oīstāt qd̄ ad
iūtatē et utilitatē cōmūez iudicū pertinere.
Qd̄ genus ut maior animus. hē. et cui moribz cū
ē cōgnitorē det. ex eo ul' noui ius oīstāt cō
uenit ex t̄p̄ et ex hoīs dignitate. **E**x pacto i
us ē si quid inter se pepigerūt si quid iter
quos oucit. **P**acta sūnt q̄ legibz ob seruāda
sūt hoc mō. Rem ubi pagūt orōnez pagūt
i cōmitio aut foro aut an̄ merediez eam ouictio.
Sūt itē pacta que sine legibz ob seruātur

ex conuentu que iure prestare credantur. his
igitur partibus iuriam demonstrari eius confirma
ri ouerit. Itaque in absoluta iuridicali faciendo;

Quoniam ex conperitioe queritur utrum
utrum satius fuerit agere id quod re
us dicat se fecisse aut id quod accusa
tor dicat oportuisse fieri. Primum quoniam ouerit
utrum fuerit utilius excoentioe. hoc est utrum ueni
lius facilius conuocabilius. Deinde oportebit
queri ipsum ne oportuerit iudicare. utrum fuerit
utilius in aliorum fuerit utilius statuendi pote
stas. Deinde interponetur ab accusatore suspitio
de constitutioe iudiciali quia putetur non ea ratione i
fieri esse que melius deteriori antponeretur sed to
lo malo negotium gestum aliqua probabili de causa. Ab de
fensore refellatur argumentatio iudicialis de
qua ant dictum est. Deinde queret potuerit ne iu
dari ne in eum locum uenerit. His sic tractatis accu
sator utetur loco communi in eum qui in utille utili
posuerit cum statuendi non habuit potestatem. Defen
sor contra eos qui equum censeant res periculosas uti
li ipsum utetur loco communi perconsequentes et
simul queret ab iudicibus ipsis quid factum essent

in eo loco fuisse
suam ponet an
Translatio
in aliorum
primus
men transferat.
magni sit illud per
Atque illud quod reus
oportuerit ne in ea re
carrat. Deinde oportet
Deinde cum factum iudicium
in alium transferatur
fieri quod res in iura
muis accusatoris
iudicia ualere
autem accusator
faciant ut de iudice
eos res fecisse dicat
uoluerit Defensor
iquos cum transferre
net. Ut hi qui aut
ut non utille fuisse
Quoniam

si in eo loco fuissent et tps et locū rez deliberatione
suam ponet an oculos.

Translatio criminis est cū ab reo facti ei
in aliorū peccatū trāffertur. In qua
primū q̄rendū est uere ne i alui cri
men trāfferat. **D**ein spectandū ē si eque i
magnū sit illud peccatū qd in aliud trāfferet.
Atq; illud quod reus suscepisse dicatur. De inde
oportuerit ne i ea re peccare in qua alius an pec
carit. **D**ein oportuerit ne iuditiū an fieri.

Dein cū factū iuditiū nō sit de illo crimine quod
in alui trāfferatur oporteat ne de ea re iuditiū
fieri que res in iuditiū nō uenerit. **L**ocus co
mūis accusatoris oīa ei qui plus censeat iū
iudicia ualere oportere et ab adūsarijs per
cuntabī accusator quid futurū sit si itez ceteri
fatiant ut de indepnatis suplitia sumāt. Quod
eos itez fecisse dicāt quid si accusator itez faciē
uolūisset Defensor eorū peccati atrocitatē pferret
i quos crimē trāfferet. re. locū. tps an oculos. po
net. Ut hy qui audiūt existimēt qd nō potuisse
aut nō uille fuisse rez i iuditiū uenire.

Concessio ē p quā nobis ignosci postu

lamus. Ea diuiditur in purgationem et deprecationem. **P**ur-
gatio est cuius consilio a nobis factum negamus. Ea diui-
ditur in necessitudinem. fortunam. imprudentiam. **D**e his
partibus primus ostenditur. **D**einde ad deprecationem
reuertitur uidetur. **P**rimus ostenditur est de ne-
cessitate nisi per culpam uentum sit in necessitudinem nisi
culpam ueniendi necessitudo fecerit. **D**einde queritur
est quo ius illa uitari potuerit ac leuari. **D**einde
is qui in necessitudinem cum offeret expertus non sit quid
facere aut excogitare possit. **D**einde nisi que suspitio-
nes ex diiecturali constitutione trahi possint qui significet
id consilio factum esse quod necesse accidisse debet. **D**einde
si maxima necessitudo quepiam fuerit. querat ne ea
satis idonea cum putari. **S**i autem imprudentia pec-
casse se reus dicitur primus queritur utrum potuerit scire
an non. **D**einde utrum data sit opera ut scire an non.
Deinde utrum causam nescierit an culpa sua. **N**am
qui se pro amore aut uinorum aut iracundia fugisse
rationes dicit is animi uitio uidebitur nescisse. non
imprudencia quare imprudentia se defendet si culpa
ostendat personam. **D**einde diiecturali constitutione queritur
utrum scierit an ignorauerit et considerabitur satis ne
imprudencia personam debeat esse cum factum esse constet.

Cum infortuni causa
sarcis dicitur oportere
et quod de necessitudine
partes purgationis in
ceteris possit accomodari
accusationis contra eum
tri ordines iudices de mo-
deratione nostra uolunt
conuenire quod consilio factum
oportere.

Oportet nos peccata
tanta si necesse fecisse
postulabimus. Hic igitur
as si plura si maiora
bunt ostendere. Si qui
supplicabit. si qua si
supplicatio discesserit.
et misericors in potentia
peccauit non odio in
studium et motus fecerit
est. Si nichil ab eo
si cum missis fecerint

Cum infortuna ei offeretur et ea re defensor igno-
sa reo dicet oportere eade omnia uideretur osidera-
da que de necessitudine prescripta sunt. Et. 11. oes he tres
partes purgationis inter se finitime sunt. ut in ois fere
eade possint accomodari. Loca oes in his causis
accusatoris contra eum qui cum se peccasse confiteatur
tamen ois iudices demorantur. Defensoris locus de
humilitate sua uoluntate in oibz rebus spectare
conuenire que consilio facta non sint ea frangi esse non
oportere.

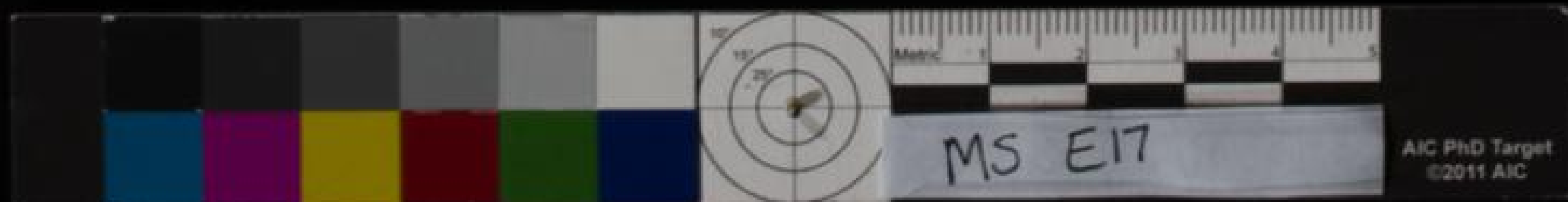
Oratione utemur cum fatebimur
nos peccasse in id in prudenter at for-
titer at necio fecisse dicemus et tamen ipsa nobis in
postulabimur. Hic ignoscendi ratio queritur ex his lo-
cis si plura at maiora officia quam maleficia uide-
buntur ostendere. Si qua uirtus at nobilitas in eo qui
supplicabit. si qua spes erit usui futurum si sine in-
supplicatio discesserit. si ipse ille simplex mansuetus
et misericors in potentibus ostendatur fuisse. Si ea que
peccauit non odio ne crudelitate sed officio et recto
studio et motus fecit si tali de causa aliis quam ignominiam
est. Si nichil ab eo periculi nobis futurum uidebitur.
si eum missum fecerim. Si nulla a nobis ciuibz

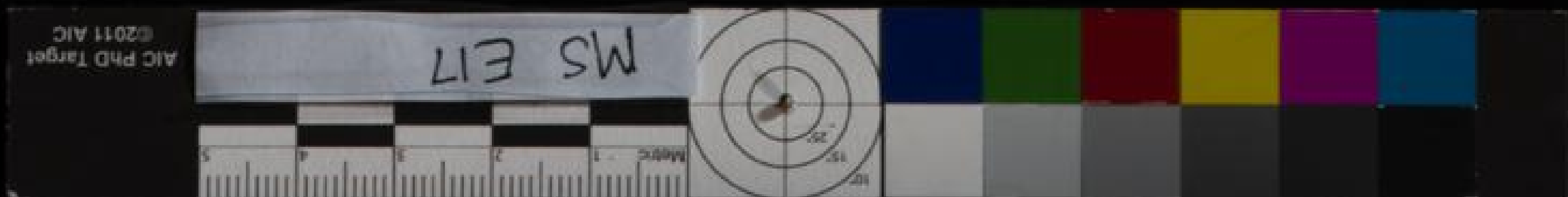
fab aliqua ciuitate uituperatio ex ea re suscipie-
tur. Loca cōs de humanitate fortuna mīa re-
ymutatioē. His locis oībz ex hō utetur is qui cō-
tradict ei āplificatioē et enumeratioē peccatorum.
hec cā iudicialis si nō pōt ut in libro p̄ oīdīm
S; qz p̄ l' ad senatū l' ad siluū ueire nō iusta est
super sententia.

Quoniam a nobis crimē remouere uolem.
ad in re ad in hōiez nū peccati cāz ofere.
Si cā in hōiez oferetur quicūqz eut primum
potuerit ne tñ q̄tū reus demōstrabit is inque
cā oferet et quonā aut honeste ad in periculo po-
terit oblatere. Si maxie ita sit nūz ea re reo acci-
dere oueiat qd̄ alieno iuctu fecerit. Deū in
iecturales trahetur otrouersias et queretur nūz
ofulto factuz sit si cā in rez quādas oferet et hec
eadez fere et oīa que de necessitudine p̄cepimus
consideranda erunt.

Quoniam satis oīdissē uitemur qbz
argumētatioibz i uno q̄z gñe cāe in
dicialis uti oueiret ofequi uidet ut doceamus
quēatmoduz ipas argumētatioēs ornatē et ab-
solute tractare possim. Nam fere nō difficile

et inuēire qd̄ sit a
et polire iunctū et
fiat ut in dūctus
mur nec iudez iude
gumētatioē relinque
te inceptū trāscamus
poterim qd̄ i uno
cūqz argumētatio
nūc potest. Ergo
gumētatio ē ea que
p̄posita; rez rōm
plexioē. Propositio
fit qd̄ probari uole
uer ēē id qd̄ itent
matio ē ea que p̄
inter exposita; rō
rei onestade et col
gumētatioē. Com
ligens partes arg
ut ab solutissē ut
gumētatioē. Cā
terfecit aiacem. J
tollere uolebat a

est inuenire qd sit cūc aduimēto difficillimūz uo ē
expolire iuentū & expedite pnuitiare. Hec. n. res
facit ut nō diutius q̄ satis sit i cistez locis omore
mur nec i eodez identitē reuoluam̄ nō i cohati ar
gumētatioēz relinquamus nō i comode ad alias
de inceptz trāseamus. Itaqz hac itē & ipi memisse
poterūz qd i unoqz dixerimus & auditor tū unū
cūqz argumētatiois distributioē p̄cipere & memi
nisse poterit. Ergo absolutissimā & p̄fectissimā ar
gumētatio ē ea que i quīqz p̄tes ē distributa i
p̄positōēz rōēz rōis affirmatioēz exornatioēz cō
plexioēz. Propositio ē cū oñdimus sumatū qd
sit qd probari uolebam̄. Ratio ē cū q̄ demōstrat
uer ēē id qd itentū breui s̄iectioē Rōis afir
matio ē ea que plibz argumētis coroborat bre
uiter expositaz rōnez. Exornatio ē qua utimur
rei onestade & coluplectade cā. cōfirmata ar
gumētatioē. Complexio ē q̄ s̄clud̄ breuiter co
ligens partes argumētatiois. Hiscē ḡ. v. p̄tibz
ut absolutissimē utamur hoc mō tractabim̄ ar
gumētatioēz. Cū oñdemus ulixi fuisse q̄ i
terfecit aiacem. Inimicūz eīz acerimū demedio
tollere uolebat a quo sibi nō i iuria suūm

periculis metuebat. Dicebat. N. illo i columi se
i columē nō futurū spabat illi morte se salutē si
bi operare. Consueuat si iure nō potat iniuria qua
ius inimico exitū machinari cui rei mors iei
gna palamēdis testimoniū dat. q̄ a metus piculi
ortabatur cū p̄mē a quo suplicū uerebatur a cō
suetudo peccandi malefici suscipiēdi remouebat
dubitationem.

Ones. N. cū minima peccata cū cā susci
puit. tū uō illa q̄ mltō maxia fuit ma
leficia aliquo certo emolumēto iuncta suscipe co
nantur. Si mltos induit i peccatū pecunie spes.
si cōplures scēle se otamiant i perij cupiditate. si
mlti leue opendiū fraude marā omutāt cui i
miz uidebitur istuz a maleficio p̄p acrimiam
formidēs nō se tēperasse uiz fortissimū itege
rimuz inimiciar psequētissimū iniuria la
cessituz ira exatatus. hō timidus nocēs oīaus
sui peccati i fidiosus inimici i columē cē no
luit cui tandē hoc miz uidebit. Nam cū feraz
bestias uideamus aliares a erectas euadere ut
alti bestie nocāt. Non ē in credibile putantuz
istius q̄ aūz ferū crudeles atq̄ i humanū cupi

re ad minima p̄m
ibestias nllz m
i isto plimas a p̄
intelligebamus.

Si q̄ pollic
ductus i
et summariar
iteresse tēmos
cū malefici fuit
mētatio ea que ex
necē uti. S; tu cō
breuis ē ut facile
ornatio p̄termittē
ficantuz a exornat
uis argumētatio
exornatioē a oplet
gumētatioē de du
exposui id ē hīda
tatio quip̄ p̄ta b
res solata aut ex
partita ē. **Q**u
tationū. Vmī qd
id q̄ pertinet ad

de adiutria pmaez profectus. prestim aut
ibestis nullas n3 bonas n3 malas rones uideam
i isto plimas et p pessimis rones semp fuisse
intelligebamus.

Sed pollicitus fuit cum me daturum quod in
ductus ulixes accessit ad maleficum
et si inimicitiarum acrimiam rones et pich metus
intercessisse demonstravi non est tunc quoniam confiteatur
cum malefici fuisse. Sed absolutissima est argu
mentatio ea que ex v. partibus constat scilicet ea semper non est
necesse uti. Sed tu complexio supersectetur est si res
breuis est ut facile memoria comprehendatur. Ex
ornatio pretermittenda est si pars locuplex ad ampli
ficandum et exornandum res uidetur esse. Sin et bre
uis argumentatio et res tenuis aut humilis tunc et
exornatio et complexio supersectetur est. In omni ar
gumentatione de duabus partibus postremis hec quae
exposui id est hinc. Ergo amplexia est argumē
tatio quicquid partita breuissima est tripartita. Actio
cris sublata aut exornatio aut complexio quatuor
partita est. **¶** Duo sunt genera uitiolarum argumen
tationum. Vnum quod ab aduersario reprehendi potest.
id quod pertinet ad eam. Alter quod tam et si nu

gatorum ē. tū nō indiget rephensioe. Que sūt que
rephensioe pfutari oueniat. que tacite stemni
aut uitari sine rephensioe. si exēpla sibi cecero in
telligē dilucite poteris. Hec cognitio uitiosarū
argumētationū duplicē utilitatē affert. Nam q̄
uitare i argumētatioe uitūz ad monebit. q̄ ab
alijs nō uitatūz omode rephensioe docebit. Qm̄
igitur ostendimus perfectam plenāq̄ argumē
tatioē ex quibz partibz stare in una quaq̄ parte
argumētatiois que uitia uitantia sūt ostenderemus.
Ut et ipi ab his uicijs recedere ac diuisariorum
argtōnes hac pceptioe iomibz partibz tēptare q̄
ab aliqua pte labefactare possimus. **E**xpositio
uitiosa ē cū ab aliqua aut a maiori pte ad oēs
ofertur id qd nō ē nōio attributūz oibus. Ut
si quis hoc mō exponat. Omēs qui i paupertate
sunt maluit maleficio parare diuitias q̄ offitio
paupertatē tueri. Si quis hoc mō exposuerit ar
gumētatioē. ut nō curet querere qualis rō aut
rōnis offirmatio sit ipāz facile rephentemus
expositioē. cū ostendimus id qd i aliquo paupere
iprobo sit. id i oēs pauperes falso q̄ i iuria offeri.
Item uitiosa expositio ē cū id qd raro fit fieri

oio negatur. hoc nō
pterens i amorē
nerit in amorē
erit oio nichil diffi
fieri aut posse fieri
tio ē cū oēs res oio
res vtoneam pteri
oatūz stat ēē nō
inimicis oatūz ēē
testamēto ex parte
miq̄ uisi sūt i inma
si neq̄ a pdomibz nō
alteri nō erat alter
teremptus. Nam
sione utemur. Si
ent potuisse susce
ut in hoc exempl
a pdomibz aut ab
ēē potuisse dicem
bus nris. Cū hoc
uerim nobis lat
rimus. Ergo hoc
tioē. ne qm̄ cū eia

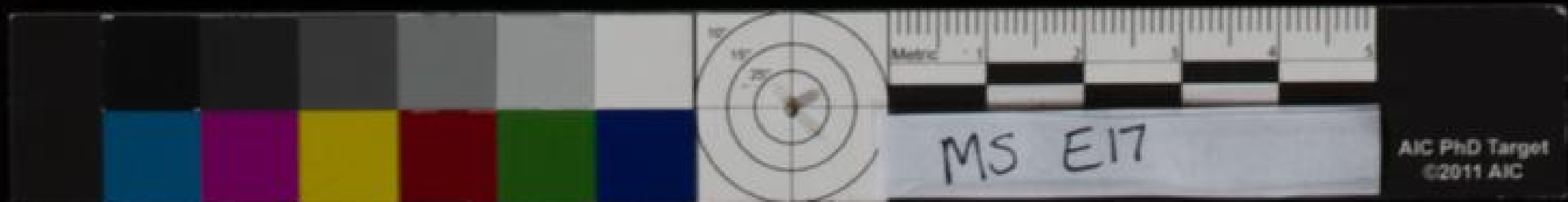

oio negatur. hoc modo. Nemo potest uno aspectu non
preteriens in amore incurrere. Nam cum non nemo deue
nerit in amorez uno aspectu. et cum ille neminem dix
erit oio nichil differt raro id fieri. dux modo alii
fieri aut posse fieri intelligat. Itē uitiōsa exposi
tio ē cū oēs res ostendimus nos colligisse. et aliquā
res ydoneam preterimus hoc modo. Quia igitur homines
occisus constat esse necesse ē. aut a predonibus aut ab
inimicis occisus esse aut abste. quē ille heredem
testamento ex parte fecerat. Predones in illo loco
numquam uisi sunt in inimicis nullus habebat. Relinquitur
si neque a predonibus neque ab inimicis occisus ē quam
alteri non erant alteros non habebat ut abste sit in
teremptus. Nam in huiusmodi expositione reprehē
sione utemur. Si aliquos preter eos quos ille dix
erit potuisse suscipere malefactorum ostenderimus.
Ut in hoc exemplo. Cum dixerit necesse esse aut
a predonibus aut ab inimicis aut a nobis occisus
esse potuisse dicemus uel a familia uel a coheredi
bus nostris. Cum hoc modo illorum collectioz disturba
uerimus nobis latiorē locū defendentem relique
rimus. Ergo hoc quoque uitandū ē in exposi
tione. ne quā cū oīa collegisse uideamur aliquā

utonea parte reliquerimus. **U**te uitiōsa exposi-
tio ē que constat ex falsa enumeratione ut si cū plura
sint pauca dicim⁹ hoc mō. Dūc res sūt uitiōse
que oēs ad maleficiū compellūt. luxuries ⁊ aua-
ritia. Quid amor iquit quispiā qd ambitio qd
ireligio quid metus mortis. quid impij cupi-
tas. quid demq; alia mltā. Itē falsa enumera-
tio ē cū pauca sūt. ⁊ plura dicim⁹ hoc mō. Tres
res sūt que oēs hoīes sollicitant. met⁹ cupiditas
egritudo. Satis ei fuerat dixisse metū cupi-
tate qm̄ egritudinē cū utraq; re uiuētaz eē nece-
e. **U**te uitiōsa expositio ē que nimium longe
repetitur. hoc mō. Omnium maloz stultitia est
mater atq; p̄teris parit imēsas cupiditates
In mense p̄o cupiditates infinite imoderate sūt.
Ite paruit auaritia Auaritia porro hoīes ad
quod uis maleficiū impellit. q̄ auaritia iūcti
ad uisarij nā s̄ in se faciūz admisiūt hic id
quod extremū dictū ē satis fuit exponē ne en-
im⁹ ⁊ ceteros poetas imitem⁹ Quibz hoc modo
loqui cessus ē. Utinā ne i nemoze pellio secu-
ribus cese cecidisset ad terrā trabes abigne ne
ue in nauis machoante exortu cepisset que

ne noiatur noicargo
petebant illas pelles
perio regis pellic p̄to
mea eris atomo est
erat tūc si id mō qd
pote. ut ne eris her
medea egro animo m
abulā repetitoe ier
sedidus ē. nō ei rep̄ho
sua sp̄te uitiōsa ē. V
tioē; nō ē accommodat
Infirma nō ē que nō r
admodū expositū ē
castigare obmerita
ru; i etate utile ⁊ qd
uideamus que ratio
aias; meū nō casti
qd ip̄e facturū ē ne
le qd sit roanatur u
mō amor fugi
nasā aictia aut h
H. secordiaz atq; de
se eēt exponēs q̄

ne noiatur noie argo q̄ uecti argui delecti uiri
petebant illas pelles iauratas anietis cholebis i
perio regis pellic p̄toluz. Nam miq̄ medea hera
mea erras a domo efferet pedes. Na hic satis i
erat dicē si id mō qd̄ satis eēt curassent dicere
poete. ut ne erras hera mea domo efferet pedem
medea egro animo amore saucia. Ergo hac quoq̄
abultā repetitiōe i expositioibz magnop̄e super
feceduz ē. nō ei rephensioē sicut alie cōplures s;
sua sp̄ote uiciosa ē. Viciosa rō est que ad expositi
tiōes nō ē accomodata l̄ p̄ infirmitatē ul̄ p̄
Infirma rō ē que nō necēo ostendit ita eē quem
admoduz expositū ē. uelut apud plantuz aicuz
castigare obmeritā noxiā in mane ē facinus ne
ruz i etate utile q̄ donabile. **H**ec expositio est
uideamus que ratio afferatur. Nam ego hodie
aicuz meū nō castigabo pro cōmissa noxa. ex eo
qd̄ ip̄e facturuz ē nec ex eo quod fieri oueit uti
le qd̄ sit rōanatur uana rō ē q̄ ex falsa cā ostat
mō amor fugiendus nō ē naz ex eo uisima
nasā aicitia aut hēc mō phia uitanda ē. Afferit.
N. secordiaz atq; desidia. Nam hēc rōnes n̄ fal
se eēt expōnes q̄ earuz ueras eē o fiteremur.

Itē infirma rō ē que nō neciāz cāz affert exposi-
tionis uelut fortunā īsanā ēē & cecam
et buitāz prebent pbi saxiq; instar globosi
ēē pēdicāt uolubilez iō qz q̄ saxuz ipulerit for-
eo cadere eandēz fortunā autumāt. Cecāz ob
eāz rez ēē iterāt qz n̄ cernat q̄ sese applicet. In
sanā ēē auit qz atrox & īcerta instabilis qz sit.
buitam qz dignuz atq; indignū nequeat in-
ternoscere. Sūt autē alij pbi qui ō fortuna ne-
gant ullāz miseriāz ēē s; temeritate regi oīa
autumāt. Id magis uerisimile ēē auit qd̄ uis-
re ab se experientio edocet uelut hoīestēs mō
fuit rex sc̄tus ē mēdicus naufragio nēpe res
ista stigat ergo id nō forte ā fortuna obtigit.
Nam hic ī firma rōne utitur cū ait
uerius ēē temeritate q̄ fortuna res geri. Nam
utraq; opioē p̄hor fieri potuit ut is qui rex
fuit mēdicus factus ēēt. Itē ī firma rō ē que
uidet̄ p rōnez affem. S; itēz dicit qd̄ ī exposi-
tioē dētū ē hoc mō maḡ malo ē hoībus aua-
ritia id arto q̄ hoīes magnis & mltis ī como-
dis afflictantur p̄ ī mēsz pecuīe cupiditatē.
Nam hic alijs ūbis itē pre rōnez dicit̄ quod

ctus ē perpositioē. Itē
reoneaz q̄ res ipā posh
mō. Utū ē sapiā p̄pā q̄
lere osuerit. Itē uale ēē
quibz cūocari possis. N
nō unūsa n̄ absolut
fimo confirmatur. Itē
fitioni pōt acomadari
rez affert rōnez q̄ ceca
dicatur.

Tl confirmatioē rō
nīa & obliuanda
p̄pā q̄ diligētius com
matō rōnis totā uel
mētatioē. Dantur q̄
rōne duplici exclusio
affiaoz ī digna patē
tez existimabas cur
Si est p̄bus cur tale
quere que hoc mō de
tentur aut ex siphā
hoc mō. Nulla te īdū
si p̄bus ē colocui

etiam est perpositio. Item infirma ratio est que minus et
inconueniens quam res ipsa postulat cum subiacet expositioni hoc
modo. Utile est sapientia propterea quod qui sapientes sunt pietatem co-
lere consuevit. Item utile est amicos bonos habere. Nam
quibus cum iocari possis. Nam in huiusmodi rationibus
non uniuersa nec absoluta sed extenuata ratione expo-
sitioni confirmatur. Item infirma est que uel alij expo-
sitioni potest accomodari ut faciat qui ea
etiam afferit rationes quod cetera eadem quod bruta fortuna
dicatur.

In confirmatione rationis multa et uitanda in-
ueniuntur et obseruanda in aduersario ordine sunt uicia
propterea quod diligentius consideranda quam accurata confir-
matio rationis tota uehementissime approbat argu-
mentationes. Utuntur ergo studio si in confirmanda
ratione duplici delusione hoc modo. In iuria abste-
afficiat indigna patet. Nam si improbum esse a respo-
ndente existimabas cur me his locutabas nuptijs.
Si est probus cur tales inuitas inuitus cogis reli-
quere que hoc modo deluduntur a extraneo auer-
tentur aut ex simplici parte reprehenduntur. Ex quo
hoc modo. Nulla te indigna nata afficiat in iuria
si probus es collocui. Si autem est improbus diuortio

libento te i modis. Ex simplia pte rephendet
si ex dup^a delusioe altut ps diuidit^r hoc mo. Nam
si improbi ee crepotez existimabas cum me h
locabas nuptijs. Duxi pbu errant post agno
ui a fugio ne cogniti q rephensio h moi delusi
onis e dup^a. Ictior illa supior facior hoc pos
terior ad exagitantur. Itē uiaosa e rōms cū ea
re que plures sig^a ab utamur p cto uni rei hoc mo
nece e qm pallet egrotasse aut nece e peperisse
qm sustinet puez i fantē naz hoc sua sponte cer
ta signa nō sūt si ceta q; filia acurāt q si acure
runt nō h hui moi sig^a adaugēt suspiticez. Itē ui
ciosus e cū ul i alius ul in eū ipz qui dicit id qd i
aduersariū dī p^a oueire hoc mo. **U**adisi sūt qui
uxores ducūt. at tu duxisti alterā. Itē uiaosa
e id qd uulgare hz de fensioez hoc mo uiauidia
i ductus peccauit ā adolefcētia aut amore. h moi
ei de pcatōes supbabunt ipune i maxmā peccā
tillabunt. Itē uiaosus e cū id p cto sumit qd
iter oēs nō stat qd ne q i otuouersia e h modo.
cho tu di quibz e potēs mot^o supū atqz i ferum
pacē inter se saluant oferūt discordiaz. naz ita
p suo iure hoc ex usuz creponte induit

qia satis cōs rōmbz
Itē uiaosus e qd naz q
uicē h mo. In mte m
fitez i mte lazi res u
alles hmeti h rō fugi
aperto telcto positi e
sione h mo. Cū te expe
reg^o reliqui ne auz tef
lo solus ut restitui p
qua ptes ac tēp sit po
quis potēs aut factio
e uti regibz q malis lo
si rei augēce cū pot fin
ei qui dicit nō id dicit
uicē h mo. Itē uiaosus e falsis ac u
falsē hui moi ut sig^a
n que expulsiōez a
que nichilominus i
si quis dicit quodrup
capital e. Est ei mu
nichilomagus quate
at proditoris attulit
p argumēto sumit u

q̄i iā satis cōis rōnibz ita cēt id ēē demōstrasset.
Itē uacuosus ē qd̄ iaz q̄i sero atq; acto negotio dici
uitē s̄ mō. In m̄tez in si uelisset quiritēs n̄ comis
sisset iū m̄hē locū res uerēt. Nam hoc aut hec fe
cisset s̄ metū s̄ rō fugit. Itē uacuosus ē cū id qd̄ in
aperto delicto positū ē tñ aliqua tegit leui defen
sione s̄ mō. Cū te expetebant cēs in florētissimo
reḡ reliqui nē cūz destitus es ab hoībz sumo p̄ci
lo solus ut restitui parō. Itē uacuosus ē qd̄ in ali
qua p̄tez ac dēiū sit pōt accipi. Id ē huiusmōi ut si
quis potēs aut factiosus iñtione dixerit satius
ē uti regibz q̄ malis legibz uti. Nam hoc tam et
si rei augēde cū pōt sine malitia dici tñ p̄ potētiaz
ei qui dicit nō id dicit sine atroci suspitioē. Itē
uacuosus ē falsis ac uulgaribz diffinitioibz uti.
falsē huiusmōi ut si quis dicat i iuriāz ēē nullāz
n̄ que expulsiōēz at ḡuitio ḡstet. uulgares sūt
que nichilominus i aliaz rez transferi possūt ut
si quis dicat quadruplator ut breuiter scribam
capital ē. Est ei improbus et pestifer ciuis. naz
nichilomagus quadruplatoris q̄ furis q̄ fittarij
at proditoris attulit diffinitioēz. Itē uacuosus est
p̄ argumēto sumē id qd̄ idisquitiōē pōitūz est.

ut si quis quē furti arguat et dicat ita eē cū hoīez
iprobuz auaz fraudulētuz ei rei testimoniūz eē q
sibi furtū fecerit. Itē inuolūz ē otroūfiaz otroūfia
dissoluē. Hec mō nō oueit censors istuz uobis
satisfacē ex eo q aut se nō petuisse ad eē ita ut ad
iuratus fuerit. Q si ad exatuz nō uelisset ito ne
tribuno militūz dicēt. Hec iō inuolūz ē qz nō ex
pedita aut iudicata res s; ipedita et i fili otrouer
fia poita ex loco profert. Itē inuolūz ē cū ito de
quo summa otroūfia ē parz expedit et q; trāfactum
sit relinquit. Hec mō aperte fatū dictio si itelli
gas tali dari arma quales fuit ille q gessit. uibet
petri si studeam p pamo que ē profiteor eē mea.
De eis ē equū frins armis in qz aucti
caner ul' q; ppinquus ul' q; ututis emulus sum.
Itē inuolūz est ipm sibi i sua oīone discentire et q
ea que an dixit dicē hec mō qua cā accusat hūc
tū ito disputādo euoluē. Nam si ueret quid euz
accuset qui ē probz. Si uerecōdūz ai ingeium
possidet quid eū accuset? qui ito pui autitū ex
istimet. Ilō in omeda rōe uidet sibi ostēdisse
q; nō accusaret quid postea quid ait. Ilē ē te ab
sumo iā exortio. Itē inuolūz ē q; dī o

inuas uoluntate d' eo
quibz illi stater d' hoīez
d' aliq' hui' mōi inuo let
inuolūz ē nō oēs res o
sis iexpōsitiōe. Itē u
dicatur cū alia re te re
iudicio ostēderitūz ē
quid d' quippiā te re te
tata i alia cām denuet
euz amphioē quoz otro
ē disputatio i sapi
sumit. Itē ostēderitūz
minato otneat alit
get qd sepe o sulto m
cāe coacti ut cū quis
petisse ab imperitūz
otuz donatuz se esse.
iustior obfuerim
defensioē ostēdem co
hie. Itē inuolūz ē
piam uituperare p e
co studio si fūt uel i
p alia oratoris uir

iudicis uoluntate a cor qui audiuit si aut pater
quibz illi studeat a hoies qs illi caros hnt ledant
a aliq huiusmodi uicio leuit autitius uoluntas. Itē
uiciosus ē nō oēs res affirmare quas pollicitus
sis iexpositioe. **I**te uerēdus ē ne de aliqua re
dicatur cū alia re de re otrosia sit. Inq huiusmodi
iudicio osiderāduz ē ne aut ad res addatur ali
quid a quippiā de re detrahatur aut tota cū mu
tata i alia cām deruet uti apud pacumuz cetis
cuz amphioē quoz otrosia cū de musica iucta
ē disputatio i sapi rōnez a ututis utilitatē cō
sumit. Itē osiderāduz ē ne aliud accusatoris cri
minatō otineat aliud defensoris purgatio pur
get qd sepe osulto mlti ab reo faciūt angustias
cū coacti ut cū quis accusetur ambitu magistrati
petisse ab imperatoribz dicat se penūo apud exer
cituz donatuz se esse. Hec diligent in orōne ad
ūsarioz obfauuerim sepe depientem a i cūmōi
defensioē ostēdem cos de ea re quid dicāt non
hie. **I**te uiciosus ē artē a sciāz a studiū quid
piam uituperare pp eoz uitā ul uicia qui
eo studio si sūt uel ueluti q rectoricā uitupant
pp alicui oratoris uitupandaz uitaz. Itē uiciosus

ē q̄ ex eo p̄p̄ia factū costet eē putari ostendi a q̄
hoīe factū ē hoc mō mortuū deformatū tumore
p̄litū corpore de coloratum stat fuisse. Constat
q̄ ueneno necatū. de se sit usq̄ adeo ī eo occu-
patus ut mlti faciūt uenenu datus. uicō nō me-
dici fluctet. Nō. H. factū ne sit querit. s; a quo
factū sit. Itē uiciosus ē in reb; opantis alteram
res effere. de altera re nō facit mēticez aut negli-
gētius disputare ut si cui opetur ut satī sit p̄p̄z
frumētū accipe an nō. a que omōda sit ī altera
re curet enumerare q̄ in altā in omōda sit ue-
luti de p̄sā p̄tereat a q̄ minora sint dicat. **I**te
uiciosus ē ī reb; opantis necē putari alteram
rē uitupari cū altāz laudes. Quod gen; si q̄ratū
utris maior honor hōis sit an albenfib; an
uegētis ac penēfib; q̄ rei. p. a. p. rō. p̄fuerit a
is qui dicat altis altos ledat. Non. H. necē est
s; altos p̄ponas altos uitupes. fieri ei pōt ut aq̄
altos magis laudaris altis aliquā p̄tē laudis
attribuas ne cupide pugnas se ueritatē puteris.
Ite uiciosus ē de noīe a uocabulo ei; strouisiaz
rei statuē quā rē s̄fuetudo optime pōt iudicare
uelut sup̄licus qui itēsserat ne exules q̄bz dicē

~ Cām nō licuiss; ~

Cām nō licuiss; reuocet
ta uoluntate cū cantes la-
dicet p̄p̄ noīz omittat
se reuocē ualebat. Pro
q̄ illi noīe app̄arent a p̄
quib; aq̄ a igni interdū
de; illi fortasse īḡscem
ligam uiciosus ē in ten-
tationē. Qm̄ exornatō
fictioib; a reb; ut
tinent ad exaugmentaz
bus uicia ostenderē. **C**
qua p̄tē uolūmle ē n
a qui affect sibi ip̄i ob-
fuz ē ut reprehendatur
tantūz aut manus a
Res iudicata uiciose
strouesia nō ē aut ip̄
aut magis uocet res
possint. **I**tem uiciose
strematur de eo argu-
eē. Nam id augeri c
gere quod uenit do-

Cain nolucius reduceretur. Idem posterius muta-
ta uoluntate cum ceteros legem ferret aliam se se ferre
dicere pro nouis mutationibus nam non exules sed in ciuitates
se reducere uolebat. Proinde qui tunc fuisset in strouisia
qui illi nomine apparetur a populo romano. at proinde qui non oes
quibus aqua et ignis interdictus est exules appellentur.
Verum illi fortasse ignem si cum eis fecerunt. Nos tamen intel-
ligamus uiciosus est in tendere strouisia pro nouis mu-
tationibus. Quia exornatio consistit ex filiis et ex et ampli-
ficationibus et rebus uideatis et ceteris rebus que p-
tinent ad exaugentem argumentationem que sunt his re-
bus uicium ostenderem. **U** Simile uiciosus est qui ex ali-
qua parte dissimile est nec habet parem rationem operationis
qui affert sibi ipsi obest. Ex uiciosus est si aut fal-
sus est ut reprehendatur aut improbus ut non sit imi-
tandus aut maior aut minus quam res postulat. **I**
Res iudicata uiciose proferretur aut de ea re que de
strouisia non est aut improba aut in eum aut ad plures
aut magis ratione res iudicate ab aduersariis proferri
possint. **I**tem uiciosus est id quod aduersarij factum esse
ostenduntur de eo argumentari et plane facere factum
esse. Nam id augeri oportet. Item uiciosus est id au-
gere quod ouenit doceri hoc modo. Ut si quis qui ar-

quar hoies occidisse et ante q̄ satis vtoneas argumē
tationes attulerit augeat peccatū et dicat nichil in
dignius eē q̄ hoies occidere. Non ei utrum indignus
sit an nō s̄ fetū ne sit queritur. **Q**uamplex
io uirtiosa ē que nō q̄dā quod p̄mū dictū ē com
plectat̄ et q̄ nō b̄i excludit et que nō enumeratiōe cer
tus et ostans aliquo relinquit ut itelligat̄ quid
propositū in argumētatiōe sit quid deinde rōne q̄
confirmatiōe quid tota argumētatiōe demonstrat̄.
Conclusiōes que ap̄ grecos epilogi noīant̄
triptite s̄t. Nam ostāt ex enumeratiōe aplicatiōe
et comisiōe. Quatuor i locis uti possum̄ exclu
siōibz ip̄ncipio s̄m narratiōe s̄m firmissimam
argumētatiōe i exclusiōe. Enūtiatio ē per quā colla
gimus et omōnem quibz de rebz ūba fecerim̄ ut
breuit̄ renouet̄ nō reintegeretur orō. Deīn et or
dine quicq̄ erit dictū referrem̄ ut auditor si
nō memorie mandarit ad id q̄d ip̄e meminert̄
reducāt. In qua curantur ē ne aut ab exordio et
aut a narratiōe repetatur orōnis enūtiatio. ficta
ei et de tita opa sp̄ata orō uidebitur eē artificij
significanti et meōue ostentande cā. **Q**ua p̄
mitū enūtiatiōis sumētur ē a conclusiōe. Deinde

hi exordie exponere
firmatiōe et confirmatiōe
p̄ locū cōis insigniōe
communes et totū p̄iectū
ad arguēti criminis
mutat̄ ab autēritate
ea res fuit tūc i mort
atibz natiōibz hoibz
Itē max̄ quē de his rebz
tūc locus ē cū ostēdat̄
mur ad quos pertineā
mur ē an ad superiores
tūc tūc locus cōis fū
partibz ai corpus fū
ores qui his rebz ei
ē quo p̄contaminat̄
res occidit̄ et ea re
p̄uolūt atq̄ i omē
ē quo temēstiat̄ si b̄
cōiores ad maleficia
tūc remotat̄. Q
si semel aliter iudic
modo meteri aut em

bi exordio exponere res si q tractate fuerint icon-
firmatioe et confutatioe. **A**mplificatio e res que
p locuz coez instigatiois auditorz ca sumit. Loca
communes ex totis preceptis modissime sumuntur
ad augendi criminis ca. **P**rimus locus su-
mitur ab auctoritate cu memoramus quate cure
ea res fuit dñs immortalibz ac maioribz nris regibz
citatibz nationibz hoibz sapientissimis et senatui.
Itē max quo de his rebz legibz sanatu sit. **S**ecū-
dus locus e cu consideram ille res de quibz crimina-
mur ad quos pertineat utruq ad oēs qd attrectissi-
mus e an ad superiores q genū hu fuit a quibz auc-
toritatis locus cois sumit. an pares hoc e iustitiez
partibz ai corporis fortunaz positos an ad infe-
riores qui his rebz oibz antecellunt. Tertius locū
e quo precontamur quid sit euentuz si oibz
idez exortatur. et ea re neglecta ostendem quid i-
periculor atqz i modor osequat. Quartus locū
e quo demonstrat si huic sit remissus multos ala-
ciores ad maleficia futuros quos ad huc expec-
tato remoratur. Quintus locū e p que ostendim
si semel aliter iudicatu sit. nullaz rez fore q inco-
modo meteri aut ematu iudicii corrigē possit

Quo i loco nō in omni modis erit uti cetarū rerū operatiōe
ut ostēdam⁹ alias res posse ā uetustate sedari aut
cōsilio corrigi. Hui⁹ rei aut lementē aut corrigēde
nullāz res aduūmēto futurāz. **S**extus loc⁹ ē cum
ostēdem⁹ exsulto factū a diuin⁹ uoluntario facinorū
nullāz excusatiōēz i puritētie a iustitiā deprecatiōem
paratā. **S**eptim⁹ loc⁹ ē quo ostēdemus trectūz faci⁹
crudele nefariū tiranicūz eē. Q⁹ gen⁹ i iuria ā canūz
rerū aliquo quāz rerū cā bella suscipiunt a cum
hostibz deuita demicat. **O**ctauus loc⁹ ē quo os
tendem⁹ nō uulgare s; singulare eē maleficiū spur
cum nefariūz i uisitatūz quod matini⁹ a atrocitūz
iudicandūz ē. **N**onus loc⁹ ē qui astat expecta
toriū operatiōē quasi cū dicem⁹ maius eē maleficiūz
stuprare igemūā q̄ sacriūz legē q̄ alterū eges
tatez alterz p̄ itēperātez supbiāz fiat. **D**ecimus
loc⁹ ē p̄ quē oīa que i gerēdo negotio acta sūt queq;
res asequi solēt exponem⁹ acriter a criminose et
diligentē ut agi res a geti negotiū uideat rerū a se
quētiūz enūatione. a discordia amouebit aucto
ritatibz si uariāz fortunāz amutatiōēz dicem⁹. a si
ostēdem⁹ i quibz amodis fuim⁹ quibuscūq; i amo
dis sumus operatiōē. si qua i amoda nobis futura

sint nisi cāz obamier
temus. Si supplicabim⁹
ficordi captabim⁹ p
quo nris paratibz lib
sum⁹ sit p̄ nris calam
ostēdemus illos nos
nris in amodis toler
mitate mīa mīa quā m
Si nos sēp aut tui m
nris fati an fortunā a
patētes i amodoz oste
nez breuē eē oz meli
fere loc⁹ obsecrissimū
mus i hoc libro. Qua
sit. Reliquas p̄ceptio
libūz trāfferemus.
ita tu diligētē a nobi
et nos i dūstric fructūz
nris diligētiāz laudat
Tu scientior eris p̄cept
ad reliam persoluen
sao. Te cāz nō ignoro
p̄cepta trāseamus. ut

35
sint nisi cū obtinuerimus enumerabim⁹ et ostē
demus. Si supplicabimus et nos sibi eorum quorum mi
sericordiā captabimus potestate sibiiciemus. **S**i
quid nostris parētib⁹ libens ceteris necessarijs ca
surus sit pro nostris calamitates aperiemus et simul i
ostendemus illoꝝ nos sollicitudinē et miseria non
nostris in cōmodis tolerare. Si de clemētia huma
nitate nostra quā in alios usi sumus aperiem⁹.
Si nos sēp aut diu in malis fuisse ostendim⁹. Si
nostris fati an fortunā aquerem⁹. Si alijs nostris fortiter
patietes in omodoꝝ ostendim⁹ futuris. Cōmissio
nez breuē eē oꝝ. nichil ei lacrima atuis arescit.
fere loc⁹ obscurissimos totius artificij tractaui
mus in hoc libro. Quia pro hunc uolumini modus
sit. Reliquas p̄ceptiones quoad uidebit⁹ iterum
libris transferemus. Ibi si ut cōquisite conscripserimus
ita tu diligenter et nobiscus et sine nobis considerabis
et nos industriē fructus ex tua scientia capiem⁹ et tute
nostrā diligentia laudabis tua quia p̄ceptione letabere.
Tu scientior eris p̄ceptorum artificio nos alacriores
ad reliquum persoluentis. Verū hec futura satis
scio. Te eū nō ignoro. Sed nos deinceps ad cetera
p̄cepta transeamus. ut itaq; libentissime faciamus

26
tue fustissime uoluntati mores geramus.

Adominem iudicalem eam quemadmodum
diceret immutatio rerum accomodari satis
hondant ut arbitror superius libris demonstrati
e. Nunc earum rationes rerum inueniendas que pertinebant
ad eas deliberationes et demonstrationis in his libris
transfulemus. ut ois inuenienti preceptum tibi quod
primum persolueret. Reliquae quatuor partes erant
artificiales. De tribus partibus in hoc libro erit actum.
Dispositioe promissionis memoria. De elocutione
quia plura dicenda uidebantur in quarto libro descri
bere malui. Quem ut arbitror tibi librum ce
leriter absolutum mittemus. ne quid tibi retro
rice artis deesse possit. Itaque prima quoque nobis
cum uoles et itellus sine nobis legendo consequi
ne quid impedire quoniam ad hanc utilitatem poterit no
biscum progredi possis. **N**unc tu fac attentus te
prebeas nos proficisci ad instituta pergemus. et
Oeliberationes partim sunt huiusmodi. Ut querat
utrum potius faciendum sit partem huiusmodi ut quod
potissimum faciendum sit consideretur. Vtrum potius
hoc modo. Cartago tollenda. an relinquenda in
deatur. Quid potissimum hoc pacto. ut si ambal

fulcet cum ex Italia
lia remaneat an
profectus occurrer
paris se se cosider
captiuos ab hostibus
aliqua ex neas cas
tiones. Ut si delibera
ret ciuitatem an non
deliberationes ois re
In quibus extranea
ois ois coram fini
litatis iperere. Ut
ofertur. **O**ulitas
diuinitas in Italia
istantis aut ofeq
re hec di in un
ty aut utriusq
per exercitum classes
hous alias hui
i pecunias pollicita
metones et ceteras
tpi loquam si qua
mistratio rei. p. f.

35
consultet cum ex italia cartagine arcessatur an in ita-
lia remaneat an romam redeat an in egyptum
profectus occupet alexandriam. Item deliberationes
pauli ipse pro se considerat ut si deliberet senatus
captivos ab hostibus redimat an non. Partim pro
aliqua exneae causa veniunt in deliberationes consulta-
tiones. Ut si deliberet senatus bello italico scis-
set civitatem an non. In quibus causis rei publicae faciet
deliberationes omnis ratio ad ipsas res accommodabatur.
In quibus extranea causa faciet deliberationes. In his
omnes orationes eorum quae finis dicitur finis sibi convenit uti-
litatis proponere. Ut omnis ad eas totius orationis ratio
referatur. **U**tilitas in duas partes dividi solet
dividitur in tutam et honestam. Tutam est que fiat
instantis aut subsequens periculi evitatio qualibet
ratio hec tamen in unum et idem. quorum aut alter sepe-
rit aut utrumque summe evictis. Vis discernitur
per exercitus classes arma tormenta revocationes
hominum et alias huiusmodi res. **D**olus assumitur
in pecuniis sollicitationes dissimulationes maturationes
metices et ceteras res de quibus magis ratione
temporis loquamur si quando de re militari aut de ad-
ministratioe rei publicae scribere velim. **H**onesta

res diuiduntur i rectus et laudabile. Rectus est cum
uita et officio fit quod diuini. In prudentia iustitiam et
fortitudinem modestiam. **P**rudencia est calliditas que
ratione quadam potest delictum hinc malorum et bonorum. Dicitur
ita prudentia scilicet cuiusdam artificij. Itaque appellatur pru-
dentia rerum militarium memoria et usus complurium negotiorum.
Iustitia est equitas ius suum unicuique tribuens pre-
gnitate cuique fortitudo est rerum magnarum appetitio et
rerum humilium contemptio et laboris cum utilitatis ratione per-
ficio. **M**odestia est in animo omnes moderatio cupidita-
tum. Prudentie partibus utemur in dicendo si omo-
nia cum in omni modis preferemus cum alterum sequi alterum
uitare cohortabimur. Aut si qua in re cohortabimur
aliquo cui rei aliqua disciplinabiles scias potimus
habere et quomodo aut qua ratione posse id fieri ostendemus
aut si suadebimus quippiam cui rei gerere. aut prece-
dere aut audiamus memoriam potimus habere. Qua in re fa-
cile id quod uelimus exemplo allato persuadere poterimus.
Iustitie partibus utemur si aut incedimus aut suppli-
cium miseri dicemus oportere. **S**i ostendemus me-
tibus gratias referri querere. Si demonstrabimus uelut
male meritos oportere. Si fide magnopere censebimus
consuetudinem et si leges mores civitatis egregie dicemus

oportere offitium. Si fide
viciose dicemus colere
prius namque parant id re-
bimus. Si hospitium elige-
mus colendas esse vici-
pulo nec similitate
ostendemus decum oportere
ius statim querere. In
te si qua in oratione re-
bimus iustitia esse ostendemus
fieri ut istos laus et ad-
finitur parati. **S**in for-
faciendum esse dicemus. et
sequi et appetere oportere
iuris fortis viros et
nece dignitate sua in-
puli at laboris ma-
tiores morte turp-
de ab officio recedat
tuere inimicitias qu-
abus amas. et his
adire periculum et quilibet
partibus utemur si

oportere osuari. Si societates atque amicitias stu-
diose dicemus colere. si quod ius in parentes deos
patres nostra opauit id religiose colendum demonstra-
bimus. Si hospitium clientelas cognationes affinitates
caste colendas esse dicemus. si nec pretio nec gratia nec
periculo nec similitate odium celans uia recta in-
eundem deduci oportere. si dicemus in omnibus equabile
ius statui colere. His atque huiusmodi precibus iusti-
tie siqua in oratione res aut in consilio faciendum cense-
bimus iustitiam esse eundemque strare in iustam. Ita
fiet ut istos locos et ad suadendum et dissuadendum
sumus operari. ¶ **S**in fortitudinis retinende causa aliquo
faciendum esse dicemus. eundem res magnas et celsas
sequi et appeti oportere. Et ut res humiles et indignas
iuris forte uiros fortes ostendimus oportere nec uideo-
neque dignitate sua iudicare. Item ab ulla re honesta
periculi atque laboris magnitudinem deduci oportere. ¶ **A**n-
tiquiores mortem turpitudinem huiusmodi nullo dolore co-
de ab officio recedatur. Nulli pro rei ueritate me-
tuere inimicitias quodlibet propria parentibus hospi-
tibus amicis. et his rebus quas iusti colere debent
adire periculum et quodlibet suscipere laborem. ¶ **Q**uod est hic
partibus utemur sumas libidines honoris preuen-

et simulum rer: uitupabim'. si unā quāq; rē cō
nāe termino diffinem'. Si quocūq; satis
sit oīdem' a nimis p̄cedi suadebim' a modū
unicuiq; rei statuē'. hui' mōi sūt partes ūtutis
amplificante si suadebim' attenuante si abhis
dehortabim' ut h' attenuētur q̄ sup̄ temōstrauim'.
Nam nemo erit qui censeat eē aūtute recedēdus.
Verz aut res nō eī mōi dicant' eē ut ūtutē egregi
am experiri possim' aut iōtarijs potī rebz q̄ in
his ūtus ostare oīdat'. Itē si quo pacto potimus
quā is qui dicit iustitiā uocauit nos temōstra
bim' ignauā eē a inbertiā a paruā libtātē. Quā
p̄uētētiāz appllant iēptam a garulaz a odiosam
sciām eē dicem'. Quā ille modestiā dicit eē eaz
nos inertiaz a dissolutā negligētiā eē dicemus.
Quā ille fortitudiēz noīant eaz nos gladiā
toriaz et iōsideratā appllabim' temitatem: lau
dabilez ē illud quod ofiat honestaz a p̄ntēz et
oīntēz omemoratiōēz. Hoc nos eo separam' a rec
to. nō q' hec quatuor ptes que sibi cūnt sibi uoca
bulo recti hanc honestatis omemoratiōēz dare
nō soleāt s' quāq̄ ex recto laudabile nascatur
iōdicēdo seorsuz tractantū: hoc ab illo. Neq; n.

solum laudis causa
laus osequit' dupli
Cuz q' erit temōstrati
mōstrati aut ab iton
honestati etim pla
iprobetur. Aut aliqu
extis natiōibz posten
diuisio sit locz iōfi
toti tractatio cū. Ex
ul' ab infimatiōē ul'
tali cū. Si cuius rei
narrari oportebit
ē utilitas a eadū
Si utriq; poterim
nos indicēdo tem
stratum simpli qd
nāz ratiōēz eē tutaz
et ofilui. Nam qd
tolūz appllaum' iō
ofilui appllabim'.
dicemus a oēs ptes
uisione utem'. Si
ponem' indicēdo.

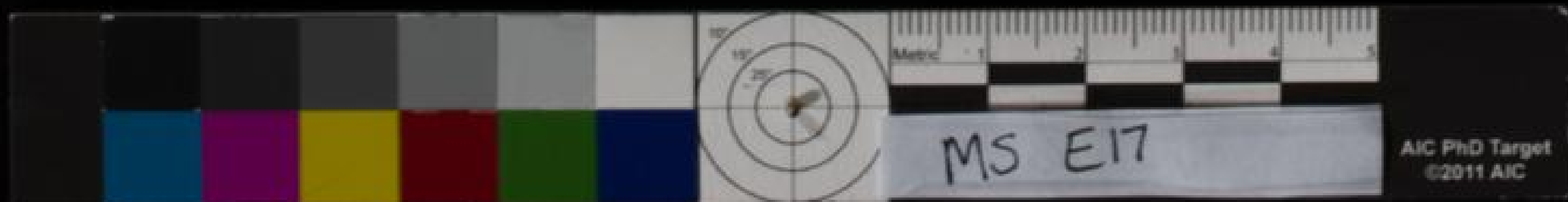

solum laudis causa rectū sequi oueit. Sed si
laus osequit duplicatur recti appetēdi uolūtas
Cuius q̄ erit demōstratus rectus laudabile eē de
mōstrabz aut ab idoneis hoibz aut si qua res
honestiori ordini placeat que a deteriore ordie
i probetur. Aut aliquibz socijs aut eibz cūbus
extis natioibz postens qz nris. **C**um huiusmō
diuisio sit locor i oſultatiōe breuit̄ exponēda ē
toti tractatio cā. Exordiri licebit ul' a p̄ncipio
ul' ab infinuatiōe ul' hystoz rōnibz quibz i uiti
tiali cā. Si cuius rei narratio iacet eatez rōne
narrari oportebit. **Q**m in huiusmōi cāis finis
ē utilitas et aduindit̄ in rōnez tutā atqz honestā.
Si utraqz poterimus oñdere utraqz pollicebimur
nos indicēdo demōstraturos eē. Si alterz demō
straturi simplz qd dictū sumus oñdem. It si
nras ratiōez eē tutaz dicem̄ diuificōe utem̄ i ui
et oſiliū. Nam qd i docēdo rei diuadante cā
toluz applauiū i dicēdo honestiori uocabulo i
oſiliū applabim̄. **S**i rōnez nr̄e finia rectā eē
dicemus et oēs ptes recti iacent quaduptia di
uisione utem̄. Si nō in adēt quot eūt tot ex
ponem̄ indicēdo. Ut eiz nr̄i loci quos ante ostēdiz

confirmantem se ita otiosi se ostendunt. Inconfirmantem et confutantem utemur in his locis quos ante omnem confirmantis et contrariis ostendunt. **A**rgumētationis artificiose tractante ratio de se. lib. petatur. Sed si acciderit ut in consultatione alii a tanta ratione alii ab honesta finis sit. ut in deliberatione eorum quia poeī arcuīfessi deliberant quid agant. Qui tūta rationes sequi suadebit his locis uterentur nullas res utiliores esse in columitate uirtutibus uti neminem posse qui suas rationes in tuto non collocarit. Nec teos quidem esse auxilio eis qui se in consulto in periculum mittant. Honestus nichil oī existimari quod non salutem pariat. Qui tute rei inponet rationes honestas. In his locis uterentur uirtute nullo tempore relinquenda ul' dolore si timeat ul' mortem si ea formidetur dedecore et infamia leuiore esse. Considerare que sit turpitudine ostentia. Aut non immortalitatem non eternam in columitatem sequi. Nec esse exploratum illo uitato periculo nullum in alio

solemus nisi qui in
an gestar exempla p
geni cūc trāscam. Qm
et utipatēz quibz c
contrariis rebz cūc utu
ē rez extemas et comp
it ei que casu a fortia
Genus educatio tūm
i que huiusmodi se et ei q
ea que nā componi at
uelocitas uires dig
it. Si sūt ea que ostē
Prudētia iustitia
traria se. Erit q hoc
In huiusmodi q ei pna
ab ei de quo loquim
ab re. Ab mīa p fil
ei necessitudinis mē

solemus nisi q̄ i his maxie aduat q̄ plima rez
an gestar exēpla pfere. Nūc ad demōstratūz
geni eie trāscam. Qm̄ hec cū diuidentur i laudem
et uitupatiōez quibz ex rebz laudē ostituerim⁹ ex
cōtrarijs rebz eīe uitupatio operata. Laus q̄ pōt
ēē rez externar et corporis et ai. **¶** Rez externar
sūt ei que casu et fortuna secūda aut ad uisa possūt.
Genus educatio diuitie potēs glā citas amicitie
i que hui⁹mō sūt et ea q̄ his sūt otaria. Corpus sūt
ea que nā corpori attribuit comoda aut i comoda
uelocitas uires dignitas ualutudo et q̄ his otaria
sūt. Ai sūt ea que o filio et cogitaciōe nra ostant. u
¶ Prudentia iustitia fortitudo modestia et que cō
traria sūt. Ent q̄ hec ofirmatio et ostitutio nobis.
In hui⁹mō q̄ cū pnapui sumatur aut ab mīa aut
ab ei de quo loquimur et ab eoz qui audiēt. p̄ aut
ab re. Ab mīa p̄ si laudabim⁹ aut officio facē qd̄
cū necessitudis intēdat. Aut studio qd̄ ei mōi
ūtutis sit ut oēs omemorare debeant uelle i
quod rectus sit aut ex alioz laude ostendē qua
lis ipi⁹ ul nīr auis sit. **¶** Si uituperabim⁹ aut
mīto facē qz ita tractati sum⁹ aut studio qd̄ utile
putem⁹ ēē ab omibz unicaz malitiaz atqz neq̄tiam

cognosca. Aut quod placeat oñdi quid nobis i
displiceat ex alioz uitupatiõe. Ab ei p̄ de quo lo
quimur si laudabim̄ dicem̄ uteri nos ut illius
fcta uerbis oseq nō possum̄. Omēs hoies illius
ūtutes p̄dicare oportē. ip̄a fcta oīūz laudatorūz
eloquētiāz anteuē. **S**i uituperabim̄ ea que ui
demus otaria paucis ūbis cōmutatis dia posse
dicem̄. ut paulo sup̄ exēpli cā demōstratū ē. Ab
auditor p̄ si laudabim̄ dicem̄ qm̄ nō apud igna
ros laudem̄ nos monēdi cā pauca dicturos. Aut
si erūt ignoti ut tales uiz uelīt cognoscē potēz.
qm̄ i eodēz ūtutis studio sint hi apud quos lau
demus atqz ille qui laudat̄ fuerit ā si sperare i
nos facile his qbz uelim̄ fcta h̄ pbaturos otaria
uitupatiõe qm̄ norit pauca de negtia ei nos cē dic
turos. q̄ si ignoraret petem̄ ut agnoscat̄ ut ma
litiaz ei uitare possint. **Q**m̄ dissimiles s̄ qui
audiāt atqz ille q̄ uitupatur illi sp̄are nos uitaz
uelhemēter eos improbaturos. Ab rebz ip̄is iētoz
nos cē quod potissimū laudem̄ uēn ne cum mltā
dixerimus mltā p̄teamus ⁊ que filēs finās hēbūt
quibz i otario sumūtur uitupatiõe. **P**uncipio tractato ab aliq̄ hāz quas anā ⁊ memo

uimus narratō nō e
Sed si qua iāterit cū
nobis narrandū sit a
p̄ceptio narrandi de p̄. li.
utem exponem̄ quas ro
uitupatur. Dem̄ queqz
ita ordine dicem̄ ut qu
nt itelligat. Sā exponi
uita. **D**em̄ cōmoda
rez externaz quō ab ai
re oportebit. Otiez h
uita debem̄ ab exteris
maionbz natus sit. **E**
excellētiōe fuisse. Si h
maionz ūtutibz hū
si bono oñe deccōn
ti his ip̄is tētimēt
q̄ bñ honeste i bonis
de fuerit. In uitupatiō
se aperte. Dem̄ trans
si sit dignas atqz for
que admodū ceteris
Si uires atqz uelo

rauimus narratio non erit ulla que necesse est sequatur
Sed si qua inciderit cum aliquo factum est de quo loquimur
nobis narrandum sit cum laude aut uitupatione
preceptio narrandi de se. li. repetet. Diuisione hac
utem exponemus quas res laudaturi sumus aut
uitupaturi. Deinde quoque quo uel tempore res erit ge-
sta ordine dicemus ut quid quicquid tute caute quod ege-
rit intelligat. Sed exponere oportebit autem uitutes atque
uitia. **¶** Deinde comoda et incommoda corporis et
res externarum quod ab animo tractata sunt demonstra-
re oportebit. Ordinem habere adhibere idem ostendenda
uita debemus ab exteris rebus genus est in laude quibus
maioribus natus sit. **¶** Si bono genere parez aut
excelsiore fuisse. Si humili genere ipsum suis non
maioribus uirtutibus habuisse profectum. In uitupatione
si bono genere tedecori maioribus fuisse. Si malo
tamen his ipsis detrimeto fuisse. Educatio in laudem
quod bene honeste in bonis disciplinis totius pueri-
tie fuit. In uitupatione contrario ite se retrahit
se aperte. Deinde transire. at corporis incommoda animam
si sit dignitas atque forma laudi fuisse eas non
que admodum ceteris detrimeto atque tedecori.
¶ Si uires atque uelocitas egregia honestis ex

exercitationibus et industriis dicemur optata. Si ualenti
to expectata diligentia et temperata cupiditatum.

Quoniam uitupatio si erit hec corporis et modum: his
male usque dicemur quare casu et non tamquam quilibet
gladiator habent. Si non est preter formam omnia in
ipsa culpa et intemperantia non fuisse dicemur. Deinde reu-
temur ad eternas res et ibi ad uitutes aut uitia
quod fuerit considerabimus. Diuitie an paupertas fuerit et
que potestas que gloria que auctoritas que in immitate et que fortitudo
in inimicis gerendis fecit cui cum suscepit inimi-
citas quod fides quod beneuolentia quo officio gesserit ami-
citas. In diuitiis qualis est in paupertate cuiusmodi fuerit
admodum habuit in potestatis gerendis animus. Si
iterum cuiusmodi mors ei fuerit cuiusmodi res mortis
ei sit secuta. **U**nde omnes ante res in quibus animus hominis ma-
xime consideratur ille quatuor ad uitutes esse accommo-
dande. Ut si laudemus aliud iuste aliud fortiter ali-
ud modeste aliud prudenter factum esse predicemus. Per-
spiciamus etiam nimis ex hac dispositione quemadmo-
dum sit tractanda tripartita diuisio laudis. et
uitupationis si ultro et assumpsimus non necesse esse
nos omnes has partes in laudem uel uitupationem transfe-
re. preterea quod non sepe accidit sed sepe ita tenuiter et

accidit ut ne sine necesse
que firmissime inter
sionibus breuiter utemur
cuius In ipsi cum crebris et
oportet per locos ceteros. In
accidit in uita negligenter
potest uideri accidere ut
uelle quod accomodatissim
hec cum minus sepe tra-
libatius cuius sepe ma-
aut uitupationis. **Q**uoniam
nichil industrie et fere
a nobis difficultia per
appolita atque ad omne cuius
partes proficisci. Deinde
dispositio est per quam illi
mus ut certo quicquam
est cuiusmodi rationes in dis-
ta dispositione sunt diu-
fecti alter ad cuius tem-
tate artis disponere a-
li. i. exposuimus. Hec
diuisio et firmatio est

39
i adit ut ne sint necia textu. Quia pp eas partes
que firmissime videbunt legē oportebit. **C**œlu
sionibz breuit utemur cū enumeratiōe ad exitu
cāe In ipā cā crebras et breues aplificatiōes itponere
oportebit p lōds cōs. Nec id genī cāe eo q raro ac
cidit i uita negligētus o mēdāduz ē. Nō ei id qd
pōt uideri accidere ut faciēduz sit aliū nō oportet
uelle q accomodatissime posse faciē. Et si seperatiz
hec cā minus sepe tractatur at i iudicialibz et ite
libatius cāis sepe magne ptes uisuntur laudis
aut uitupatiōis. **Q**uare i hōe quap cāe oñe nō
nichil idustrie ofereduū putam. Nūc absoluta
a nobis difficillia pte rethorice hō ē in uentioē et
ppolita atq ad cō cāe genī accomodata tps ē ad cetās
ptes proficiat. Deiceps q dispositioē dicem. qm
dispositio ē p quā illa q in uenim in ordiēz redigi
mus ut certo quicq loco pmitiem. **V**identu
ē cūmōi rōnez i disponēdo hōe ouciat. **G**ene
ra dispositioūz sē duo. unū ab istitutioē artis per
fectū alter ad cūz tps accomodati. Ex istitu
tioē artis disponēz cū seqm cā pceptioēz quā in
li. i. exposuim. hōc ē ut utamur pñ. narratiōe.
diuisiōe, ofirmatiōe ofutatioē, clusioē. et hō ordiēz

quēadmodū pceptū est an̄ inuicēto sequam̄. Itē
existitūcē artis nō mō totas cū p rōnez s; sin
gulas quāq; argumētatiōis ptes disponem̄ quē
admodū i sō lī docuimus. i. ex pōiticez. rōnez. na
tiōis s; firmatiōez. exornatiōez. elusiōez. hec g̃ tu
plex dispo ē una p cōiōez. Altera p argumētatiōis
ptes ab institutiōe artis pfecta. Est d̄ alia dispositio
que cū ab ordīe artificis sō receptū ē oratoris
iudicio ad tps accommodat. Itē si a narratiōe tpe in
cipiam̄. aut ab aliqua firmiūā argūtiōe / d̄ aliquaz
līnz recitatiōe / aut si secūduz p̄i s; firmatiōe utem̄.
Dein utem̄ narratiōe / Aut si quā cū mōi pmuta
tiōez ordīs faciām̄ quoz nichil nisi cū postlet fieri
oportebit. **U**lam si uelēm̄ aures auditoz ob
tuse uidebunt̄ atq; ai defatigati ab adūsarijs i
militudīe ūboz s; mode potim̄ p̄ncipio supsecere.
Exordim̄ cām aut a narratiōe aut ab aliqua fir
miūā argūtiōe licebit. Dein si cōmodūz erit qz
nō sēp necesse ē ad p̄ncipij finiaz reūti licebit. Si
cū mīa magnaz difficultatē uideb̄ hīc ut nec eō
aīo p̄ncipuz possit audire. A narratiōe cū i cepim̄
ad p̄ncipij finiaz reūtāmur licebit. Si narratiō
paz p̄babilis fuit exordiem̄ ab aliqua firmiūā

argumentatiōe. his p
mutatiōibz sepe uti ne
sam dispositiōez. artifi
firmatiōe et confutatiōe
tiones hūmōi queit
mentatiōez i p̄ncipio
collocare mediocres q
nō necessarias ad prob
de singlīs dicatur infir
me ac probabiles fuit i
oportet. Nam et statū re
ditus exquāre cū s; fi
mō firmā aliqua o; i
imperime dictū facile
ē cū dicere desinam̄ i
manibus auditoz b
dispositio locoz tñq; i
certo sicut illa ipug
Prominatiōe
dicere ēē q
Nō quid
ale dirimūz n̄ egre
prominatiōe audite

argumentatiōe. his partium translationibus et con-
mutatiōibus sepe uti necesse est. Cum ipsa res artificio-
sam dispositiōem artificiose commutare cogit. In con-
firmatiōe et confutatiōe argumentationum disposi-
tiones huiusmodi sument hic firmissimas argu-
mentatiōes in primis et postremis eadem partibus
collocare mediocres et neque inutiles ad dicendū
neque necessarias ad probandum que si sepe ratas sit
ac singule dicantur infirme sit cum ceteris coniuncte fir-
me ac probabiles fuit in tempore in medio et collocari
oportet. Nam et statim renata expectat aures au-
ditores exquarere eam confirmari possit. Quia propter con-
tinuo firmam aliquam ore inferre argumentatiōem et quoniam
nuperime dictum facile memorie mandatur utile
est cum dicere desinam recedere aliquam relinquere
inanimis auditorum bene firmam argumentatiōem. Hec
dispositio locorum tamquam instructio militum facillime ite-
rent sicut illa impugnatione patet potius victoria.

Pronuntiatiōes multum maxime utiles oratori
dixerunt esse et ad persuadendum valere plurimum.
Nec quid .v. rebus plurimum possit non fa-
cile diximus nisi egregie magnam esse utilitatem in
pronuntiatiōe audacter confirmaverim. **N**am

omode inuentioes et cōmune libor elocutioes et parti
um cū artificiose dispones. Et horū cuius diligens
memoria sine promitatio nō pl^{us} potest ualere q̄ si
ne his rebz promitatio sola ualere pot. **E**t q̄
neō de illa re diligenter scripsit. Nam oēs uix pos
se putant de uoce uolū gestu dilucide scribi. cu
he res ad sensus nrōs p̄tineret. et q̄ magnē ea
pars a nobis addicēdū opanda ē nō negligerter
uideat tota res cōsiderāda. Diuidit p̄mitatio in
uocis figurā et i corpore motū. figura uocis ē q̄ sui
q̄ndā possidet hitū rōe et i dūstia opatū. Et diui
ditur in tres partes. magnitudiez. firmitudiez. mol
litudiez. Magnitudiez uocis maxie opat nā nō
h̄ hac aduget et maxie cura cōsuat. **F**irmitudi
nez uocis maxie opat nā nō nichil aduget et max
ime cōsuat excitatio declamatiois. Mollitudiez
uocis hoc ē ut eas torquere i dūcto p̄ nro omado
possimus maxie facit excitatio declamatiois.
Qua p̄p̄te magnitudie uocis et firmitudis p̄t qm i
altā nā opatur altā cura nichil nos attinet omo
nere. Res ei comūis ē n̄ ut ab his q̄ i facit
ei artifiq̄ rō cū uocis p̄tāt. de ea p̄te firmitu
dinis q̄ cōsuatur rōe declamatiois et demollitudie

~ Vox que est ~

uocis que ē maxie nec
teritacō de clamatōis
firmā q̄ uocē maxie p̄t
maxie secū et cōp̄lla
leuēt arte ne si ante q̄
more op̄lent et i tualis
creat ei spū uocē et arte
nuū clamoie omittē et
tūcōes ei facit ut nll
integri sim. et auitas uo
bem. Ictus ei fit et uo
atenuata nimis a cla
ē uocis cōsuat unūf
nenter mltā tūc i cō
calefiūt et arterie op̄
ē redūat i quēdā f
rez nature grā quē
i hac re. **U**llā que t
cates attinet ad suau
uocē p̄t rōe uolūtati
ad firmitudiez secū
uū q̄ clamor i cre
māt eadē finas xīn

MS E17

AIC PhD Target
©2011 AIC

uocis que ē maxie necēa oratoru. Qm̄ ea quocq; mo-
deratioē de clamatōis opatur dicēduz dicet̄ uict̄.
firmā ḡ uocē maxie potam̄ i dicēdo ofuare si q̄ a
maxie sedata et tēp̄lla uocē p̄napia dicet̄. **N**am
lectū arte ne si ante q̄ uox bñ p̄m̄l̄sa ē acū cla-
more op̄lent̄ et i tūall̄is lōgionibz uti ouciēt. Ne
creat̄ ei spū uox et arterie reticēdo acquiescūt et oti-
nuū clamorē omittē et ad fmoēz trāsire oīz. Comu-
tatioēs ei; faciūt ut nullo gnē uocis effuso i oī uocē
integr̄ sim̄. et acut̄as uocis ex clamatōis uitare de-
bem̄. Ictus ei fit et uulnerat̄ arterie acuta atq; a-
atenuata nimis a clamatōe. Qd̄ si quis splendor
ē uocis ofuunt̄ unūf̄ uno clamōe et uno spū oti-
nenter mlt̄a t̄re i ext̄eā ouciēt orōē. **F**ances ei
calefiūt et arterie op̄lent̄ et uox que tractata uarie
ē reducūt i quēdāz sonū equablez atq; ofit̄e sepe-
rez nature gr̄a quēdā uire debet̄ ueluti actor
i hac re. **N**lā que diximus ad uocē finit̄as p̄dē-
eatez attinet ad suauitatē p̄nitiatiois ut qd̄ nre
uoc̄ p̄sit idē uolūtati auditoris p̄bet̄. Utile est
ad firmitudiez sedata uox ap̄n̄. Quid ei insua-
uius q̄ clamor i exordio eāe. Int̄ualla uocē ofir-
mat̄ eatez finis oīmores diuifioē reddūt et au-

ditou spaciū cogitandi relinquit. Conſuat uoces
ſtanti clamoris remiſſio ⁊ auditorē quietē uari
etas maxime delectat cū ſimile auius eius retineat. ⁊
aut ſi ſuſcitauerit clamore. Acuta exclamatio i
fauces ⁊ uocē uulnerat eate leuit auditorē. Qd
emendat uarietas. hō ei qdaz illiberale ⁊ ad mu
liebrez potius uociferatioēz q̄ ad uilez dignitatez
i dicendo accomodatū. In exīma orōne ſtantes uox
remedio ē uox. **Q**uid h̄ eatez. Nō ne auius ue
hementiſſime caleſcit auditoris i totā reſuſione
cū. Qm̄ gres eatez uocis firmitudini ⁊ promittā
tiois ſuauidati p̄ſūt. Deutiaq; re ſimul erit ipſita
detūz. **D**e firmitudine que uia ſt te ſuauiditōe
q̄ ſuicta fuerit. cetā ſuo loco paulo poſt dicem̄. Vol
luto ḡ uocis qm̄ oīs ad rethoricas p̄ceptioēz ptinet
diligētius nobis ſideranda ē. Eaz diuiniſm̄ iſmo
nez ſtētioēz. Amplificatioēz. Sermo ē orō remiſſa
et q̄trodiane locutioni ſimilitima. Contentio ē orō i
acris ⁊ ad ſfirmādoz ⁊ ad ſfutandū accomodata.
Amplificatio ē orō q̄ aut ad iracūdiaz iouat aut
ad mīaz trahit auditoris auius. **S**ermo dicitur in
ptes. uij. dignitatez. demōſtratioēz. narratioēz. locatio
nez. Dignitas ē orō cū aliqua grauitate ⁊ uocis re

miſſio. Demōſtratio
quō qd fieri potuit
geſtaz aut p̄i ut geſt
q̄ ex aliqua re uerſimil
pare. **C**ontento dicit
Cōtinuatio ē orōis eni
Distributio ē in ſtētioē
uilez iſualis acn uocif
iſhortatioēz ⁊ q̄q̄onez
petūz amplificāis audi
Cōqueſtio ē orō q̄ in co
ditōis ad mīaz pducit
itres ptes diſa ē ⁊ h̄
distribute. H̄az octo
mūatio ſit demōſtratio
dignitate pleniz ſuauid
uoc ut ſuemet. Ita
diē ad tragicaz tranſ
mōſtratioē uoce paulu
lis ⁊ diuiniſm̄ ez ut
quaz demōſtrabim̄ i
i aīs auditor. Cū aui
netas ep̄ ē ut quo

missioe. Demonstratio est oratio quae docet remissa uoce
quoque fieri potuerit aut non potuerit. Narratio est res
gestarum aut prius ut gestarum expositio. Locutio est oratio
quae ex aliqua re uerisimili risu, putetibus et libere per
spicitur. **C**ontento dicitur in omni oratione et distributio.
Continuatio est oratio enitente acceleratio clamorosa.
Distributio est in omni oratione frequens cum raris et bre-
uibus interualis ac uociferatioe. **A**mplificatio dicitur
in cohortatione et oratione. Cohortatio est oratio quae aliquando
perit amplificationis auditori ad uacuitatem adducit.
Coquestio est oratio quae in comodum amplificationis auditori
ad maiorem perducit. **Q**uoniam igitur mollitudo uocis
tres partes diuisa est et haec partes ipsae sunt octo partes alias
distribuitae. Harum octo partium quae cuique idonea pro-
muntatio sit demonstrandum uidetur. Sermo cum est in
dignitate plenis fauibus quae sedatissima et deprecissima
uocis uti ueniet. Ita tamen ut ne ab oratione consuetu-
dine ad tragicam transeamus. **C**um autem est sermo in
demonstratione uoce paululum attenuata crebris interual-
lis et diuisionibus orationis uti ut in ipsa promuntiatione eas res
quas demonstrabimus inserere atque intersecare uideamus
in aures auditoris. Cum autem sermo est narratioe uocis ua-
rietas operis est ut quo pacto gestu sit ita narrans.

uiteatur. Srenue qđ uolum' ondere celeriuscule di
cem'. **N**o alio oio se retardabim'. Dem' mō acriter
tuz elemēt meste ilariter iōēs ptes omutabim' ut
Vba ita pmutioēs si qua iāderit et narratioēs dicta ro
gata respōsa. si que admutatioēs de quibz nos narrabz
diligēt aūduerem' ut oīūz psonar sensus atqz i
aīōs uoce expmāim'. Sin aut fmo i iocatioē leniter
et tremebunda uoce cū parua significatioē risus sine
ulla suspitioē nimie cachinatiois lenit' oportebit ab
fmoē serio torquere ad liberales iocuz uocē. Cū at cō
tentē oportebit qm' id aut p otinuatōēs at p distribū
tioēs faciendū sit i otinuatōē ad aucto mediocrit' uocis
sono. Vbis otinuatōis uocē q' iūgē oportebit et torqre
sonū et celit' cū clamore Vba oficē. ut uiz uolubles et
orōis uaciferatio ofeqz possit. **D**istributioē uocēz
ab **h**auabz ex clamatōē q' clausiliā adhibē opor
tet et quātuz spatū p singulas exclamatioēs supsim'
tū iter singula itūalla spatū sumere iubem'. In am
plificatioibz cū corroboratioē utem' uoce attenuatiliā
clamore leni sono. eqbili omutatioibz crebris et max
ima celeritate. In cōquestioē utem' Vbis de p'sis i cli
nato sono crebris itūalis longis spacijs magnis
omutatioibz. **D**e figura uocis satis datur ē. **U**l'

te corporis motu dicēdu
gestus et uoluntas moderat
reddat ea que pmutant. Co
et aīōis i cē. In gestu et
et nec impituities ēē. ne au
tam ēē ad castē q' partes
q' corpis rō intet ēē accon
mo cū dignitate stites i uel
qui oportebit illaritate tr
ad fmois finis accomodat
fmo paululū corpus accē
anā ē dātū ut q' maxie tu
autiores siqz rez totē eos
lim'. Sin aut i narratioē
us ēē qui paulo an tēme
catōē uultu quāda; debe
omutatioē gestus. **S**in
brachio celeri mobili un
otēno fiet p distributioēs
i ambulatioē pedis text
firo aspectu oīz uti. Sin
lectatioēs paulo tardior
met uti. Similius ceter

te corporis motu dicendum uidetur. Notus est corporis
gestus et uoluntas moderatio quetudo que probabiliora
reddat ea que pronuntiant. Conuenit ergo in uultu pudorem
et aemuliam in eodem. In gestu et nec uenustate aspicienda
et nec turpitudine eadem. ne aut istius aut operari ui
deam eadem ad easque partes in quas uox est distributa motus
quod corporis ratio uidetur eadem accommodanda. **N**am si erit ser
mo cum dignitate stans in uestigio leui textre motu lo
qui oportebit illaritate tristitia mediocritate uultus
ad finem finem accommodata. Si erit demonstratio
fimo paululum corpus ad uocem remittent. Nam hoc
animum est datus ut quod maxime tunc uultus ad moueamus ad
audientes si quod res tota eos uelhementer inuestigare ue
limus. Sin erit in narratio fimo ite motus poterit itone
us eadem qui paulo animi demonstrabat in dignitate. Sin in o
ratione uultu quodam debonum ilaritate significare fimo
omutatio gestus. **S**in ostendemus per omutatio
brachio celeri mobili uultu acri aspectu utemur. Sin
oteno fiet per distributio per octio celeris brachy
in ambulatione pedis textu rana subplausio acri de
fixo aspectu ozi uti. Sin utemur amplificatione per
hortatione paulo tardiore et ostentatione gestu que
met uti. Similius ceteris rebus atque ostentatione per

continuatione. Sui utemur amplificatione per consequen-
tiam femineo plangore et capitis ictu non uigilando
et instanti gestu mesto et turbato uultu uti oportebat.
Non si uis nescius quibus suscepis negotiis qui uoces. Ver-
um nec si confusus fieri possit ut de his rebus satis comode
scribi posset. nec si id fieri non possit hoc quod feci fore
in utile putabam. propterea quod hic admonere uolumus quid omnia
reliqua naturam exortationem. hoc tamen scire omnia pronuntio-
nem bonam id perficere ut res ex animo agi uideatur. Ne-
que te laus atque ad omnes partium rectorum custodem
mediorum transeam.

Memoria utriusque habeat quidam artificum an-
tis. anima proficiatur alio dicens tempus
magis idoneum dabitur. Ne pro in atque consistet in
hac re multum ualere artes et preceptum. ita de ea re
loqueremur. placet ei nobis esse artificum memorie
quod placeat alias omnem ipsam cuius modi ea sit aper-
tius. Sunt ergo due memorie una naturalis. altera
artificialis. Naturalis est ea que nostris animis insita sit et
similiter cum cogitatione nata. Artificialis est quoniam affluat
inductio quodammodo et ratione preceptum. Sed quoniam ceteris rebus
ingenium bonitas imitatur sepe doctrinam ars potius nar-
rare et modum et firmat et auget. ita sit in hac re. ut non

namque naturalis memoria si
sit hunc artificum. pro
modum retinet et ampliat
naturalis memoria preceptum et
qua et hoc que doctrina tati-
hoc magis aut minus in
sit. ut ingenio doctrina pre-
re et illis quod naturalis memores sit in
tute paulo post poteris ite-
genio suo non non indiget
re his qui minus ingenium habent
Nec artificialis memoria
artificialis memoria ex locis et
mus eos quod breuiter profecto
non sit absolutum ut eos fa-
et amplecti quamuis ut
et alia que his filia sit.
quodammodo et note et similitudinem ei-
mus. Quod genus est egleone
hinc memoriam imagines ei-
oportet. Ne cum modi loco
pre et illos imagines et
Qui admodum igitur qui lit

nuq̃ n̄alis memoria si cui data ē egregia ut filiis
sit huic artificiose. porro hoc artificiosa n̄c cō
moda retinet et aplificat rōe doctrine. Quia ip̄ na
turalis mēoria p̄ceptiōe s̄firmanda ē ut sit egre
gia et hoc que doctrina datur īdiget īgenij. **N**ec
hoc magis aut minus ī hac re q̄ ī ceteris artibus
fit. ut īgenio doctrina p̄ceptiōe n̄a m̄tescat. Qua
re et illis q̄ n̄a mēores s̄t utilis hoc erit inf̄ qd̄
tute paulo post poteris ītelligē. Et si illi freti in
genio suo n̄o īdiget t̄i iusta cā daret. **Q**ua
re his qui min̄ īgenij h̄nt adiuvēto uelīz cē.
Nē de artificiosa mēoria loquam̄. Cōstat q̄ ar
tificiosa mēoria ex locis et imaginibz. locos ap̄lla
mus eos q̄ breuit̄ p̄fecte īfiginte aut n̄a uat ma
nu s̄t absolutā ut eos facile n̄ali mēoria s̄phēdere
et amplecti q̄amus/ut ceteros ītcolūmūz fornicē.
et alia que his filia s̄t. **I**magines s̄t forme et
q̄daz et note et simulacra ei rei quā memisse uolu
mus. Quod gen̄ eḡleones aquile quoz si uolēz
h̄re mēorias imagines eoz locis c̄tis collocare ī
oporteb̄. Nē cui mōi locos īuēire et quo pacto re
pire et illos imagines s̄stituē oporteat oīndemus.
Quē admodū igit̄ qui litteras sciūt possūt id qd̄

Angulum

datū ē scribere ⁊ recitare qđ scripserit itaq̃ ī mo-
dica dīcēit possit qđ audierit ī locis collocare
et ex his mēditer p̃nūtiare. loca ei cetera carte
filium ⁊ imagines lris dispositio ⁊ collocatio ima-
gini scripte p̃nūtiatō lectoi. Oportet q̃ si uolum⁹
m̃lta memisse m̃ltos nobis locos op̃are ut m̃ltas
locos exordium hū ne qñ p̃turbatōe ordīs impe-
diam⁹ q̃ setius quoto q̃ loco libebit ul' ab īfenu-
pte ul' asupiori imagines seq̃ ut ea que m̃dāta lo-
cas cū cetera possim⁹. **N**am ut si iōrdie stātes
notes q̃ p̃les uiderim⁹ nichil m̃ā inter sit utruq̃
a sumo an ab imo an medio noīa eoz dīcē iāpiāz
ita locis collocatis ordie cūciet ut īquālibz parte
quoto q̃ loco libebit īmagibz omoniti dīcē possis
re quod locis mandauerim⁹. Quare placet exordie
locos op̃are. Et locos quos sup̃sim⁹ egregie omo-
diter notare oportebit p̃petuo nobis herere possit.
Nas imagines sicuti littere telenē ū nichil
utim⁹ loca tāq̃ cera remanē debēt. Et ne forte ī m̃dō
locos falli possim⁹ q̃ntū quēq̃ placet notare. Quod
gen⁹ si īq̃nto loco manū aureā collocem⁹. In ter-
mo aliquē notū cui p̃nomen sit decimo. Dein
facile erit deiceps filēs notas q̃nto q̃ loco collocāē.

Itē omedius ē ītrelieta
perire. pp̃ aq̃ frēq̃ntia ⁊ col-
et īfirmat imaginū notas
filātes figuras. p̃tēta v
a op̃anti sē ut dīstincti it
si quis m̃lta ītēcolūma sū
tudie ut ignoret qđ ī q̃ l
die medica mediciores loc
mō ampli uagas imagie
si sepe nō uident⁹ posse ap
Tus nec nimis illustres r
cos hīc oī ne aut ob
aut splendore p̃fulgeāt.
placet eē fere paulo plus
Nas ut aspectus ita cogit
p̃al remouens siue ne
oī uident⁹ s̃ quāq̃ facile
uis m̃ltos ⁊ idoneos loc
idoneos se iucire nō pu
m̃ltos uolet libebit **N**
nes pōt amplecti ⁊ ī ea f
bitruq̃ fabricari ⁊ archi
p̃mpta copia oī tēta nō en

Itē modius ē iterelicta q̄ i celeba regioē locos cō-
petare. pp̄ aq̄ frēq̄ntia et obambliatio hominū turbā
et ifirmat imaginū notas solitudo et suat itegritas
silicet figurarū. p̄icta dissiles forma atq̄ nā lo-
ca et p̄p̄andi s̄t ut distincti iter luce possint. **U**am
si quis mltā itēcolūna sūp̄sit et turbabat ex fili-
tudine ut ignoret qd̄ i q̄ loco collocarit. Et maḡtu-
dine medica mediocres locos h̄ie oportet. Nā et p̄ict-
mō ampli uagas imagines recedit et nimis angu-
sti sepe nō uidentē posse esse imaginū collocatiōē.
Tuz nec nimis illustres n̄ uehemēt obsecuros lo-
cos h̄ie et ne aut ob ex tenebris imagines
aut splendore p̄fulgeāt. Intēualla locorū mediocria
placet eē fere paulo plus aut minus pedū triceni.
Nā ut aspectus ita cogitatio min⁹ ualeat siue nimis
paul remoueris siue uehemēt p̄pe a moueris it qd̄
et uideri. s̄ quāq̄ facile ē ei q̄ paulo plā nouit q̄
uis mltos et idoneos locos et p̄pare. tñ si q̄s ad ista
idoneos se iueire nō putauit ip̄e sibi et̄stuat q̄
mltos uolet licebit. **C**ogitatio eīz quā uis regio-
nes pōt amplecti et i ea sitūz loci cui⁹q̄ ad suū ar-
bitrūz fabuari et architectari. Q̄ licebit si hac
p̄mpta copia et̄eti nō eūz nos met ip̄os nobis cogi-

tatiōe nra regioēs oſtendere ⁊ teneorū locorū ome
tatiſſimā diſtinctiōē oſpare. De locis ſatis dictū
ē. Nūc ad ymaginū tranſeam⁹ rōēs. **Q**uā ergo
rez ſiles imagiēs eē oportet ex oib⁹ vbiſ notis
nobis ſiles eligē debem⁹. Duplices g̃ ſilitudines
eē debēt une rez altere ūbor. Rez ſilitudines ex
p̃miū cū ſūmat⁹ iporū negotiorū imagiēs oſpam⁹.
Ūbor ſilitudines oſtituitur cū unū cuiq⁹ nois ⁊
uocabli mēoria imaginē notat. Rei totū memoriā
ſepe una nota ⁊ imaginē ſimplia oſpentiū hōc mō
ut ſi accuſator dicit ab reo hoīez neccatū ueneno
et hereditatis cā factū arguerit ⁊ ei rei mltos
dicit teſtes ⁊ oſcios eē ſi hōc p̃miū ut ad defen
dendū nobis expeditū ſit memiſſe uolem⁹. In p̃
loco rei totū imagines oſformabiz egrotū in lecto
cubantē faciem ipz illū de quo ageſ ſi formā ei
detinebim⁹. Si cū nō cognouim⁹ aliquē egrotū
de nō mīmo loco ſūmem⁹ ut cito imētez uēire poſ
ſit ⁊ reuz ad lectū ei ſtatuen⁹ texta poculū ſimili
tabulas medio teſticulos arientinos tenētes hōc
mō ⁊ teſtuz ⁊ hereditatis ⁊ ueneno neccati mēoriā
hōc poſim⁹. Itē deiceps ceta crimia exordie i locis
ponem⁹ ⁊ quetiēſcūq⁹ rez memiſſe uolez. ſi formaz

diſpoſitice ⁊ ymaginū uolū
facile ea⁹ uolūm⁹ memoriā
reū ſilitudines imagib⁹ expm
ſuſcipiem⁹ ⁊ magis ingenuū
hōc mō ſit oportebit. In mō
arte parant. In loco oſtitu
celū tollētes domitūz cū
cedat ſi erit iaz tōm ultio
eſopuz ⁊ ambūz ſhoruāc
erit atrax parat. **H**oc mō
ſa. Si hōc ymaginū oſform
mēoria exſuſcitauim⁹ hōc
ſito ipz nobiſcū p̃ tranſeam⁹
Dein cū ymaginib⁹ ſba ex
ſupetabiz totū. Nā u
erit ſirma ita tū ut mltō
arte p̃ſtū ſuaret. Quod
niſi metuēmus ne cū ab
mū omode ſuaret hōc uolū
tois. Nē qm ſolet accōde u
me ad memorandū ad me
partis imbecilles ⁊ iſirme
ſit exatere qua te cū utru

dispositioe et imaginu diligenti notatiōe utemur
facile eaq uolum' memoria assequen'. **C**ui vto
ru filitudoēs imagibz expmē uolem' plus negotij
suscipiem' et magis ingeniu nūm exatibim' ad nos
hoc mō facē oportebit. Jam domi ulticēz reges i
atitce parant. In loco ostitue oportebit man' ad
celuz tollētez domituz cū aregibz marcijs louis
cedat. H' erit iaz domi ulticēz reges i altero loco
esopuz et ambuz s'corinae uagaz ephigemā hoc
erit atitce parat. **H**ec mō oīa vba erūt expf
sa. S'z hoc imaginu oformatio tuz ualet si nālez
mēōiaz exsuscitauim' hac monitiōe ut ūsu po
sito ipi nobiscū p' transeam' bis aut t' cū ūsum.
Dein cū imaginibz vba expmam' hoc mō natē
superitabi doctrina. Nā utraq altā sepata min'
erit firma ita tū ut mltō plus i doctrina atqz
arte p'stoy suaret'. Quod docē nō grauaremur
nisi metuēmus ne cū ab i'stituto recessissemus
min' omode suaret' hoc diluata breuitas p'cep
tiois. Nē qm' solet accidē ut imagies parti fir
me ad memoratōuz ad monēdūz idonee sint et
partiz imbecilles et i' firme que iux mēōiaz pos
sit exatate qua te cū utruq fiat o'siderandū est

ut cogita cū quas uitem' a quas sequam' imagies
facere possim'. **D**ocet g' nos ipā nā qd oportet fi'.
Nā si quas res iuita uiderim' paruas usitatas co-
tidianas memisse nō soles. p'pā q' nulla nisi noua
aut admirabili re omouet' aūis. At si quid uitem'
aut audim' egregie turpe aut honestū iusitatur
magnum iacribile piculosū ridiculū totū me-
misse osuenuim'. Itaq' quas res ante ora uidez'
aut audiuiū obliuiscim' p'p' q'. q' accide i pue-
ritia memim' optiē sepe. **N**am hec alia de cā pōt'
accide nisi q' res usitate facile ex memoria elabunt'
i' figures a noue manēt diuini. Exortus solis cursus
occasus nō admirat' p'pā q' quottidie fiūt ac eclip-
sum minūt' q' raro accidit. Et eclipsis solis magis
mirant' q' lunē p'pā q' he rariores sūt. **D**ocet g' nā
se uulgari a usitata re nō ex suscitari. **N**on uita-
tem a signū quodaz negotio omoueri. Imite' g'
ars nā a qd ea desiderat iueniet si quod onōit
sequat'. Nichil ei ē qd aut nā extremū iuenit
aut doctrina p' s' rez p'ncipia ab igemo p'fecta
sūt a eritus rez disciplina opant'. Imagines i
g' nos i eodez gñe o'stituē oportebit qd genus i
manē i memoria diuinit' pōt' hec res accidet si

q' maxie notas silitudis o's-
uagas s' aliquo agentes imagi-
gas p'ulcritudine aut uicē
em' si qua creuabim' a corōis
rea quo nobis notatior sit f'
res deformabim' ut si cruentas
aut rubricas delibatas inueni-
signita sit forma aut ridicul-
nibz attribam'. **N**ā ea res q'
memisse possem'. nāz quas res
casē fictas a diligētē notata
ale ē. Si illud faciē oportebit
quos q' locos imaginū renou-
plerosq' grecos q' de memori-
m'ltor' vbor' imagies o'scribo
ueller' paratas hēnt ne qd i
um rōnez aliquibz de anis i p'
vbor' innumerabiliū m'ltitudiē
ilbor' imagies opare. **Q**uam
lere ai ex i'finita vbor' copia nō
bor' memisse oportebit. Tū c'
quōq' remouē ut ne qd i'p' que
parata o'stitat' tradam'. p'p'ea silitu-

47
q̄ maxie notas similitudinis ostendit si ne multas nec
uagas sed aliquo agentes imagines ponemus. Si egre-
gias pulchritudines aut unicam epitudinem eis attribu-
emus si qua coronabimur a corosis aut ueste purpu-
rea quo nobis notatior sit similitudo aut si quas
res deformabimus ut si cruentas aut ceno oblitas
aut rubricas delibutas inducamus quo magis in-
signita sit forma aut ridiculas res aliquas imagi-
nibus attribuamus. **N**am ea res quod facit ut facile
memisse possemus. nam quas res facile meminerimus
caste fictas et diligenter notatas memisse non diffi-
cile est. Sed illud facere oportebit ut recteque priores
quosque locos imaginum renouandam curamus. Scio
plerosque grecos qui de memoria scripserunt fecisse ut
multorum verborum imagines describerent ut qui eas consue-
uerunt paratas haberent ne quod inuenirent consumere. Quo-
rum rationem aliquibus de causis improbamus. prius quoniam
verborum innumerabilium multitudinem ridiculus sit mille
verborum imagines apparere. **Q**uantulum ei potuit ha-
bere cum ex infinita verborum copia modo aliud modo nos ver-
borum memisse oportebit. Deinde cur volumus ab industria
quodque remouere ut ne quod ipse querat cum nos illi omnia
parata quaeramus. praeter similitudinem alia alii magis

omouet. Nam ut sepe forma si qua filia cupia diti
mus ee/ne oes hem assensores qd alio uidet ali
ite fit imagibz ut q nobis diliget nota sint ea par
uuz uideat insignis alijs. Quare quies sibi sue a
modo ouet imagies ofidare. posteo pceptoris
e totu qnamodu qd qd ouiat q umi alio aut
altu no oia que ei gnis erit ex ci sibi ere que res
possit ee diuacior qnamodu ai de phemis qrentis
disputam rde dam qrenti no mille phemioz gna
ofidibz ita arbitam de imagibz fieri ouere. Nue
ne forte vbor memoriaz a nimis diffiale aut par
uilez arbitreus ipaz rez memoria otetis sis qd q
utiliores sint q plus heant facultatis ad monent
es q vbor meoriaz no iprobem. **N**am putaz opo
tere eos qui uelit res faciliores sine molesta q la
bore facile memisse in rebz diffialioribz ee an exa
tos. Nec nos hac meoriaz vbor iduam quo usus
i meoria detineat. Sz ut hac exatatie illa rez me
moriam q pertinet ad utilitate ofirmeat ut ab hac co
suetudie diffili sine labore ad illaz facultate tran
sire possit. **S**z cu in oi disciplina ifirma e artis
pceptio sine suma assiduitate exatatiois tu u ime
ris minimuz ualet doctrina nisi idustria studio la

toie diligetia opobet. **Q**uap
et q max ad pcepta accomod
imagibz collationis etiam quotio
cut i cetis studijs abouam no n
ab hac re nos pot ai deone aliq
tate meoue uelz q tue max ai a
manes. **Q**uare ai sit utile fac
illat q tanto pe utile sit quati
tu potis existimare utilitate cog
te citari no e finia ne aut nos t
min q res postulat dixisse uideat
rethorice deiceps uideam. Du
i aio frequita q quod max nece

Quoniam in h
Elocutio ofe
op fuit exep
usi sum q id fecit pt ofuetudie
re suscipit neceio facituz e
ni ofily tem. Atq hoc nos m
studio satis erit quod i supior
neq ante rez pt rez locuti sum
res postulat dixim t id quod r

lore diligentia probeat. **Q**uāplimos locos ut lexas
et q̄ max ar pcepta acomodatos curare tebebis
imagibz collocandis ceteri quotidie queit. Nō eiz si
aut i ceteris studiis abduam nō nūq̄ occupatioe ita
ab hac re nos pot ai deducē aliq̄. nūq̄ ei ē qn aliq̄
tradē meoue uelz q̄ tūc max ai aliq̄ negotio maiore
detinēs. **Q**uare ai sit utile facile memisse nō te
fallat q̄ tantope utile sit quāto labore sit appetē
tū potis existimare utilitate cogta plibz ūbis ad cā
te citari nō ē finia ne aut nos tuo studio diffisi aut
min⁹ q̄ res postulat dixisse uideam. De q̄nta pte
rethorice deiceps uideam. Du pmas quasq̄ ptes
i aīo frequēta q̄ quod max necē ē exatatioe s̄firma.

Quoniam in hoc libro herem de
Elocutioe s̄scripsim⁹ q̄ quibz irebz
op̄ fuit exēplis uti mris exēplis
usi sum⁹ q̄ id feci p̄ s̄suetudiez grecoz q̄ de hac
re s̄scripsit necio faciēdus ē ut paucis rōnem
nri s̄siliy tem⁹. Atq̄ hoc nos necessitudine facē nō
studio satis erit quod i supioribz libris nichil
neq̄ ante rez p̄ rez locuti sum⁹. Nē si pauca que
res postulat dixim⁹ ē id quod reliquiū artis ē ita

institutum p̄soluere. S; facilius nūz ratioēz itelli
ges. Si prius qd illi dicat cogueris. Cōp̄libz de cūis
putat opōtere cū ip̄i p̄cepint q̄ facto opōteat or
nare elocutioēz unū cūq; gñis ab oratore aut poe
ta p̄bato sūptaz pōnē exemplū. **U**t p̄ se id mo
desta omotos facē dicūt p̄p̄a q̄ uideatur eē ostē
tatio q̄daz nō satis hīc p̄p̄e de artificio. s; ēt ip̄os
uideri uelle artificiose gignere exēpla hoc ē iquū
ostentare se nō oīdere artē. Quare putor ip̄mis
ē ad cā rez īpedimēto ne nos solos amare uideāz
alios ostēdere q̄derē. Et eīz cū possīz ab enīo sumē
aut a gracho pōnē eē uideē eē arrogantia illa reliquē
et ad sua tēdere. Ficta exēpla testimonioz locum
optinēt. Id eīz qd admonēit a leuē fecerit p̄ceptio
eē sicut testimonio approbat. **N**ō q̄ ridiculus si
aliquis ī lite aut iudicio domestico pugnet sui ip̄i
testimonio abutāt. Ut eīz testimonioz sit exēplū rei
ōfirmāte cū sumit. Nō q̄. oz. h̄ nisi abrobatissimo
sumi ne quod aliud ōfirmare debeat egeat id
ip̄z ōfirmatiois. Et eīz necē ē aut se oībz anpōnāt
et sua maxie p̄bēt aut negēt optiā eē exēpla que
ap̄batissis oratoribz sūpta sint. si se anpōnāt oībz
ī tollerabili arrogantia s; si quos sibi p̄pōnāt q̄ eoz

exēpla suis exēplis nō putāt p̄b
dicē q̄ sibi illos anpōnāt. Quā
tas antiq̄. Nam cū res p̄babilior
tia ad imitationē alacriora reddūt
cupitantes q̄ acut industria eūz
se imitantes grachi aut crassi p̄f
tremo hoc ip̄z sumus ē artificii
pares ī tot p̄ematis q̄ oīomibz
disiectas ita diligēt eligē. Ut im
exēploz s; singulos artis locos
si industria soli si possi. tū eēz la
labore nō fugissēt. Nē sine sum
pōt fi. Quis eīz ē q̄ n̄ cū sume
ca q̄ iubet ars de tanta q̄ taz dū
et separare. **S**z cū legit oīo
mata p̄bāt oratores q̄ poetas
omoti p̄bent quod scire nō po
qd sit nec que mō fieri sit id
delectet. At is qui q̄ hec oīa
vinea maxie eligit q̄ oīa ī arte
que ī singulis rōnibz p̄ceptiōis
anfer sit. **U**te ḡ ip̄z maxim
te sua posse q̄ alius uti exēpla

exempla suis exemplis non putant / p̄stare non possunt
dicē q̄ sibi illos an̄ponāt. Quid ḡ ip̄a auctori-
tas antiq̄. Nam cū res p̄babilior ē tū hominū stu-
dia ad imitationē alacriora reddit imo eriḡ eūz
cupitantes et acut̄ industriā eūz spes iuncta ē pos-
se imitando grachi aut crassi cōseq̄ facultatē. pos-
tremo hoc ip̄s sūmū ē artificū res uarias et di-
pares ī tot poematibz et orationibz sparsas et uage-
disiectas ita diligēt̄ eligē. Ut unū quodqz genus
exemplorū sibi singulos artis locos sibi cō-
possis. **H**ec si industria solū si possit. tū cō-
laudant cū tales labore non fugissēt. Ille sine sūmo artificio non
pōt fi. Quis eū ē q̄ n̄ cū sūme teneat artē. possit
ea q̄ iubet ars de tanta et t̄z diffusa scriptū
et separare. **S**ed cū legit orōes bonas aut poe-
mata p̄bant oratores et poetas n̄ intelligūt q̄
moti p̄bent quod scire non possūt ubi sit nec
q̄ sit nec quo mō factū sit id quod eos maxime
delectet. At is qui et hec oīa maxie intelligit et
utonea maxie eligit et oīa ī arte max̄ scribēta reti-
git ī singulas rōnū p̄ceptiōes necesse ē cū rei sūmū
artifer sit. **H**ec ḡ ip̄s maximū artificū ē mar-
te sua posse et aliens uti exemplis. Illi cū dicūt

magis nos sua auctoritate amouet q̄ uitate dis-
putationis. Illud ei u ne cui satis sit ad dīas
rōnes iprobādas qđ ab ea steterit hi q̄ iuētores
h̄ artificij fuerit a uetustate iā satis oibz p̄bati
sūt. **Q**uod si illorū auctoritate remota res uolet
cū re opare / itelligēt nō oīa rectēda ēē antiquata.
p̄mūz q̄ qđ ab eis demodesta dī uideam̄ ne mini-
um puenit pferat. Nam si tacē aut nichil scri-
bere modesta ē. cur quicq̄ scribit aut locut̄.
Sin aliquod finī scribit cur quo secus oīa scri-
bant ip̄tuit modesta. Quasi si q̄s ad olympia
ai uenit cursuq̄ stetit ut imitat̄ / ip̄tētes di-
cat ēē illos q̄ curē cepint ip̄e intra carcerē stet-
et narret alijs quō lidas ā boīs cū fictionis cur-
sitarit. Sic isti cū i artis curiculū descēderit eos
q̄ i eo qđ ē artificij elaborēt aut facē i modeste.
Ip̄i aliquē antiquū oratorē ā poetā laudāt aut
scripturā sic ut istatū rethorice artis prodire
nō audeat. **N**ō ausis dicē si tū uēor ne qua in
re laudē modestie uenēt mea ip̄a re sint ip̄tē-
tes. Quid eīz tu mis alijs igat artē suā scribis
gignis nobis nouas p̄ceptiōes / eas ip̄e confirmare
nō potes ab alijs exēpla sūmis / uide ne facias

ip̄tēnt q̄ tuo nōi uelis ex alioz
laude. Nam si sua uolūtia p̄e-
cutores q̄ poetē i finī uelit reliq̄
qm̄ testimōior filia st. Itē uenit
heibz p̄batiissimis sumāt. p̄mūz
hic nō confirmat n̄ testificat ai
Nō ei cū dīas ēē exornatiōes q̄ v̄l
lēt testinētibz libis q̄ ponit̄ hoc ex-
sumis q̄ debet nō testimōiūz coll-
teret q̄ inē testimōiūz q̄ ex qđ de
qđ dīas cū mōi sit testimōio ēē i
confirmat. **C**ū p̄ea ex testimōiūz
ai rez nō pōt confirmare. It qđ il-
uenit / qđ ita. Q̄ ita pollicent̄
ferit ab his plerq̄ q̄ artē nesci-
possit id quod de arte scripsit
scribat ex arte. Cōtraq̄ facit
Nā cū scribē artē instituit u-
gitat̄ qđ alios docēt / cū ū scri-
qđ alij cogitauit. Ad hoc ip̄z
eligit de multis. qđ dīatis difficil-
sūz an artificiosus. Si laborio-
Sūt ei mltā laboriosa que si f

iputent q tuo noi uelis ex alioz laboribz libare
laude. Nam si sua uoluntia preterit antiqui
oratores et poete isini uelit reliquet. **¶** De exempla
qm testimonioz filia st. Itē oueit ut testimonia ab
heibz pbatissimis sumāt. p̄mūz oīūz ex ponūt
hic nō confirmādi n̄z testificādi cū s̄z demōstrādi.
Nō ei cū dīaz eē exornatiōez q̄ vbi cū ostet ex si
lit testinētibz ūbis et ponit hoc ex a crasso qd̄ pos
sumus et debet nō testimoniuūz collocam. s̄z ex. h̄ in
terest q̄ inē testimoniuūz et ex qd̄ demōstrat ex id
qd̄ dīaz cū mōi sit testimonio eē illd̄ ita ut nos om̄s
confirmat. **¶** p̄tea ex testimoniuūz cū re oueire. ali
ei rez nō pot confirmare. At qd̄ illi faciūt cū re nō
oueūt qd̄ ita. Q̄ ita pollicent se arte scribē ex p
ferūt ab his plerq̄ q arte nesciūt. Dīz q̄s ē qui
possit id quod de arte scripsit approbare nisi aligo
scribat ex arte. Cōtraq̄ faciūt q̄ polliceri uideāt.
¶ Nā cū scribē arte istituūt uideēt dīcē se exco
gitasse qd̄ alios docēt cū ū scribūt oīdēt nobis
qd̄ alij cogitauūt. Ad hoc ip̄z difficile ē īgunt
eligē te mltis. qd̄ dīatis difficile. Vtrū laborio
sūz an artificiosūz. Si laboriosūz nō statī p̄claz.
Sūt ei mltā laboriosa que si faciatis nō otinuo

gliem nisi forte et si una manu fabulas aut orationes
totas transcripissetis glossas putaretis. Sim istud ar
tificiose egregius dicitur. unde ne in fuit maior res
videamus si uos parua res sicut magna delectat.
na istomodo eligere rudis quod nec potest si sine summo ar
tificio multum. **Q**uicquid ei autem dicitur paulo plus
in eloquio profertur omnia unde potest que ex arte dicuntur fa
cere nemo potest. nisi eruditus ita ut si de tragediis
enim vel finis eligere aut de paucis pios si qua
plane rudis id facere nec potest cum fecerit te literatis
simum putes ineptus sis. propter id faciat facile quod me
dianter literatus. Item si cum orationibus aut poematibus
eligeris ex quibus etiam signis artificum notata sunt quod rudis
id nec facit artificiosum te fecisse putas. **E**ritas
propter quod isto signum utemur te non nichil habere rei alijs signis
multa scire intelligemus. quod si artificiosissimum est intelligere
quod ex arte scripta. multo est artificiosius scribere ipsum ex
arte. **Q**ui ei ipse scribet artificiose ab alijs commode
scripta facile intelligere potest qui uero eligit facile non
otimuo ipse commode scribit. Et si est maxime artificiosus
alio tempore utamur ea facultate non tamen cupere et ipsi gignere
et perferre debet. Postremo in eo uis artificum assumat
ut ipsi ab alijs potius eligendi quam aliorum hominum electores ex

~ istimentur ~

istimentur. Contra ea quod ab his dicitur
etiam uti oportere sine etiam. Nec quod
considerent. Dicitur quod ex tunc quod alie
potest tunc magis et delinque quod am
de eo quod postea dicitur anima utemur
na oportet summe exempla dicitur il
primus quod contra si nulla sit illor
gent ut probaret quolibet quod sibi i
ret et vel poetam vel oratorem cum au
interit magni ei quod discere uult
an neminem alium alium putet osequi
bit posse omnia penes unum consistere. u
inter facultate. si in desparat ipse
ipsa ei ostent erit. nec minus cum ipse
penes omnia unum repere non possunt
acatoe a grecis a lelio a sapientia
antio antonio ceteris quod. Item si
et istorum scriptoribus. necesse
multe putare ab omnibus omnia ab un
ille suum. Qui unum alicui se ei
omnia quod omnes habent soli habere possunt
inutile est ei quod discere uult non put
igit nec in hanc incideret opinio

MS E17

AIC PhD Target
©2011 AIC

istinent. Contra ea q̄ ab his dñtur qui dicunt aliis
eēs uti oportere satis ē dñus. Ille q̄ separatim dici possit
cōsiderent. Dicit q̄ eos tū iō q̄ alienis exēplis utant
peccatū tū magis q̄ delinquē qd̄ a multis ex sumat. Et
de eo qd̄ postea dixi aīa intem. **S**i ceteris alie
na oportet sumē exēpla dicere illos unus oportet.
primus q̄ contra h̄ illa stet illoz rō. licet. N. eli
gēt ut probaret quēlibet q̄ sibi iōis res sup̄edita
ret ex ul̄ poetā ul̄ oratore cū auctoritate intēnt. **E**x
intēnt est magni ei q̄ discē uult utri oīa
an nemiēz aliud aliū putet oīesq̄ posse. Si ei puta
bit posse oīa penes unū oīstē. q̄ quoz ad oīum
intēnt facultatē. si id respicit i paucis se cōtēbit.
Ipsis ei oīent erit. nec mirz ai q̄ p̄ceptor artis oīa
penes oīa unū repire nō potūnt. **A**llatis q̄ exēplis
acatoē a grecis a lelio a sapioē galba poratia i
crasso antonio ceteris q̄. Itē sup̄tis alijs a poetis
et istoriaz scriptoribz. necesse ē q̄m qui dicere
uult putare ab oībz oīa ab uno pauca uix potu
isse suū. Q̄ unū alicui se cē filēz satis hēbit
oīa q̄ oēs hūerit solū h̄c posse diffidet. **E**rgo
iutile ē ei q̄ discē uult nō putare unū oīa posse.
Igit̄ nec in hanc iaderet op̄ionez si ab uno ex

superfisset. Nec signum hoc est in ipsos artis scriptores
non putasse unum potuisse in omnibus electionis partibus
emittere. quoniam neque sua protulerit neque unum alicui aut
tenique duorum sed ab omnibus oratoribus et poetis exsuperavit.
Utem si quis velit artem demonstrare nichil pro
te ad discendum non male utitur hoc ad iumentum quod
unum omnes artis partes sequi nemo potuit. Quod si in
uat horum rationes quod omnino prohibet artes. Nonne ridicu-
lus est ipse scriptorem artis suo iudicio probare.
Ergo ab uno iumenta ex fuisse docuissent si sepe
aliunde sumerent nec omnino alium iumenta non fuisse
sic intelligemus per omnes quod ab artis scriptore af-
fertur ex te citius artificum dicitur esse non ut si quis pur-
puram a aliud quippiam ueteris dicat summe a me. et
Si hoc est aliunde rogabo tibi quod ostendas. Si mecum
ipsi quod uenerunt aliunde exemplum querant mecum ut
qui acervos sese dicant tritici hic et eorum exemplum
pugno non habuit quod ostendant. Si triptolomus cum
omnibus semen largiret ipse ab aliis tot hominibus mutua-
retur. aut si prometheus cum mortalibus ignem dimittere
uellet ipse amicis cum testa ambulans carbunculos
corrogaret non ridiculus uideretur. **I**sti magnum cum
danti preceptores non uident sibi ridicule facere cum

et alius pollicetur ab aliis
maximos penitus absconditos apud
omnes quod maxime laqueum non habeat qui
irritetur. **I**sti autem non modo se tones
res esse dicunt et omnes debeant riga-
re fore ridiculum si cum id pollicetur
ante. **C**hares alysipo statua
dicat ut lissippus caput ostendat
pariter se pollicetur ueteris et
magnum faceret uidebat. Ceterum
poterat ostendere. **I**sti credunt eos
alia ratione doceri posse quod modum
ea quod sumunt ab aliis ex tunc
arte quod ipsa ipsa quod dicitur leuit
plerumque tangit ne ars appareat. in
scripta ponit ex. et uti in artibus
sunt. et per indicem ne possit an-
teeri facultate oratoris occi-
dere magis cognoscit suis mel-
liore hec quod res non dux ad
res grecas quod utique ea remota sunt
res apud grecos non erant cum re-
et uisitata. Ergo hec asperior

in qđ alijs pollicetur ab alijs si quis se fontes
maxies penitus absconditos apuisse dicat et hoc si
ciens qđ maxie loquat nō hēat qui sitz sciet. nō ne
irritet. Isti cū nō mō se dñōs fontū. s; ipōs fon
tes eē dicāt et oīz debeant rigare īgeiā nō pu
tāt fore ridiculū si cū id pollicāt arescāt ipi sic
citare. **C**hares alrifo statuas facē nō isto mō
dicat ut lisippus caput oñtere mironis brachia
praxitele pect' pollicetur uētrez et crura. s; oīa cū
magīuz faciētez uidebat. Cetoz opa l' spōte sua
potat ostendere. Isti credūt eos qđ uelit discere
alia rōne doceri posse omōdī. p̄tēa nec possūt
ea qđ sumūt ab alijs eē tūz eē accommodata ad
artē qđ ipa ipaq; īdicēdo leuēt unū qđq; locus et
plexq; tangit ne ars appareat. īpāpicēdo expōse cū
scripta ponē eē. oīz. uti martis forāz ouēire pos
sint. et p̄ īdicēdo ne possit ars emine et ab oībz
interi facultate oratoris occultat. **E**t qđ ut
ars magī cognoscāt suis meli' ē exēplis uti. et
postreō hec qđ res nō dux ad hāc rōnez qđ noīa
rez greca qđ utiq; ea remota sūt a consuetudinē. qđ cū
res apd mēs nō erāt cū rez noīa nō potant
eē usitata. Ergo hec asperiora p̄ uideant necesse

ē id qđ fiet rei nō mā difficultate. Reliqui sc̄ip-
ture s̄ sumet̄ ierēplis h̄ aliena si posuisset̄ ex fac-
tus ēet ut qđ aspiciat̄ et iūsitatus id ip̄e attribueret.
Urgo hac qđ i cōmoditatē fugim̄ his de cāis cum
artis iuentioz̄ grecor̄ probassem̄ exēploz̄ rōnez̄ se-
cuti nō sum̄. Ille t̄ps̄ postulat ut ad elocutiois̄ p̄cep-
ta trāscam̄. h̄yptia qđ erit nobis elocutiois̄ p̄ceptio.
p̄ dicit̄ quibz̄ i q̄nibz̄ sēp oīs oratoria locutio debeat
ēē. **D**em̄ ostendim̄ quas res sēp h̄c debeat. figurē
orōis̄ s̄ tres quas figuras. Alij quā noīauerūt in
q̄bz̄ oīs orō nō inuolosa s̄ sumit̄ unā graue. altam
mediocrem. t̄tiaz̄ extenuatā uocam̄. Grauis ē que
stat ex v̄boz̄ grauiū magna et ornata s̄ne. et
dicaris ē qđ stat ex h̄uili n̄z̄ t̄i et infia et p̄uulgatis
suma v̄boz̄ dignitate. **A**tenuata ē que demissa
ē usque ad usitatissimā p̄uī s̄ moīs locutioz̄.

Nigram consumit̄ orō figurā si qua cuiq̄
rei poterūt ornatissimā v̄ba rep̄it sine et
p̄p̄a sine cēneā unāz̄ quāq̄ i res accūmo
dabunt̄. et si graues s̄ne qđ in aplificatioz̄ et om̄i
fatioz̄ tractant̄ eligent̄. **E**t si exornatioz̄ finar̄
aut v̄boz̄ que grauitatē hēbūt de q̄b̄ p̄dicat̄ ad

bitebuntur. In hoc q̄ne erit ex-
ui. qui satis i euz possit itonci p
p̄dere hostib̄ p̄uiz̄ cogitāt. Qđ
sc̄elē p̄ p̄am qđ hunc maleficio
p̄et̄ inueni. In his q̄ uolasset
i rem familias astupasset aliquē
ne postreō necasset m̄x̄ supplic
fisset hunc truculentissio et nefaru
penas nō relique. atq̄ i alij
ad paucos ex alieno p̄et̄ iuri
q̄st̄ affines uno p̄silio unius et
lamitates machinat̄. **O**fer
crudeles cogitatioz̄. et derelictio
mitate qđ agē an si sint aut co
pacto hostes reuulsis maiori
membz̄ orates irruēt i aui
omis spoliatis optimatibz̄ tr
tis i h̄uitutē m̄ibz̄ failias et i
dinez̄ s̄biectis urbs accūmo
grata. Et se nō putet id quod
p̄uissē nisi sanctissie p̄rie
sc̄elati cinēz̄. Nequeo iūbis
tate rei s̄ negligent̄ id fero

bibebuntur. In hoc gñe erit ex. Nam quis ē urūz.
iu. qui satis i euz possit itoneā pēnaz cogitāe qui
pēdere hostib' pēnaz cogitāt. Qd maleficiū cū hoc
scelē p' opari qd hunc maleficio dignū suppliciu
pōit iueniri. In his q' uolassēt aliquā ingenuā
i rem familias ostrupassēt aliquē auē pulsāssēt
aut postreō necassēt max' supplicia maiores o sup
suscit hunc truculētissio a nefario facinorū singlāz
pēnaz nō relique. atq' i alijs maleficijs ad siglōz
ā ad pēcos ex alieno pēco iuria pūcit h' scelis
q' ff. affines uno o filio amissis ciuibz atrocissias ca
lamitates machināt. **Q** feroces. nōs. o feroces
crudeles cogitatioēs. o derelictos hoies ab huma
nitate qd agē an si sint aut cogitare possint quo
pacto hostes renulsis maiori sepulcris derectis
memibz ouātes irruēt i ciuitatē. Quomō replis
omis spoliatis optimatibz truncatis alijs arrep
tis i iuitutē mribz failias. i i gem' s' hostiles libi
dines s'biectis urbs accēmo xatāt i cendio o fla
grata. Q' se nō putēt id quod uoluerit ad exitum
p'curisē nisi sanctissie p'ie mis'andū uiderint
scelati cinēz. Nequeo ūbis o seq' uiraces i diq'
tate rei s' negligent' id fero q' uos mei nō egetis

Quēdā qđ fragelā nō sua spē conati sūt. eo qđ
isti mū facile conarent qđ illi quē admodū desat
cent uidebāt. **N**am rex ip̄i qui unū cuiq; rei
de reb; aīgestis exēpla petere nō possēt hī p̄ ip̄i
dentā facillime deducūt in fraudē. At alij qđ sci
unt qđ alijs acciderit facile ex eo; euētib; suis i
rēmb; possint prouidē. Nulla ḡ rex iducti nullā
spe freti arma sustulerūt. **Q**uī h̄ crederet tāta
quēq; tenuisse ut ip̄i .p. r. tēptare audēt
nullis copijs freti. Ergo ad fuisse neccius ē. Quid
ā aliud n̄ id qđ dico pōt ēē. iā tennato gnē figure
id qđ ad ismū qđ quottianū smēz demissus ē
h̄ erit ex. Nam ut forte is ibalneas uenit cepit a
postq̄ perfusus ē defricari. Dem̄ ū in suz ē ire ut
i aluēi defcendēt ecce iste ibi tetrasuer so h̄eus in
quit adolefcēs pūi tui me m̄ pulsauerit sacrificas
ex hic qđ id etatis ab ignoto p̄t ofuetudiez ap̄llatus
ēet erabuit ille clarī eadē qđ alia uicē cepit. **H**ic
tāta; m̄x igt sine me oficere. Dū iste clamare
cepit uoce ista qđ facile cuius rābores eicere possz
Ita petulās es atq; acer ut n̄ ad solaiūz itone qđ
es ut m̄ uideēt s̄ penes scenaz qđ ei moi loas exatāt
fis. Conturbat ē adolefcēs nec m̄z cui qđ tūc pe

dagogi lites aduiclas uersarēt ipito hō mō dūa-
cūm ū istis uidis sicut exausto rubore q se pu-
taret n hīc qd te existimatioe pderet. ut oīa sine fa-
me detrimento facē poss. Iq gñā figuraz ex ipis ex po-
teit itelligi. Eit ei attenuata vbor ostructio qdam
xite alia ingratitudine alia posita immoderate. Est a
euendū ne dūz hec gñā osectem infinitia x pūq
uitia ueiam. Nam graui figurē que laudanda ē pro-
pūq ē ei que fugienda ē qrecto uidebit applari si
sufulta noīabit. naz ita ut corpis bonā hūitūmem
tumor imitat spe ita grauis oīo sepe ipitis uideat
ei q tūget a iflata ē cū aut nouis aut p̄sas ūbis
aut duris aliunde trāslatis aut grauioribz q res i
postulat ad dicit hō mō. **N**am q produellioibz
ueniunt patriaz nō satis supplicij dederit si p̄cep-
i neptūas tepulē erit. p̄mitet q istū q
mōtes belli fabricatus ē capos sustulit pacis. In
hoc genū pleriq cū demasset a ab eo quo p̄fecti sūt
ab euenerit a spe grauitatis fallunt nec p̄spicē pos-
sūt oīis tūmore. **Q**z i mediocre genū oīis pro-
fecti sūt si pueniri eo nō potūnt emites pueniunt
ad cōfine genū eīdez gñis qd applam dissolutus
qd ē sū neruis a artidīs ut hō mō ap̄llez fluctuaz

co q fluctuat huc a illuc n pō-
niter se se expetie. It ē hō mō
nare nobiscū uellet p̄fecto rōm
qd possit facē. **S**i qd sua spen-
hīc atuitores mltos malos hō
m. dū cogitare oēs q magna neg-
lō p hō mō sūmo attētus tenē a
tō nō cū qd cōp̄cedēs p̄fectis v-
Q nō possūt i illa facitissia v-
mode ūsari ueniunt oīis qd m-
noīari. Cū mō hō ē naz iste ib-
hō. postea dicit hīc tūis fūus
hīc tūc illi oīderabo. **P**ostea
a mag mag q p̄ntibz mltis
et illiberalis ē sūmo. Nō eīz ē ad-
ta figura pūis a elctis ūbis cō-
genū oīis a graue a mediocre
efficiūt exornati oēs deqbz pos-
disponant distincti sicuti color
abunt aliquā reddent oīdez. a
es. oīmutari ut graue mediocre
at attenuata tēn identidē oī-
tetas uarietate uitetur.

eo q fluctuat huc et illuc n̄ pot̄ confirmate atq; in-
niter se se expedire. It̄ ē h̄c mō sc̄i n̄i cū belligē-
rare nobiscū uellēt pfecto rōinati cēt et atq; cēt
q̄ possit facē. **S**i q̄ sua sponte facerēt et nō h̄c
h̄c adiutores mltos malos hoies audaces. Solēt.
H. diu cogitare oēs q̄ magna negotia uolūt agere.
Nō ē h̄mō s̄mo attētus tenē auditorē deflūt cū
tot n̄ cū q̄q; cōp̄tēs pfectis v̄bis amplectitur.
Qz nō possūt i illa facetissia v̄borū attenuatiōe cō-
mode ūsari ueniunt orōis qd̄ nō alienū ē ex ille
noian. Cui mō h̄ ē n̄z isth̄ i balneas accessit ad
h̄c. postea dicit hic tuus fr̄us me pulsauit. postea
hic tūc illi cōsiderabo. **P**ostea ille om̄ia fecit
et maḡ maḡq; p̄ntibz mltis . fr̄mol? h̄c qd̄
et illiberalis ē s̄mo. Nō eiz ē adept̄ id qd̄ h̄z attenua-
ta figura p̄uis et elctis ūbis cōp̄itaz orōez. Om̄e
gen̄ orōis et graue et mediocre et attenuatū dīḡtate
efficiūt exornati oēs deq; post loq̄m̄ q̄ si rare et
disponant̄ distincta sicuti coloubz. si crebre collo-
cabunt̄ aliqua reddent orōez. s̄ figurā indicēdo.
oz. om̄itari ut graue mediocris mediocrē exapi-
at attenuata dein̄ identidē om̄utent̄ ut facile sa-
tietas uarietate intetur.

Quoniam quibus ignibus eloquio usante
beat datus ē utramque ne quas res debe
at hic eloquio comoda et perfecta quae max
ad comō oratoris accommodata ē. Tres res tamen hic
sunt. Compositio. elegantia. dignitas. Elegancia
ē quae facit ut unum quodque prae et apte dici videatur. Haec
distribuit in latinitatem et explanationem. Latinitas
ē quae finem prae suat ab omni uitio remoti. Vicia
istiusmodi quae minus is latinus sit duo possunt esse solae
asini ē cum vbiis pluribus consequens vbi superior non
accommodat. **B**arbarissimum ē cum vbi aliquod vi
ciose effertur. huiusmodi qua ratione vitare possimus in arte
grammaticae dilucide discemus. **E**xplanatio ē quae
reddat aptas et illuminatas orationes. ea componitur du
abus rebus usitatis vbiis et propriis. **U**sitata sunt quae
usantur in finem et consuetudine quotidiana. propria quae ei
rei vbi sunt aut esse possunt de qua loquimur. Compositio
ē vbi constructio equabiliter polita ea consuebit
si fugiemus crebras uocalium excursiones quae uastae
atque hiant orationes reddunt. ut haec sunt bache enee ame
nissime impendebat. et si uitabimus eadem huiusmodi assue
tutatem cui uicio usus huiusmodi erit ex. **O**mnem tunc tunc
tibi tanta trāne tulisti. Et hic eadem poete quicquid

quicquid quicquid quicquid quicquid
vbi assuevit inimia fugiemus
cui romis ro ne offer ei rom ro
no utem omnes fili cadentibus
tantes lacrimantes obtestantes.
tates uitabimus nisi quae erit
Quo iuncto ē cecilius assuevit ut
res ad te scriptas lacrimis el
vbi orationes quae amittunt
lectis his uicis inpositio uitati
tamen asumentum ē indigite. Dign
natam orationes uarietate distingu
finem exornationes diuinit. Vbi
fmois insignita omnes per polita
no ē quod non in vbiis sed in ipsis re
Omnem exornationem
ab uno atque eodem vbi
sunt principia sumunt. huiusmodi uob
ē. uobis gratia huiusmodi ē. uobis ist
item Sapius numantia fustit.
ut sapius pacem pepit. sa. citate
for. porre. tu i luce aspice. tu i
conans. aude vbi fac. aude

quisq; qd; queq; quisq; oueat neget. Et si eide
Vbi assiduitate nimiaz fugiem; ea e huiusmodi. Nam
cui romis ro no ostet ei romi ro no e fides hie. Et si
no utem; stinet filz carentibz vbiis h m flentes plo
rantes lacrimantes obtestantes. **E**t si vborz transiec
tioez utabim; nisi q erit q de re poster; loqm.
Quo immo e cealus assidus ut h e ipiore libe has
res ad te scriptas lucimilim; ch. Itē. or. fugē loqaz
Vborz stinatioez q auctoritaz aures q oratoris spz
ledit his uicis i opositioe utatis. **R**eliqui stu
dij osumentu e indigite. Digtas e que reddit or
natam orce; uarietate distinguēs. Itē q i vborz et
smiaz exornatioez diuidit. Vborz exornatio e q ipi
smois insigta stinet per politicoz. Smiaz exorna
tio e q no in vbiis s; in ipis rebz quada; hie digtatez.
Ouerborz exornatioe Repetio e ai stinet
ab uno atq; eodez vbo i rebz silibz q diuer
sis principia sumunt. h m uobis istud attribuēdu
e. uobis gra hnta e. uobis ista res eit honori.
Item Sapia numatia fustit. Sapia cartagiez tele
nit sapio pace pepit. sa. citate seruauit. Itē tu in
for. pore. tu i luce aspice. tu i horz aspectu ueire
conaris. aures vbi facē. aures ab istis qd; petere

audeo suplicari deprecari qd e qd possis defendere qd e
qd tibi accipi putres oportet. Nūc iussumandi reliqui
sti mihi aicos prodidisti nūc penta manū intulisti nūc
i oī demq; de decore uolutat es. hec exornatio tum
multo uenustatis h't. tū grauitatis et acmone plimū.
Qz uidet eē adhibenda et adornanda et ad ageran
dam orōnem.

Omnuerfio ē p quā nō ut aī p repetimus
vbi s ad postremū stantē reūtm h mō.
penos. p. r. iustitia uat armis uat li
bilitate uat. Itē ex quo tē: xordia dectate sblata
ē. fides sblata ē. aīctia sblata ē. res. p. sblata ē. Itē
C. lelius hō nouus erat i geiosus erat doct erat bo
nis uiris et studiosis aīct erat. Ergo i ciuitate p m
erat. Itē nā cū istos ut absoluat te rogas ut peie
rent rogas i existimatioēz neglegant rogas ut le
ges. p. r. tue libidini largiantur rogas.

Omplexio ē que utraq; cōplectit exorna
tioēz et hāc et quā aīa expofuit et ut re
petat idē vbi sepi et crebro ad idē postreō
reūtat h m. **Q**ui itq; federa sepe ruperit. Car
tagiens. q itq; crudele bellū gesserit. Cartagienses
qui. q itqui italiaz deformauerit. car. q itq; sibi

postulent iſta. carta. videte
Itē que senat dānauit. que p
stmatio oīz dānauit. cū uo
uetis.

Traditō ē q facit
ponat nō nō nō c
amioez oīez reat
iuita h't iocidit iuita is cū v
Itē eūz boīez apillas. qui si fun
boīs uiti petisset. at erat mu
sic ulasā uoluit ut ipē sibi m
fine diuiti eē tū u' uirtutē p f
les diuitas cū uirtute opare u
bunt dīctie q uirtutis pedisse qu
exornatiois cū idē vbi poitu
re h m. Cur cā rez taz stud
bit caras. Itē amari iocundū
amari. **U**te ueīaz ad uos si
bis quatuor qmby exornatio
nō inopia vbor fit ut ad idē
mest festiuitas q facili' auil
temonstari pōt.

Ontentō ē cū exor

postulent ipsa. carta. videte q̄ q̄ ouciat eos ipetare.
It̄ quē senat̄ dānaunt. quē ip̄s dānaunt quē exi
stimatio om̄z dānaunt. eū uos iuris absol
uetis.

TRaductō ē q̄ facit uti cū idē v̄bū crebue
ponat̄ nō nō nō offendat aūz s̄ q̄ cō
amioez orōez reddat hoc pacto q̄ nichil
iuita h̄t iocūdi uita is cū v̄tute uitā nō p̄ colere.
It̄ eūz hoīez ap̄llas. qui si fuiss̄ hō mūq̄ t̄z crudel̄
hoīs uitā petiss̄. at erat inimicus. s̄ inimicus
sic ulcisc̄a uolunt ut ip̄e sibi repiet̄ inimic̄. It̄ dīta
sine diuitiā cē tu ū v̄tute p̄fer dītijs. **N**ā si uo
les diuitias cū v̄tute p̄pare uir satis idonee ē inde
bunt̄ dītie q̄ v̄tutis pedisse que s̄. Excedez gn̄e est
exornatiois cū idē v̄bū poitur m̄ in hac m̄ in altera
re h̄m̄. Cur cā rez t̄z studiose curas q̄ ē mltas ta
bit curas. It̄ amari iocundū fit sicuref̄ ne qd̄ m̄fit
amari. **U**te ueiaz ad uos si m̄ senat̄ ter ueiaz. In
his quatuor gn̄bz exornatioz q̄ ad huc p̄posite s̄.
nō inopia v̄bor fit ut ad idē v̄bū uideat̄ sepī s̄ i
mest festiuitas q̄ facilī aūibz diuiticam q̄ v̄bis
demonstrari pot̄.

Contento ē cū exornatis rebz orō p̄ficiatur

h̄m h̄t assentatio iocunda p̄cipia ecce exitis ama-
rissimos affert. Itē inimicis te placabilē aīas me-
morablēs p̄bez. Itē in ocio tumultuāis et tumultu
solus es ociosus. in re frigoris h̄a cales i feruentissia
friges. Tacto cū op̄ ē clamas cū ē loq̄ oucīt obmi-
tescas. Attes abec̄ ius abes reūti cupis. īpace bellū
q̄ritas ībello pacē desideras. In cōtūc̄ d̄ v̄tute loq̄as
In p̄lio p̄ignauia tube sonitū p̄fere nō potes. h̄c
quē si distinguem̄ cōtūc̄ et graues et ornati pote-
rimus esse.

Exclamatio ē q̄ ofigit signēs teloris. d̄
indignatiois alicui p̄ h̄ris aut ūbis d̄
loca at rei c̄piani appellatioes h̄m. Ec-
nē alloq̄r affricatē cū mortui q̄ nom̄ īplētou ac-
cedat ē ciuitati tui clarissimi ne potes suo sāguīe
aluerit inicoz crudelitātē. **U**te p̄ficiose fragile
q̄ facile scēle ūro otribunfts ut cū mō urbis i-
talia nup̄ illustrauit cū nē ure funtea mētoz
reliqe maneāt. Itē benez īfidiatōres latamio in-
taz cuiq̄ ī nocētissimi petisfts tantaz ne cēnuq̄
tate utociōz ūris calūpnys assūmfts faculta-
tē h̄ac exclamatiōē si loco utem̄ et mare et cū rei
māgnitudo postulare uitebit̄ ad quā uelemus

indignatioes aīas. auertōis ad
Interrogatio nō oīs q̄
q̄ cū emulā f̄ci que o
firmat sup̄iore cōm
cū f̄ciōs dīcēs ad mīstares.
p̄ remouebas et ab alienabas
quē exhortari oportuit qui

Ratamatio ē p̄ qua
q̄ q̄q̄ dicam̄ et cū
petam̄ ūm cūq̄ p̄ficiois c
h̄mō. maiores n̄i si quā u
bant simplia iudicio mltō
putabāt q̄ mō. Qm̄ quā u
ueneficia q̄ dānatāz extimab
ē eaz q̄ suū corp̄ adduxit turp
mltos quos istos iure parēt
suū detecōis īfamiā p̄tūc̄.
ope timeat eos necc̄ ē ut q̄q̄
petat cū q̄ nlla p̄t honesta r
gūdo p̄cā faciat timēdaz it
muliebus faciat necc̄ ē īst
f̄ciā dānnabāt. q̄o putabit

i dignatione auius auditoris adducemus.

Interrogatio non ois grauius e in conuina si hoc
q cu enuata ff ea que obit cae adu fanozii
firmat fupiore orionez h pacto. Cui q hec
oia facit dicet ad miltiares. ut aios fanoz ab re
p. renouebas q ab alienabas an no. Et utru ali
que exhortari oportuit qui i phibet ac fieri

Ratocinatio e p qua ipi a nob noz pofa
q qd q dicam q crebro nofmet a nob
petim um cuq poficiois explanatioez. Ea est
h mo. maiores ni si qua um pti mlieri dāna
bant fimplia iudicio mltor mltificor auictaz
putabat q mo. Qm qua impudica iudicant ea
uenefia q dānataz extimabat. Qd ita q nece
e eaz q fuii cor p adduxit turpiffie cupiditati timē
mltos quos uftos iur parētes cetoz ad quos iudē
fuii detecons i famia ptinē. Qd poftca quoz tate
ope timeat eos nece e ut qque poffit ueneficio i
petat cu qz nlla pēt honesta ratio retinē ea qua ma
gntudo peccati fatiat timidez itēpantia audacē nā i
muliebus faciat nece e iofiderata. Quā uene
ficij dammabāt. qd putabāt impudici neccio. qz

q̄ nulla facili ad id maleficiū cū q̄ turpis amor aitem
peris labito amouē potuit cū cū mlieris auis eēt
corrupt̄ ei corp̄ castus eē nō putauerit. Quid iuris.
Id ne hoc obfuabant mīme q̄d ita q̄ uiros ad
unū q̄q̄ maleficiū sigule cupiditates impellūt
mlieres ad oīa maleficia cupiditas una ducat. Itē
maiores h̄bū opauerit ut nemiēz regē quē armis
cepisset uita p̄uarēt u q̄d ita q̄ quā nob̄ fortia
facultatē dedisset iniqui erat a horz suplicio osu
mē quos eadē fortia paulo ante iamplissid statu
collocarat. Quid q̄ exanti s̄ duxit de sine memis
se q̄d ita q̄ uiri fortis ē q̄ de uictoria ostēdat eos
hostes putare q̄ uicti s̄ eos hoies uictiē ut possit
belli fortitudo mīme humanitas augē. Et ille si
uicti s̄ nō itē fecit. Nō p̄fecto tā sapiēs fuisse.
Cur ḡ ei p̄ias. Q̄ tāta stultitiā ostēdē nō imitari
osuem. Hec exornatio ad finēz uehemēt actio
data ē. Tūz auditoris reddat attētiū cū uenusta
te s̄mois tūz rōmūz exptatiōe. Sentētia ē oīo sup
ta de uita q̄ aut q̄d sit ā q̄d eē oporteat i uita breuit̄
onidit h̄ pacto diffacile ē p̄ uirtutē reuereri ai qui
sēp secūda fortia sit usus. Itē lib̄ is ē existimātiū
q̄ nlli turpitudi sunt. Itē egēs eā ē is q̄ nō satis

h̄t r̄is cui satis n̄ eē p̄t
ta cas uictiaz osuetudo
nō it̄ ip̄bante. Itē q̄ h̄t
nlliūz idigēt magna te
ē gen̄ sine q̄d osuemat
bū uicti rōes i uirtutē
ūtiū i sua potitē ē. Oīa
uictiōi. Itē q̄ fortis alio
h̄t fil̄ hac fortia delapsa
cares q̄ sunt osuetudis cū
aicta retineri. Sūt itē
sine rōe. Erāt q̄ ip̄sper
se putat fugisse sapiētē
casus ad uictos reformido
lescenti p̄cis putat igni
q̄ etas illa nō ē ip̄edimē
p̄iet̄ faciūt q̄ adolefcentē
tibz cōz i uita tueri possit
uelit opare. Sūtiā it̄pō
nō uicti p̄ceptores uirtutē
m̄l̄ti affert ornāmēti.
tūtiā auditor cū ad cas
ex uita amouibz sup̄ta

habetis cui satis non esse potest. Et optima uniuersum ratio est eligenda
et ea iocunditas et suauitas reddet. Hoc mori finis simpliciter
non est ipse huiusmodi prope quod breuis expositio si rationis et
nullius indiget magna delectatione. Si illud quod per hunc
est generis finis quod confirmat abiectionem rationis hoc pacto. Quod
bonum uniuersum rationis iustitiam collocat et prope quod sola
iustitia in sua potestate est. Omnia sunt ea abiectione et fortune
dignatio. Et quod fortis alicuius iuncta auctoritas ei secutus.
In filiis hac fortuna delapsa est denoluit omnes cum recessit
ea res quod fuit et suauitatis cum non super esset quod possit in
auctoritate retineri. Sunt ite finis quod dupliciter effertur hoc mori
finis ratio. Erant quod ipsius rebus omnis ipse fortune
se putat fugisse sapienter cogitat quod temporibus prosperis et
casus aduersos reformidat cum ratio hoc pacto. Quod ad
lescentium patris putat ignoscere oportet fallitur prope
quod etas illa non est impedimento bonis studiis. At hi sa
pientes faciunt quod adulescentes maxime castigant ut quibus iusti
tibus omnes iustitiam tueri possint eas in etate maturissima
uelit apparere. Suias inponi raro ouit ut rei actores
non uniuersum preceptores iudicant esse. Nam cum ita inponet
multum afferet ornamenti. Neque ei est ut auctor prophetas
tacitus auditor cum ad eas iudat accommodari res etas
ex uita et moribus sumptis. Contrarium ite fere est quod ostendo.

Omnarius ē qd ex rebz diuisis duabz al-
teri affirmat breuit̃ et absolute h̃ mō.
Nam q̃ suis rōnibz unmic̃ fuit sc̃p cū quo mō.
aliis rebz aicuz fore spes. It̃ nā que i aiaia p̃fi-
diosuz cōgneris cū q̃ putes immitas cū fide h̃c
posse d̃ qui p̃uatus itollerabili fuit supbia q̃ aui
omedi et cognoscere sui uidē potis i petate. et qui
i h̃ moibz et quētu aicor̃ uer̃ nō dixit uūq̃ euz
putes i oibz amēdatio tēpatur. **I**t̃ quos ex
q̃ collibz dicam̃ cū his i campo metum̃ dimi-
care. Q̃ cū plēs erit paucas nob̃ exquā nō pu-
tant. In p̃q̃ pauiores sūt metuz̃ ne sit supioēs.
h̃ orōis geñ breuit̃ et otinuatis ūbis p̃fectum
d̃z cē et tū omēdi auditi ē p̃ breuē et absolute
delusioēs tū uo uehemēt̃ et qd̃ op̃ ē otinu op̃o
hor̃ d̃mas res. Et ex eo q̃ nō ē d̃m̃ ex petat illud
qd̃ ē dubiū ut aut d̃m̃ nō possit aut mltō dif-
ficillē possit. **C**adēbui applatur orōis res bre-
uiter absolute sine totĩ sine temostratioē q̃ te
uno alio m̃bro orōis exapiat h̃ m̃. Et unmic̃
p̃deras id ē unū qd̃ applam̃ mēbui. Si m̃ h̃ exa-
piat̃ oz ex alio et aicuz letēbas. ex duobz m̃bus
suis hec exornatio pōt̃ stare s̃ comodissima

et absolutissima ē q̃ ex t̃bu
unmic̃ p̃deras et aicuz
It̃ ñ. r. p. cōsulisti ñ aia
restituti. **A**rtic̃l̃ d̃i cū
distinguet̃ cēsa orōne h̃
ma uultu p̃terunth. It̃
uñis potētia p̃fiora fuit
supiois uemētia h̃ mē
uicit h̃ crebus et otitoe
nere santian uidetur.

Omnuario ē
tie cū absolute
modific̃ t̃p̃tico i f̃mā i
h̃ pacto ei nō mlti pōt̃
iūture q̃ in cau p̃fiora
Nā si q̃ sp̃ei nō mlti
mag̃ ope caus̃ obēē p̃.
Qd̃ si ces plimū ualet
i caũ iūlet̃. nō it̃ cū
magnā nimis inos h̃
gim̃bz ad otinuatiōis
ē ut i f̃irma facultas
f̃mā et otitoe et contrā

et absolutissima ē q̄ ex tribus stat hoc pacto **U**t
inimico pderas et aiaur ledebas et nō s̄fulebas
Iē n̄. r. p. cōsuluisti n̄ aiaur p̄fuiisti n̄ i inimicos
restituisti. **A**rticulus dī cū singla ūba iſualis i
distinguet cesa orōne h̄ m̄. Aiaur uoce acrimo
nia uultu pteruisti. Iē inimicos i uia in
imīs potētia p̄fida sustulisti. Int̄ h̄ gnis q̄ illi
supioris uemētia h̄ m̄ est qd̄ illō tardi et rariu
uicit h̄ crebus et otortioe textē gladi ad corp̄ uul
nere ſautari uidetur.

Continuatio ē densa ūbor frequēta
tio cū abſolutioe ſn̄iaz. ea utem cō
modiſſie t̄p̄tico i ſn̄ia i otario i cluſioe i ſn̄ia
h̄ pacto ei nō mlti pōt obeē fortia q̄ s̄ firmi
i ūtute q̄ in cau p̄fidui collocant. In ōno h̄ m̄.
Nā si q̄ ſpei nō mlti collocant i cau qd̄ ē qd̄ ei
maḡ ope cau obeē p̄. **I**n cluſioe h̄ pacto.
Qd̄ si ees plimū ualet fortia q̄ ſuas rōes oēs
i cau itulerit. nō ſt oia comutēda fortue ne
magna nimis i nos h̄at otatioe. In his t̄b̄
gimib̄ ad otuatiois uī aco frequētatō neccia
ē ut iſirma facultas oratoris uideatur niſi
ſn̄iaz et cluſioe et contrariū frequētib̄ offerat et

uerbis. s. alias q. nō nūq. nō alieni ē tā sinecēse
ē eloq. res aliquas p. s. mō stimulationes.

Quoniam applatur q. h. i. s. m. b. r. a. o. r. o. n. i. s. d. e.
q. b. z. a. n. d. i. x. i. m. q. u. e. o. s. t. e. t. e. x. p. m. f. e. r. e. m. i. d.
f. i. l. l. a. z. h. n. o. d. e. m. i. l. i. t. u. d. i. n. e. m. i. a. f. i. e. t. **U**l. i. t. o. q. d. p. u. e. r. i.
l. e. ē. s. i. t. m. a. f. f. e. r. t. u. s. u. s. q. e. x. a. t. i. o. f. a. c. u. l. t. a. t. i. s. u. t. a. i.
q. u. o. d. a. z. s. e. n. s. u. p. a. r. m. b. r. i. s. u. p. i. o. r. i. r. e. f. f. e. r. e. p. o. s. s. i. m. u. s.
h. m. o. i. n. p. l. i. o. m. o. r. t. e. p. i. o. f. f. e. t. e. b. a. t. t. o. m. i. f. i. l. i. n. u. p. t. i.
a. s. o. p. a. b. a. t. h. e. c. o. i. a. g. r. a. u. e. s. a. m. i. s. t. h. a. b. i. t. **U**t.
a. l. i. j. f. o. r. t. u. a. d. e. d. i. t. f. e. l. i. c. i. t. a. t. e. h. u. i. c. i. d. o. u. s. t. r. i. a. o. p. a. u. i. t.
u. t. u. t. e. i. n. h. o. c. g. u. i. e. s. e. p. e. f. i. e. r. i. p. o. t. u. t. n. o. p. a. r. p. l. a. c. f. i. t.
n. u. s. f. i. l. l. a. z. q. t. i. c. ē. u. i. d. e. a. t. s. i. u. n. a. f. i. a. l. t. a. f. i. l. l. a. e. s. t.
a. l. t. e. r. u. t. b. r. e. u. i. a. u. t. f. i. c. i. i. a. l. t. o. p. l. e. s. f. i. t. i. a. l. t. o. l. o. n. g. i. o. r.
a. u. t. l. o. n. g. i. o. r. e. s. p. l. e. n. i. o. r. a. u. t. p. l. e. n. i. o. r. e. s. f. i. l. l. e. e. r. t. u. t.
l. o. n. g. i. t. u. d. o. a. u. t. p. l. e. n. i. t. u. d. o. h. a. z. m. i. l. i. t. u. d. i. n. e. z. a. l. t. i. u. s.
a. s. s. e. q. u. a. t. u. r. q. e. q. u. e. t.

Simili defun-
tione uxoratio applat cu i eatez
one liboz duo aut pla st uba q fili hif
dez cuibz afferant. hox pacto hoiez laudas egētez
ututis hūdantē felicitatis. It ē ois i pecunia spes ē
a sapiā aiuz reōtis ē diligētia opat diuitias ne
gligētia corripit aiuz q tū ai ita uiuit neiez p se
duat hoiem opat iuridicō r hoibz p stant

Simili defunens.

Simili defun-
tione uxoratio applat cu i eatez
one liboz duo aut pla st uba q fili hif
dez cuibz afferant. hox pacto hoiez laudas egētez
ututis hūdantē felicitatis. It ē ois i pecunia spes ē
a sapiā aiuz reōtis ē diligētia opat diuitias ne
gligētia corripit aiuz q tū ai ita uiuit neiez p se
duat hoiem opat iuridicō r hoibz p stant

MS E17

AIC PhD Target
©2011 AIC

Simili defines e cuq; taz a si caus n i st a
ubis tri filles exiit st h pacto turpiu au
des facie negter stites dice uinis i uino se deli
quis loqueis odiose. It audacter territas humili
placis. h duo quia quoz alter ierit alter i caus
silitudie uisatit it seuehemet oueiuit a ea re q
his bñ uatit plexq; fili ea collocat in hifce ptab
oionis. **U**o hoc mo facie oz pda illa ro e amoez
pete pudore fugge dilige forma negliget fama.
h a ea uba que caus habent ad caus filles a illa
q no hnt ad filles exiit ueiunt.

Adnomiatio e cu ad id ubi a nom
accedit conmutatioe ul aditioe um
bre aut lraz fille aut fillaz. a ad res dissiles filia
vba accomodant ea mltis a uarijs oionib; ofi
atur aut attenuatioe aut oplexioez eidez lre sic
hic qui se magifice iactat atq; ostendit ad te anq
romaz ueit. **E**t ex oio h quos hoies a lea m
eos ferro statiz uiat. Productioe eidez lre sic h
ti a si uideatur honoris e cupiois. m no m
curia diligit qtuq; curiaz. **A**ddendis lris h
pacto h sibi posset tēpare n amou uellet obtēpa
re demedis lris sic se leces uitasset sicut leones

uite tratoris se transferens hīs sic uidere iudices
ut nāuo an uano credē malitis commutatis hō
diligē oz quē uis diligē he st agminatioēs que
i hāz breui commutatioē aut pductioē aut transiōē
aut aliquo hōmō quē uersant. **S**ūt a alie que
nō hūt tā ppinquā i uerbis similitudinē a tōtūssiles
nō st. Quibz de gimbz unū ē hui mō. Quid ue
niat q sim quāē ueriaz quē in simule au pfiq
postulez breui cognoscentis. Naz h ē inqbusdam
uerbis qdaz similitudo nō taz affectan q ille supio
res. si tū adhibenda nō nūq. Alterz genū ē huius
mō. deni opaz qntes ne oio scripti pēs circū
scripti putētur. hec agnomiatō mag accedit ad
similitudinē q supior. si min q ille supiores ppaq
nō solū atchite si uno quoz tpi tēptē hē st. **T**
Tertiu genū ē quod usatur i casuuz pmutatione
aut unū aut plimū noīz noīs hōc mō. Alex
ander macedo sumio labore aūz ad uirtutē a pue
ritia ofirmavit. Alexandri uirtutes p orbē tene
cū lauce a glā uulgate st. Alexandri cēs maxie
metuerit. It plimū uideret. Alexandro si uita
cēt data longior transectanū macedonū manū
transuolasset uarie. hūmū noīm i commutatioē ca

sius uoluntati ē. **P**limū
hōc mī fatiēt agnomiatōē
mistrātes phibuit itiq nō
C. quatto fili occisio ē oblat
tissimū stito de simi au
fite captū maiorz natū p
uauit. Tuus odiose san
netes a multū parētis aff
an excebat cū breui
et sepeliri prohibuit hō
nationū quoz unū ē in
desinētibz uerbis tūz iag
piano sumēda st cū i uirt
utent regiri posse sine
epe. **E**uasiuē aut itū
uitatē utent accomed
et grauitas a seueritas
exomatioibz frequēter
litur auctoritas uirtutū
quoz i hūmō oīone p
festiuitas nō dignitas
que st ampla atq pulc
lepidā st a commacito

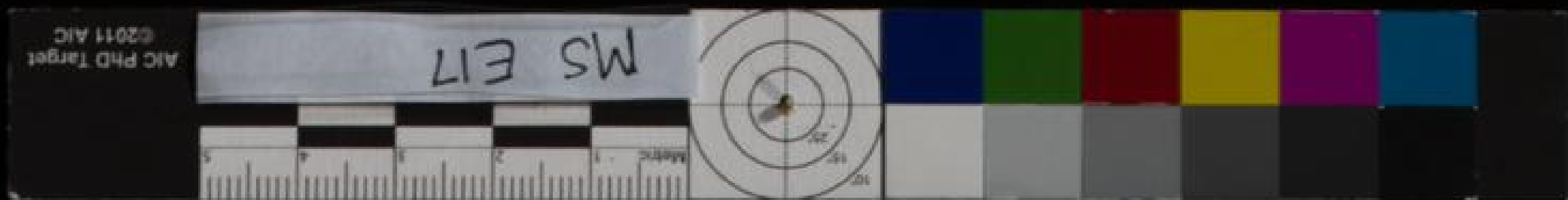
suus uelutatu e. **E**plima noia casibz pmutatis
hec m fatiet agnomiatioes. Tiberiu quac re. p. to
mistrates phibuit itiq nex diuti in ea o morari.
C. quatto filz occasio e oblata que uiz rei. p. ama
tissimi sbito de sinu ciuitatis eripuit. Satnini
fite captu maior natu pfidia p scelus uita pu
uauit. Duus oduise sanguin domesticos pa
rietes uultu parētis aspfit. sulphiciu cui paulo
an excebat cu breui spatio no mo uiuē s
et sepeliri prohibuerit hec tria pxiā gna exor
nationu quoz unū e in silicacētibz alter i fili
desinetibz vbi tūz i agnomiatioibz positi e
piaro sumēda s cū i uitate dicim ppea q h no
uident repiri posse sine elaboratioe a sūptioe
epe. **E**iusmō aut studia ad delctatioes q ad
uitatē uident accomedatioes. Quae a fides
et grauitas a seueritas oratoria minuitur his
exornatioibz frequēter collocatis. a no mo tol
latur auctoritas dicēdi s auctoritas offenditur
quoq i huiusmō orōne ppea q e in eis lepos et
festiuitas no dignitas n3 pulcritudo. Quare
que s ampla atq pulcra tū placē possūt que
lepida s a cōmniato satietate afficiūt auruz

sensu fastidiosissimi. Quomodo ergo si acrius his
quibus utemur puerili uidebimur eloquentiae delectari
ita firaro interferemur has exornationes et iam tota na-
rie dispergemus comode quibus luminibus distinctis illis
trahimus orationem.

Subiectio est cum interrogamus aduersarios aut
quum ipsi quod ab illis aut quod extra nos
ei possit. Denique subiciamus id quod oratio dicitur aut non
aut nobis adiumento futurum sit aut illis obfuturum
et oratio hoc modo. Quomodo ergo unum istum tu peccatorius
factus sit. Amplius patrimonium relictum est atque pater
bona uenit. hereditas aliqua uenit non potest dici.
sed et a necessariis omnibus exheredatus est primus aliquod ex
lite aut uictorio cepit. **N**on modo id non fecit sed
et quidam spoliatio in super ipsum uictus est. Ergo si his
uobis locupletatus non est sicut ceteris uidetis aut isti
torni nascitur aut aut unum licet non est peccatorius acce-
pit. Iste sepe uidetis autem adiuta multos aliqua ex
re honesta quam ne minima quod est minari possit
sibi perfidum petere quorum nichil potest aduersarius fa-
cere. Nam ut ad patrem eius uirtute confugiet. at cum uos
iuncti capite danastis an ad sua reuertetur antiqua
uita alicubi honeste tractat. **N**am si ante

oculos nostros quo uixem
suos omniabit quibus uos
quod nulli illi acrius profert
ante putat istum acrius non
inocenter putabas in uos
interpunctiones necesse legere
ut es. At ne scriptis quibus
tens acrius omnes facit
omni si et istudiusus
ad petes uoluntate mea
delictis sepultura quibus
acrius et acrius in
questus est quod oportet
re facillime sit ut exang
Excedet quoniam ut ad nos
sic sit. **N**am quod me facit
multitudine circumsederet
manu tu prodiremus. In
federet in castris at neque
bamur. Nam erat quanta
res. At obfidebam in
uidebar ea accepisse
icolumes pater et parentibus

63
oculos nros quo iuxerit scitis oēs an cognatos
suos omniabit qbz nos oueiat o mouet. Ac hi
qd nlli illaicos proferet. **E**t neo ē q sibi non
turpe putet illi aicuz noian. It credo inimicam
inocētez putabas i iudiciu adduxisti nō. Nam
idēpnatioēz neasta leges que id faciē phibēt ue
rit es. At ne scriptis quid iudicasti. cū ipse te ne
ters aicue omonefacēt comot es. At nichil
omin⁹ s et studiosius occidisti. Qd. cū t puci
ad pedes uoluntarēt mīa mot es. At eoz pīez cru
delissime sepultura qz phibueris. **E**st aut inest
acrimoniē a grauitatis i hac exornatioē ppaq. cur
quesiti ē qd oporteat subiatur id nō eē factū. Ina
re faallime fit ut exaugeatur idignitas negotij.
Ex eodez gñe ut ad mīz psonā referam⁹ subiectioēz
sic fit. **N**am qd me faciē oueit cū a tūta galloz
mltitudine circūfederer an dimicarer. At cū pua i
manu tui prodiremus. Locū qz immixtissimi hēdaz
federē in castris. At neqz absioni qd expectare hē
bamus. Ilz erat q uiti producēz an castra relinque
rez. At obsidebam⁹ uitaz militū negligere. At eoz
uidebar ea accepisse oditione ut eos quoad posses
i columnes pūe a parētibz ofuare hostiū oditioēz

reputare. Et salus antiquior est militum quam imperi-
metor. **E**iusmodi ostenditur iterum de instructione
ut ex oibz ostendat nichil potius quam quod factum sit
faciendum fuisse. **C**onsecutio iqua non autem ad omnes ver-
bus descendit quam ad superius ascensus est huiusmodi. Illi que
reliqua spes manet libertatis si illis et quolibz licet
et quod libz possunt audere et quod autem faciunt et quod faciunt
uob molestum non est. Et non sibi sed non suasi et suasi
et non ipse statim facere cepi nam facere cepi et nam perfici nam
perfici et non probavi. **E**t affricano virtute industria
utius gliaz glia emulos operantur. Et impium grece
fuit penes athenienses atheniensi sui potius quam spar-
tate spartatas superauere thebai thebanos ma-
cedones uicerunt quod ad ipsum grece breui temporis
erunt asiaz bello sbactas huiusmodi se querat leperet su-
pioris cuius crebra repetitio ubi quod ipsa est huius
exornationis.

Diffinitio est que rei alicuius proprias amplectitur
potentes breui et absolute hoc modo ma-
iestas rei per est iqua et tenet dignitas et applitudo ci-
uitatis. Et iurie sed que aut pulsantem corpore aut
comicio animis aut aliqua turpitudine inter cupiam
uolant. Et non est ista diligentia sed auaritia ideo quod tri-

ligentia est acuta et suauis
appetio alienorum. Et non est
ipsa quod fortitudo est acceptio
utilitatis et operantem omni-
considatam totam ipsam
non huiusmodi comoda putat et
cupiam nam et potentes ita
explicat ut nam plibz dicitur

Transitio uocatur
quod dictum sit
quod huiusmodi ad impatiam
ipantes qualiter existit et
ficia cognatis non quo m-
pire. proficit huiusmodi exorna-
iste quod dixit comonet
auditorum.

Directio est quod
et pro ideo quod
reposit hoc pacto. **C**on-
gasset uno minus m-
nam postquam isti uicerunt at-
interuina appelles que u-
quod boi deceret. **O**mnis

ligetia ē acurata ofuatio suoz auantia iuniosa
appetio alienoz. Itē nō ē ista fortitudo s; temitas
p;ea q; fortitudo ē stēptio laboris et piculi cū rē
utilitatis et ofensatice omidoz. **T**emitas ē cū in
cōsidata dolor p;essice gladiatoria piculoz suscep
tio. h; q; cōmoda putat exornatio q; cōdones rei et
cūpias uiz et potates ita dilluato p;oit et breuit
explicat ut n; plib; dia potuisse putetur.

Transfio uocatur q; cū ostēdit breuit
quē dictū sit p;onit. Itē breui qd ofe
quae h; mō. ad impatriā cū mō fuerit hētis nē
iparētes qual' extitit ofidiare. Itē mea iusti bñ
ficia cōgstat; nē quo mō iste grāz retulerit acci
pite. proficiat h; exornatio ad duas res. naz et
iste qd dixit comonet et ad reliquū sparac
auditorē.

Directio ē que tollit id quod dictū ē
et p;eo id quod mag; rēoneū uidetur
reposit hoc pacto. **Q**uod si iste suos hospites ro
gasset uno inuiss; mō facile hoc p;fia poss;.
Itē nā postq; isti uicē atq; ateo uicti sūt eā quo mō
uictoriā appelles que uictorib; plus calamitatis
q; boi tēterit. **Q**uirtutis comes iuidia que

bonos insequens plerūq. atq. adeo insectans. cōmo
uetur h. gñe aūis auditoris. Res ei cōi ūbo elata
dicta uidet. At ea post ipi orationis correc
tioez magis rōnea fit pmitatioe. Nō q̄ sat̄ eēt di
ceret alijs ab initio p̄stiz cū scribas ad optimū q̄ di
lectissimū ūbuz deuenire. **E**st cū nō ē sat̄ s̄ cōmu
tatio ūbi id erit demonstratura h̄ mō rē ēē ut ai eaz
cōi ūbo appellans leuī dixisse uideans cū ad affec
tatus ūbū accedas i signiore rez facias. Q̄ si oti
nue uisiles ad id ūbuz nec rei nec ūbi grā aīadu
sa esset.

Accupatio ē cū dicam̄ nos p̄fere aut nō scire
aut nolle dicē id qd̄ tūc maxie dicaz h̄ mō.
Nam de pueritia qd̄ tua quā tu oī itēpantie addi
sti dicaz. Si hoc t̄pus rōneū putarē. Nē o sulto
relinquo q̄ illud p̄tēo qd̄ tribuī rei militari i frequē
tez te tradidisti. Deinde q̄ i iuniaz satis fecisti. L.
labore nichil ad hac rez p̄tinē puto. hōz nichil dico.
reuerter ad illud unū iudiciū ē. **E**t nō dico te ab
socijs pecūiaz accepisse nō suz i eo occupat̄ q̄ ciuita
tes regna domos oīz depeculatus es furta rapi
nas oēs tuas omitto. hec utiles ē exornatio aut si
rez quā nō p̄tineat alijs oīdere occulte admonuisse

prodest aut si longū ē aut
nō p̄ fieri aut quod facile
sit occulte fecisse suspitioe
orōnez q̄ rearguatur.

Omnivictio ē cū cor
aut unū quodq. d̄
numānaz de leuit cartagi
cit fregellas euerit. Nū
pous auxiliare st. Nichil
is scā adiuuēto fuit nil
ditas p̄fidiū tulit. **M**ul
nuz fortetis opitulata ē.
bo de floresat aut uetusta
et insupiori crep̄lo unā c
di uideamus.

Omnivictio ē cū
partes orōis o
hōmō. forme dīgtas aī
uetustate.

Duictio ē cū uerbi q
ponim̄ s̄ aut p̄mū a
p̄mū hoc pacto de flo
morbo ā uetustate forme

prodest aut si longū ē aut ignobile aut planū
nō p̄ fieri aut quod facile pōt reprehēdi ut utili
sit occulte fecisse suspitōē quā eius mō itēdissē
orōnes q̄ redarguatur.

Omnivictio ē cū eorū de quibz dicitur aut utriq;
aut unū quodq; ēto eludit ūbo sic pplis iō.
numātiāz delevit cartaginez stultit corūtiāz disie
cit fregellas evertit. Nichil numātiāz mēs cor
pous auxiliare st. Nichil cartaginētibz rei milita
ris scā aduimēto fuit nil corūtiāz erudita calli
ditas p̄sidij tulit. **N**il fregelianis mori a fmo
nuz sotiētis opitulata ē. Iē forme dignitas aut mor
bo deflorescat aut vetustate extinguit. Hic utriq;
et in supiori exēplo unā quāq; res certo ūbo elu
di uidemus.

Omnivictio ē cū itpositiōē ūbi a supiores
partes orōis s̄phenduntur a infiores
hoc mō. forme dignitas aut morbo deflorescat aut
vetustate.

Divictio ē cū verbū quo res s̄phendit nō iter
ponim⁹ s̄ aut p̄mū aut postremū collocam⁹.
Primum hoc pacto deflorescat forme dignitas aut
morbo a vetustate forme dignitas deflorescat.

Ad festiuitatē diuinitio appōita ē. q̄i rariu8 utem̄
ea ne fatietatē pariat. Ad breuitatē diuinitio. Quāē
adhibenda ē sepius he tres exortatiōes de simp̄
m̄e manāt.

Quoduplicatō ē cū rōe amplificatiōis
aut misfatiōis eundēz unū ac plimoz
vbor reiternatio. Hoc mō tumultus domesticos ho
stes et itestinos cōparat. Itē comot⁹ nō es cū tibi
mat⁹ pedes aplexaret⁹ nō es omot⁹. Ut nē autē
ueire i hoz aspectuz p̄ditor p̄iē p̄ditor i q̄ pa
trie ueire antes i hoz aspectū. uehemēt⁹ audi
torē omouet eīde8 redintegratio ubi et uulnus
maī effiat i dno cāe. q̄i aliq̄ tellū sepi pueiat
i canpez ptem corpus.

Interpetratio ē que nō itans itez redite
gnat ubi s̄ id omutat qd positū ē alio uer
bo qd itē ualet. Itē mō. Rez. p. radiatus eūstū
ciuitatē fudit⁹ eicasti. Itē p̄iēz nefarie ūberasti
parēti man⁹ scelate itulisti. Neat⁹ ē cū q̄ audit
aiūz cōmoueri cū grauitas peioris dēi renouat⁹
interpretatione vborum.

Omutatio ē cū due fine it se discrepā
tes extrāiectiōe ita offerūt ut a p̄ore

postior dūa p̄ou proficiat
nō mūc ut etas. Itē ea re p̄
uolo nō possiz cū nō possiz
dia nō possit. que dia possi
stult⁹ es ea re taces. nō ti
Nō p̄t dia qn omode fiat
vba omutant⁹. pla s̄biaz
gen⁹ exortatiōis mūctū d
cēt mēlletuz faciū mēlletū

Permisio ē cū cōmū
rē toti tradere et cōcedere

Qm̄ oibz rebus ereptis sol⁹
hec ipā qm̄ de mltis sola rel
potati. uos me quo pacto uo
atq̄ abutami licebit impi
statute diate atq̄ ob tēpe
as queq̄ nō nūq̄ tractadi
dam uehemētissimē ē actom

Subitatio ē cū querē
tuebz pot⁹ a qd de
Itē mō obfuit eo t̄p̄i plimū
tūā fine malitiā dicit⁹ et fin
sus es dicit⁹ hō cūz mortali

postior dūa pōu proficiat hoc mō ēē oꝝ. ut uiuas
nō uiuē ut etas. Itē ea re pœmata nō facio qꝫ cōmō
uolo nō possūz aū nō possūz nolo. Itē q̄ de illo dicitur
dia nō possūt quēdia possūt nō dicunt. Et si
stult⁹ es ea re taces. nō tū si taces ea re stult⁹ es.
Nō pōt dia qñ omode fiat. cū dñe sine trāslatiōe
vba omutant. pla sibiāz ex ut qñ difficile ē hoc
gen⁹ exortatiōis muctu dilluatiōē ēēt ut ai bñ
ēēt intelligit⁹ facili⁹ indicatō iueiretur. Pmissio ē.

Premissio ē cū cōtinuūz idēto nos aliqua
rē toti tradere et cōcedē alian⁹ uoluptati sit.
Qm oib⁹ rebus creptis sol⁹ m̄ sup̄est aīus et corpus.
hec ip̄a q̄ m̄ de mltis sola relictā sūt uobis et uirē adono
potati. uos me quo pacto uobis uidebitur utamī
atqꝫ ab utamī licebit impune. **I**n me q̄q̄o i
statute diate atqꝫ ob tēperabo hoc gen⁹ taz. et si ali
as quoqꝫ nō nūq̄ tractatū ē tñ ad mīaz cōmonen
dam uehemētissimē ē accommodat⁹.

Subditio ē cū querē uideat⁹ orator ut de
duob⁹ pot⁹ a q̄o de plib⁹ potissimū dicat
h̄ mō ob sunt eo t̄p̄i plimū rei. p. et fulū sine stul
titiā sine malitiā dicē oꝝ sine utrūqꝫ. Itē tu q̄o au
sus es dicē hō oīūz mortaliū. Quero ei q̄ te dig⁹

tus moribz appellem noie .

Expositio ē pluribz enumeratis qbz aliqua res fieri dū nō fieri potuit ceterē tollitur una relinquitur quā nos itēdimus sū mō. Necē ē cū cōstet istū fūduz nūz fuisse oīdas te uacui possedisse i aut usu tui fecisse aut emisse uacui cū ego adeēz possidē nō potuisti. Tuū et usu fecisse nō potes i emptō nllā pferatur hēditate me uiuo mea pecūia ē uēire nō potuit. **R**elinqē g ut me ui te meo fūdo deieciis. s exornatio plimū inuab oīctua les argumētatiōes s nō cū tāq īplis q ut cūz uelim ea possim uti. Naz facē nō potimus nisi no bis ipā nā negocj dabit facultatez .

Solutio ē q oīctioibz ūboz medio sblatis seperatis partibz efficitur. hoc mō. Vere morē parēti pare cognatis obsequē aīas obtē pēa legibz. Itē descēde i integrā defēsiōēz noli recursare da suos i quēstioēz stute uēz i uēire hoc genus q acrimoiāz hē itē q uehemētissimū ē et ad breuitatē accommodatur.

Precatio ē cū dictis aliquibz reliqui qō ceptū ē dīa reliqē i uōito audietur. sic in tecū pcertatio nō ē iō qō ipse. r. me nolo

dicē ne alicui forte arrogā
ma dignū putauit. Itē tu
aliene domui nō aūsi dīc
indignū quipā dīxisse in
pino q dīctā explanatio fac
Conclusio ē que breu
ante dicta s aut f
sū mō. Q si dānais dātū em
ia sine philocretē sagitis hē
nisi alexādū pūleat hē ext
iaz fuit. **R**elāt et. x. ex
arco nō uage dīspim. s a
iūno gnē posire s. Na car
ta ūboz potēte recedat. atq
uenustate oīo sferat deqz
p que nos admo ut cū
nō sit idoneū cā nos met r
imitatiōis cū aut significatiō
ut maiores rātē uagire q m
sibulare appellat aut signific
iste in re. p. fecit impetū
ē audire s gnē raro ē utē
audiri oīu parat s si cō

dicere ne alicui forte arrogans uideatur te aut sepe igni-
mia dignum putauit. Ite tu ista nunc audes dicere quod nup-
aliene domui non ausus dicere ne a te digna diceret me
indignum quipiam dixisse interea hoc a te uisum est
pitio quod dicta explanatio facta est.

Conclusio est que breui argumentatione ex his quod
ante dicta sunt aut facta sunt quod necesse est sequatur
homo. Quod si danais datum erat oraculum non posse capi tro-
ia sine philoctete sagittis hoc aut nichil aliud fecerit
nisi alexandri paulex hoc extinguit id nimirum capi tro-
ias fuit. **U**estiat et. x. exornationes uerborum quas id
circo non uage dissipamus sed a superioribus separamus quod ceteris
in uno genere posite sunt. Nam earum omnium hoc proprium est ut ab usita-
ta uerborum potestate recedant atque in aliam rationem cum quatuor
uenustate orationis ostendat de quibus exornationibus notatio est
per que nos admodum ut cum rei nomen non sit ad fatigam
non sit idoneum cum nosmet rationes uerbo nosemus aut
imitationis si aut significationis. **I**mitati orationis hoc modo
ut maiores rudent uagare et mugire et murmurare et
sibilare appellat aut significatione rei causa. Sic postquam
iste in re per fecit impetum fragor ciuitatis in primis
est auditus hoc genere raro est utendum ne noui ubi assiduitas
audium odium pariat sed si commode quod eo utatur raro non

mō nō offēdi nouitate s; et exornabit orōez.

Pronoiatio ē que sicuti cognoscere quodā ex-
traneco demonstrat id quod suo nomine nō pōt
applicari ut si quis cū loquatur de grecis an nō
affricam ne potes iquar istū mō fuit. Itē si quis
de adūfario dicat. Videte nē igit iudices quēto
medus me plagiosiss; iste tractant h; mō nō ior-
nate potimus et ilaudando et ledendo aut i corpore
aut i aīe aut et nēis reb; tūc sicuti cognoscere qd
pro certo nomine collocamus.

Oronoiatio ē que a reb; ppiis et finitimis
trahit orōez qua possit intelli res que nō
suo uocabulo sit applicata id aut ab inuēto colligit
aut ab inuēto efficit. Ab inuēto ut si quis
de tarpeio loquens cū capitolini noiet aut abi-
uēto ut si quis pro libo unū pcerere applicaret
frugē aut aut ab istrumēto. Ut si quis mace-
donas applicaret h; mō nō tā cito fuisse grecia po-
tite s; aut itez gallos significis nō tā facile exita-
lia armatura transalpina depulsa ē aut id quod
fit ab eo q; facit ut si quis cū bello uelit ostēde ali-
quid quēpias fecisse dicat mās istud te nectio
facē coqit. Aut si quis facit ab eo quod fit ut cū

testimonis inter oram
pignus q; pignus efficit
hoc mō pronoiatio nō
cia disciplinis. **U**ta
non notata s; ab eo qd
figs aut argētū aut d
noiare. hāc res mag; ip
to tificab; inuentio ē
poet; notata s; et qm
minationum.

Oronoiatio ē eī
fontes dic
mētia cartagis opes
rō quēta cēt hīa seq
pl; applicari.

Transgressio
tūc pueri
sic hoc uobis deo imo
unū pūte. Transiectio
plūmū fortia nānt
casus hūmūnti faci
nō retine ob scura ml
ō qd; an dictū ē. In gō

desideriosas artes diani q̄ desideriosos facit a frigore
pigras q̄ pigros efficit ab eo q̄d otinet id q̄d otinet
hoc mōdō tenoiabit annus italia nō pōt uia nec gre
cia disciplinis. **M**as h̄ p̄ grecas a italicas que oti
nent notata sūt ab eo q̄d otinet id q̄d otinet ut
figs. aux. argētū aut ebriū noiet cū vitias uelut
noiare. h̄a reu maḡ ip̄cipiēdo ēdūsiō q̄ ingien
to difficilis inuentio id q̄ plena osuetudo ē nō mō
poetaz a oratorz s̄ et q̄ntiam s̄mōis h̄mōdō tene
minationum.

Ostantio ē oīo res simpliē assumptā circū
stantens eiacuōe h̄mō. Scipiois pro
mētina cartagis opes fregit. Nā h̄mōi omādi
rō quēdā cēt h̄mō scipio potuit a cartago sim
plē appellari.

Transgressio ē quē uiboz par bar co
tinē puerficē aut tranectioē. puerficē
sic h̄c nobis deos imortales arbitror tēdissē a
uā pūtute. Tranectioē h̄mō In stabilis i r̄stūm
plūmū fertia ualuit/eis iuriose eripuit tibi
casus h̄mōi uentri facultates h̄mō tranectō q̄re
nō reuēit obscurā mltū p̄terit ad otinuatōes
ō q̄z an dictū ē. In q̄bz opz ūba sic a poetis in

quēdā extrinse nūz ut pfecte a ppolitillie possint
ēē absoluta.

Superlatō ē oīo supans iūtatē aliē augē
ti minūēti ne cā hūmīe sepatiz aut
cū opatōē. Sepatiz sic q̄ sicōcorōiā retinebim in
cūtatē ipū magnitudiez solis abortu atq̄ ocatu
metem. cū opatōē aut a silitudinē aut pstatia sui
mitur suplatio a silitudinē sic corpe mūcū cātōē.
aspectu igneū ardore asseqbat a pstatia hoc mō.
Cui ore bmo melle dulcor pfluebat. Eod' quē
ē h. Tāntus erat iarmis splētor ut solis ful
gor oamō uideretur.

Intellētō ē cū tota res pua d pte cōssat. fce
to ps. de pte totū sic itelligit. nō ne ille te
nuptiales tobie cū matinoi cōmouebāt. a
Uaz h oīs scīmōiā nuptiaz uno siq̄ tibiāz itelli
git. De toto ps ut si q̄ ei q̄ uestimētū. aut or
namētūz sūptuosūz oster dicit m
ditas a laupletes copias iactas. Ab uno plā h
mō itelligunt. peno fuit hospiana auz fuit i
mais ille transalpin. In italia q̄ nemo se sit i
ite togat. Aplibz unū sic itelligit atrox ca
litas pectora merore pulsabat. Itaq̄ hamelis

et unis pl' moibz pām
prioribz plēs hispani
pect' a unis pulmo it
mīs festiuitatis hic a

Abusio ē que t
hō abutit' ho
aut ali parua statua d
mag aut uti paucos fm
tina ūba rez dīfiliū re

Translatō ē cū ūb
eralia re q̄ p fil
trāfferi. Ea q̄ sūmē rei
italia tumultus exppe fe
sic recēs aduēt' erat ex
mitatis uitate cū sic aū
delictatūz angredi cū sic
tas. nō explere mīm
te saturare potuit. a m
auxilio fuisse q̄ paulul
rauit. Quidā cū sic
nocētūi exarnerit itutu
latōēz pudētez dicit c
fitez trāferat ne sine dele

et unus pl' moibz paucis spūs ducebat. Nā si in su-
pioribz plēs hispani a galli a togati. et hic unus
pect' a unus pulmo itelligē et erit illic dimmutus
nūs festiuitatis hic adactus grauitatis gĩa .

Abusio ē que fili ūbo ypnquo p̄cto et
ybo abutit hoc mō in res hoīs breues sūt
aut alī parua statuā ā longū in hoīe sūluū aut oīo
mag' aut uti paucos sūmō. Nā facile ē itellētu sim-
tina ūba rez dīfiliū rōe abusiois eē traducta .

Translatō ē cū ūbū inquādaz rez trāfferet
et alia re q' p' similitudinē recte intēbit posse
trāfferi. Ea q' sūmō rei an' oīos ponēde cā. sic hic
italia tumultus ex ppe fec' terrore sūbre breuitatis cā
sic rectēs aduēt' exat' extit' sūbito citatē. **O**bsce-
ritatis uitide cā sic cū mat' quotidianis nuptijs
delitatur augēdi cā sic nllī' mēdi a urbis calami-
tas. nllī' explere inimicitias a nefariā crudelita-
tē saturare potuit. a dimiēdi cā sic mag' se p̄dicat
auxilio fuisse q' paululuū in rebz difficillīs aspi-
rauit. **O**mnādi cā sic alī rei. p. rōnes q' malitia
nocētū exaruerit ūtute optimatā reuuescēt. Dīf-
latioēz pudētez dicūt eē oportē ut cū rōne i rem-
siles trāseat ne sine delictu temē a cupite uideatur

impossibilez rez transiisse.

Permutatio ē cō aliud ūbis aliud finia
remōthans exōitur īpres tres filitu
dinez argumētuz q̄ ōmīz p̄silitudinēz fuitur
cū translatiōēs una aut plēs frequēter ponūtur
a fili ratiōē ducte sit. Nā cū canes fugiūt of
ficijs iuperū cū nā p̄silio pecuāiā credemur per
argumētuz tractat cū a p̄ a loco aut realiā silitudo
augēti āminuēti cōtīat. **U**t siqs dūsiu grac
chuz iuniorē obsoletū dicit ex ōno dīat sic ut
si quis hōiēz p̄adigū luxuriosuz īpuōtēz q̄puz
et diligētēz applet. Et ī hoc p̄stīcō q̄ ex ōno fū
mitur. q̄ illo p̄ q̄ a silitudinē dūat p̄translatiōēz
argumētō uti p̄ silitudinēz sic q̄ agit h̄ rex atq̄
a gamenō n̄r siue ut crudelitas ē p̄tī atreus. Ex
ōno h̄ mō ut si quē īpūi q̄ p̄tēz uerberat enēz
uocem ī tēpantē q̄ adulterū p̄polituz nomīemur.
Et fere ī ea q̄ dūda uidebāt de h̄oīz
ex ornatōibz n̄r res ipā manet ut ad
finiaz exornatiōēs transcamus.

Distributio ē cū īplēs res aut p̄sonas
negotia q̄daz cēta dispōit h̄ mō iu
dices nom̄ senat̄ diligit ut hūc oīat necē est

petulātissime ei sēp
equestre loci splēdō
ez. ut is uelit marit
tūpitudinē oīi honet
Qui p̄tēis hētis off
hōiēs īp̄tēs nō plac
te pene sit iāuitate ei
senat̄ ē officii s̄ilio cū
epa q̄ diligētia s̄eq̄ se
res optās q̄ hōiēs rto
gere q̄ p̄bare. Acasato
defensōis diluere q̄p̄
aut audierit **Q**uest
ī officio suo p̄tinere. Q
p̄ter q̄ q̄d sciat aut au
ra s̄sequi patiens ius a
mī p̄miscēbis tēstis c
bis rto tūp̄ defēsiōēz p̄
sa. s̄phendit ei b̄uēt
officii sep̄at̄ res dūm
Iscētia ē cū a
tuere debem̄
dīam q̄d eos mīme oī

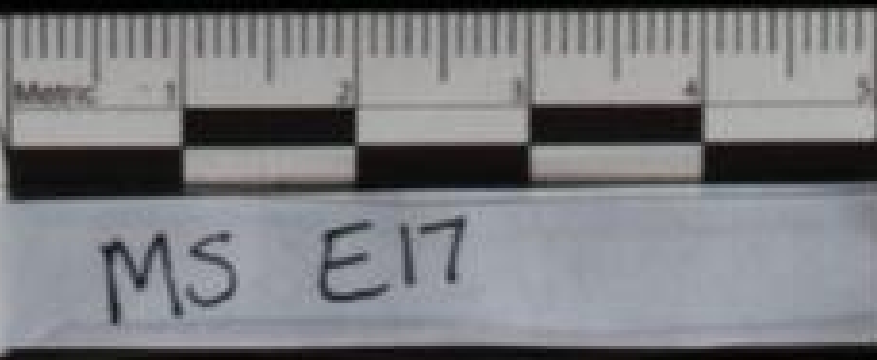
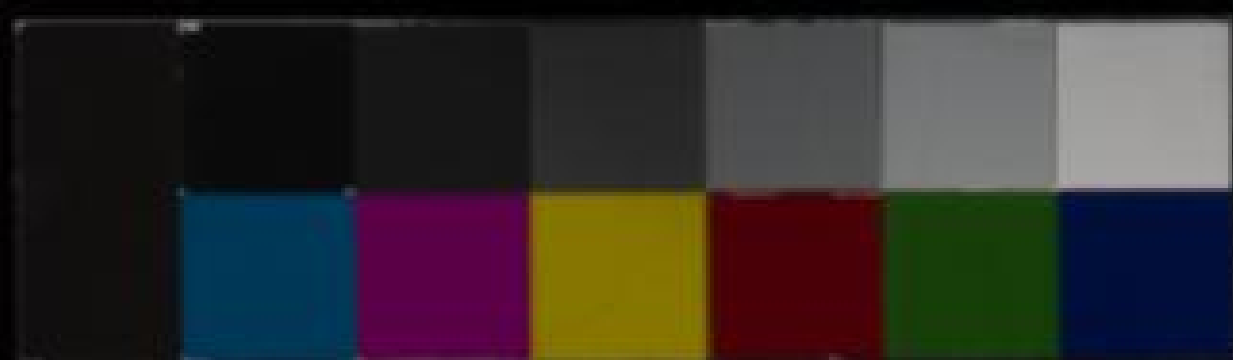
petulātissime ei scēp iste oppugnavit senatū q̄
equestre locū splēdētissimū cupit eē iāuitate
oz. ut is uelit maxias penas dedisse ne iste sua
turpitudine ordi honestissio macle atq; dedecori.
Qui parētis hētis ostēdite isti suplicio uobis
hoīes impice nō placē qbz libi s̄ statuite ex quā
te pene sūt iāuitate oibz hoibz istimō opate. Itē
senat' ē officii osilio citatē uiuē magistrāt' ē offiū
opa adilligētia osēq; senat' uolūtātē ppli ē offiū
res optiās q; hoīes ydoneos max' suis sūis deli
gere q; pbare. Accusatoris offiū ē inferre ānima
defensoris diluere q; pulsare testis dicē que sciat
aut audierit. **Q**uestoris ē unū quēq; eorū
i offitio suo otinere. Quare oluci cassi sitestem
pter q̄ qd sciat aut audierit argumētari q; oiectu
ra osēqui patiens ius accusatoris cū iūe testimo
ni pmissibis testis cupiditatē iprobi osirma
bis res dūp' defēsoz pabis. h' ē eromatō copio
sa. osphendit ei breuē mltā. q; sūi cuiq; tribuēs
officiū sepatiz res diuidit plēs.

Iscntia ē cū apud eos quos nēri aut me
tuere debem' tñ aligō p uire nrō aligō
dicam qd eos mīme offēdat ā quos hi diligit

cū in aliquo citato de rephēdi posse uideātur h̄mō.
Quādam quites q̄ ab oibz ur̄e rēes defamant q̄
eiz ur̄as nemo suscipiat q̄ se neco ur̄i defēsores p̄fiteat.
Iō tribuite ur̄e culpe atq̄ illud definite mirari. Quid
ē eiz q̄ nō omēs istaz rez fugē ac uitare debeāt. re
cordamini quos hūeritis defēsores studia eoz uobis
ante oculos pōite. Deū erit oūz cōfidate cū uobis
ueiat i mētez ut uē dici negligētia ur̄a siue pot̄
ignauia illos oēs an̄ oculos ur̄os trucidatos ēē. i
nūmicos eoz ur̄is suffragis i amplissimū locū
p̄ueisse. Iēquid nā fuit ouidices q̄ i finis ferēdis
dubitaueritis aut istū nefariū hōiez amplaueritis
nō ne apertissie res erāt erim̄ date. Illi oēs hic te
stibz p̄probate. **U**lū d̄ tenuit q̄ iniquitate m̄sus
hic uos uerit̄ ehis s̄p̄ cetū cōtinasetis cū ne ante
les exāmaremi dū mea eas iustis iūpationes
q̄ a uobis abierāt affuturas iueistis ut timidi atq̄
ignari putaremi. **Q**uādam publicas q̄ priuatas
calamitates accepistis cū eēt maiores impetē in
uāntē sedetis q̄ oblatamini luce noctē nocte lucē ex
pectatis aliquo q̄tadie acerbi atq̄ i comedi nū
tiatur q̄ eū d̄ oia nobis h̄ accidit uos remozamini
diuiti q̄ aliis ad re. pū p̄mices. retinetis quā ad

- potestis -

incautate cūmō licē
me hīc mltis mitiga
aliquo hūmō licēbi
desidero uet̄z cōfuctu
lūta id mitiget laute
molestiam remouea
h̄ res sicut i aiaia ita
at ut q̄ illi qui audiet
am̄ cū aia ip̄z q̄ uerit̄
Est aut̄ q̄daz gen̄
rione opat̄ cū aut ita obu
ip̄i se cupiūt oburgari
audiatos dicam̄ nos t
ritate cōmouēi ut nichil
gnūz ēē s̄bicam̄ pōus h̄
simplicibz q̄ māfuctis i
istimatis unūquēq̄ ex
liatus sit. **E**ritatis fi
tinem i stulatia ur̄a q̄ c
petē q̄ ip̄i sumē maluit
Nichil cū isto. u. fuit a
uēoz quō acceptum sitis t
ita ut uobis eēz pbat̄ cū

MS E17

AIC PhD Target
©2011 AIC

potestis

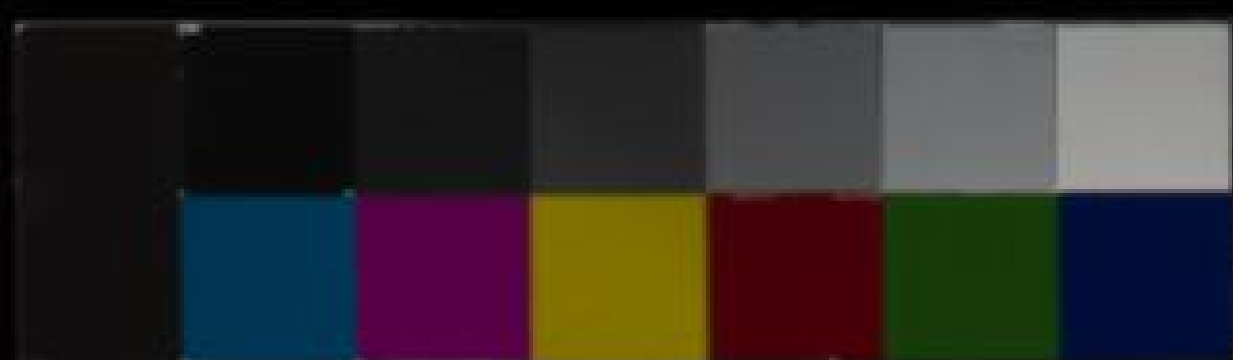
incantate. cūmō licētia si nimīū videbit̃. acrimo-
me hīc mltis mitigatioibz lenit̃. Nam otinuo
aliquid hui' mō licebit inferre. s̃ q̃ q̃uo mīz sapias
desidero uetēs osuetudīez regio ut qd̃ erit cōmāu
lūtia id mitiget̃ laute ita ut altā res ab ~~inacantata~~
molestiam demoueat altā res aberato tereat
s̃ res sicuti i aīatia ita iudicēdo si loco sit max̃ fa-
cit ut q̃ illi qui audiēt a culpa ab sint q̃ nos q̃ di-
am̃ tū aīa ipōz q̃ ueritatis assertores eē uideamur.

Est aut̃ qd̃az gen' iudicēdo lūcie qd̃ astutiori
rōne opat̃ cū aut ita oburgam' eos q̃ audiūt quō
ipī se cupiūt oburgari. s̃ id quod scām̃ finale omēs
audituos dicam' nos timē quō accipiat̃. S̃ tū ue-
ritate omouēi ut nichilo secus dicam' hor' ambor
gnīz ex̃ ibicam' pōis h̃mō/ nimīū gūtes aīe et h̃
simplicibz q̃ māfuetis nimīū arcotis unūcūq̃ ex
isthmatis unūquēq̃ enīa ut p̃ficiat qd̃ uobis pol-
liatus sit. **E**ritatis frūstra q̃ falsa spē iaz diu te-
tinemī stulatia nūa/ qz qd̃ erat i unā potāte ab alijs
petē q̃ ipī sumē malūstis. p̃stioez h̃ec erit ex̃.
Nichi cū isto. uī. fuit aīatia s̃ ista aīatia tū q̃ si
uēoz quō acceptum sitis tū dīcā ues me p̃uastis qd̃
itā ut uobis eēz p̃bat̃ cū q̃ uos oppugnabat inimici

q̄ alicuius hie malui. Ergo hec exornato au hinc
nomē ē sicuti demonstrauim⁹ duplō rōne tracta
bit acinomia q̄ si nimius fuerit aspsa mitigabit
laus. Et a filantē d qua postius dixi que nō
mitigationis indiget p̄ea q̄ imitat licetia: q̄ sua
spēte sit aduūz auditoris accommodata.

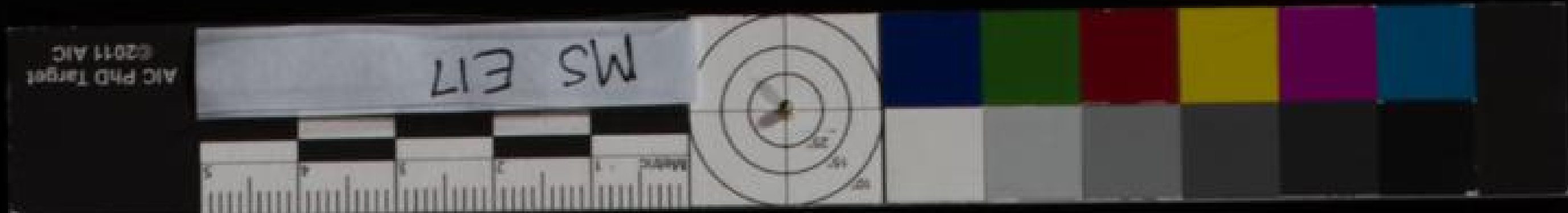
O Immutio ē cū ad mē nobis aut hie
quos defendim⁹ aut nā aut fortia d
iustitia dicim⁹ egregui qd ne qua significet arro
gans ostentatio diminuit⁹ et attenuat orone hmo.
Nam h p̄ meo iure. ui. dico me labore et iustitia
curasse ut disciplina militare nō in pestrem
tenerē. Hic si qs dixisset ut optie tenēs tā q̄
si uē dy. Et tū arrogas ius cēt nē et ad iu
diaz uitandaz et laudē opandaz satis dictū ē. Itē
utrū iq̄ cū auaritie aut egestatis accessit ad male
ficiū auaritie. At largissim⁹ fuit iacos quod sig
libalitates ē q̄ dīa ē auaritie egestatis. hinc qd
pater nolo nimū dicē nō tenuissimū p̄io. re
liquit. hic q̄ uitatū ē ne magnū aut max⁹ di
ceat. hoc q̄ iuris aut cor quos defendim⁹ egre
gus comois p̄ferēdis obfuabim⁹. Nā hmo
et iudiciā stabūt iuta et edui i orōe siisidiate

tractes. Q̄ quēdam
iudicia sic i dūco cū
O scripto nō
p̄spiciat q̄ d
onez hmo. Qd si isti
ritis statz. sicut leo e
terima belua soluta e
bit i foro acies. Et
nas i cēs nēs atq̄ im
ianfās alioz simā de
gnas alioz domi atq̄
p. fūctus labe factas.
tate libate cēs formo
te. Nā si istos ipūm
m̄ credit ferā et trau
fins. Et nā si te hec
tuleris. nō i iudicio
grādis natu p̄res cū
hui aculescētia posita
nō hēbit filii parui p̄
despectu patris imm
mus h̄ i dūq̄ dret cal
tis sanguinolēta palin

MS E17

AIC PhD Target
©2011 AIC

tractes. Quæ admodum res in iuncto fugitur
in iura sic in dūto cū o silio iuratur adu.

Quæ scripto notatur q̄ rex oñtūz o tinet
p̄spiciat q̄ dūlluctā cū gūuūtare ex pōi
onez h̄m. Qd si isti iudices m̄s s̄m̄s h̄baue
ritis statz sicut leo cœuea emissus aut aliq̄ te
terima belua soluta ex cœtēis uolūabit q̄ uaga
bit i foro acūes. **D**entes i m̄ltes i cūq̄ fortu
nas i cœs aītes atq̄ i m̄micos notos atq̄ ignotos
i cūfās alioz s̄m̄a de peculās alioz caput oppu
gnās alioz domū atq̄ cœs familiā p̄frīgēs. R.
p̄. fūditus labefactās. Quare. in ciate cū tecū
tate libate cœs formidē uobis deiq̄ ipis o sili
te. Nā si istūz ipūūz timibitis i uos met ip̄s
m̄ credite ferā q̄ trauulētz bestia iudices i m̄
fitis. **U**t nā si te hœc iudices grauē seientiaz
tulentes uno i iurito s̄m̄l m̄ltes iugulāntz
grādis natu parēs cū s̄pes senectutis oīs in
hui atolescētia posita ē q̄ uelit i iura manere
nō hēbit filiū parū s̄m̄a p̄is aut lubitūo q̄
despectū patris i m̄miciis cū p̄positi. Tota co
mū h̄ i oīq̄ oīdet calamitate. At m̄mici sta
tiz sanguinolēta palma crudelissā uictoria

potius insultabit i hoc misias a supbia fil' a uer
bis inuectur. It' naz neiez uruz fugit quiritas
urbe capta que misie oseq soleat arma q ostra taleit
statz crudelissime trucidatur. **C**acteri q post p
etate labore feue rapuitur i fuitate q no post uita
puant uno omq atq: eod tpe dom' hostili flagra
bit i cedio qnos na atq: uoluntas neccitudoie aut le
niuolentia ouixerit distrahent libi partz egremio
dumpiant petiz ptiz i sinu iugulant partz an petes
ostupiat. **N**emo iudices e q possit re satis oseq
uerbis nec effere orone magnitudiez calamitatis. hec
gne exornatiois ul' indignato ul' mia pot' omouen
ai res oseqntes cōphense uniuise pspicue breuiter
expmuntur orce.

Quio e que rez se moues ab re utiaq: ab
soluit ro' sibiecta hmo. Cur ego ne e qd ob
icaz si probus no meruisti. si impbz no omoueris.
It' qd ne co de meis ppyis meritis predicerez. si memi
stis obtidaz nos si oblit' es cu re nil egeris. **Q**
Quid e q' uibis p fice possis. It' due res st q possint
hoies ad turpe opendu omouē iopia atq: auaritia.
De auar' i finia disice coquz. iopez atq: egētez mō
uidem' qz p q' aqz eūtere nō fuisse maleficij iter hāc

disicez nulla q de pab
imus fecitū narratio
meritaz aut p expositi
disputato futia sit. hec
bus l' plibz pabz sibi cē
Requitatio e a
i loci q
a inosior oio sit hmo
Quid e au. in. uelias
dutor e i fido: aliene
supbus ipus ipantes
as i supiores otamar i
iferioes crudelis deniq
mō gnīs e illa frequat
opitulat. Cui suspicioes
firme erat umi i loci e
et nō suspitiosaz h' pact
q dixi sepatz spectare h
Si q comedū ad istū ex
hois e tpsia auis auar
nuatissie q res ista bono
quisq' e q comode n3 ist
face potuit n3 pnti e q

disiectis et illa quae de partibus orationis ista est de qua in primo libro diximus secundum narrationem sed interest illa diuidit per enumerationem aut per expositionem quibus de rebus in tota oratione disputatio futura sit. hoc se statim explicat et breuiter dicitur l' plibz partibz ista res rationes coronat orationes.

Requintatio est cum res in tota cum disceptare cogitur in loco quo grauior aut acrior aut acriosior oratio sit sed modo a quo tunc abest iste uicio. Quid est autem in uelutis cum libere: sue putatione proditor est infidator aliene cupidus inceptans petulans superbus impius inpariter ignat' iactans infestus cognatus infuiores otumax in equos et pares fastidiosus et infuiores crudelis denique in oes intolerabilis. **E**tus modo quibus est illa frequentatio quae plurimum in uicinalibus causis opitulatur. Cum suspitiones quae separatim tunc minime et in firme erant unum in locum coacte re uidentur perspicua facere et non suspitiones sed pacto. Nolite quod iudices nolite ea quae dixi separatim spectare sed omnia colligite et conferre in unum. Si et comedia ad istum ex illi morte ueniebat et uita hominis est tristitia auis auarissimi fortasse familiares attenuatissimi et res ista bono nemini per istum fuit nisi alii quisque eam comedere nisi iste alijs comediombz rationibus facere potuit nisi primum est quicquam ab isto quod opus ad male

ficiat n3 factū qd op nō fuit q ai locus idoneus maxie
quesit e q ai occasio comoda agrediendi tps aduendi
opportunitissimū spaciū s faciendi legissimū ē supia
et nō sine max occultandi q pfitendi mlficij sepe q pret
ea anq his hō occasus ē iste usus ē ico loco i quo ē
occasio fca solus paulo post i ipō maleficio uox illius
q occidebatur ē audita. **D**em post occasioē istius
mlta nocte demū redisse constat. posse die titubantē
et instantē de occasioē illi locuti hec pta testimonijs
pta questioibz q argumētis oia s probant q nōre
ppli quē ex argumētis notū sstat ēē uerūz. in.
ē his i unū locū collocatis ctaz sumē finiaz nō suspi
tioēz maleficiaj. Nam unū aliqd aut altūz pōt i istuz
caū extolle suspiciose ut aut oia inter se a p ad
postremū ueliant ad maleficia. caū necē ē non
posse fi. **V**elhemēs ē hec exornatio q i diuinali
sstitutioē aīe ferme sep necia ē iētis qmibz cāz
et ei oratioē adhibenda nō nūq.

Expositio ē cū in codez loco macm q ali
ud atq aliud dicē utem. Ea aut du
plz fit si aut eadē plane dicem rez aut de eatez
re. Cantez rez dicem nō eadē mō. **N**ā it q
tez obtinere auditorē ē nō rez expolire s comu

tare o3. Commutatio t
u3is nō commutabit fi
sepi alijs u3is que ite
Nulli tū ē pculi
utimū arbitretur.
tua citate. Qui heis
nulluz uite discernē s
putabit q cū i ea finia
uis imaginā de fctat
de s mutabim si tu i
alio atq alio qmē uoce
mutatio p mutatioēz
Hec quoq s modat
aptus q nō eger exēpli
tractate s fiat si finiaz t
ad exultatioēz. Serme
post suo loco dicem. Nā
attigemus. Inqua s h
data ad dignitatē hmi
ne ab eadē finia recta
suspecta pcula put
m soli ē atq adeo m
que fctat debet saluti

tare oz. Commutatio tñli fit ubi pñitatio tractat
ubi nō comutabitur fici res semel dñta ē itez aut
sepi alijs ubi que itē ualeāt ead res pñent. hñmō.

Nulli tñ ē piculū qđ sapiēs pro salute pñe
nitentū arbitretur. Cū augēt iolumitas pñe
tua citatis. Qui boīs ēit rōmbz pñet pñecto r
nullū uite dñmē s pñortūis rei p. fugietuz
putabit qēit i ea snia sepi ut p pñia studiose iñ
uis i magna descēdat uite dñmētiōēz. pñitā
de omutabim si tñ i fñmō tñ i actiōēma tñ i m
alio atq alio gnē ueris atq gestus eadēz ubi cō
mutatō pñitatioēz qđ uemētius i mutabimuz.

Hec quoq omodanñe scribi nō pot nā pñ ē
aptus qđ nō eget exēpli. Tertiu gen ē omutatiois qđ
tractatō oñat si snias tractemus ā ad fñmōciatōēz ā
ad exūsitatioēz. Seruociatō ē de qua plenius paulo
post suo loco dicem. Nē breuit qđ ad hāc rē satis sit
attigemus. In qua oñtinet abici pñone oñ accōmo
data ad dignitatē hñmō ut fñali res cōgñā possit
ne ab eadē snia recedam. **S**apiēs q oia. r. p. cū
susapiēda picula putabit. sepe ipi seai loquit nō
m scli ēt atq adeo mltō peti natus snz pñe. nita
que fato debet saluti pñe potissimū soluat. alunt

me hec tute atq; honeste pdurit usq; ad hac etate;
munuit meas rones bonis legib; optis morib; ho-
nestissis discipulis. **Q**uid e qd ame satis ei p solu
possit un hec accepta st; quae hec loqr sapiens scia se
pe ego ipiclis. r. p. nlluz ipē picliuz fugi. It tractato
res mutar si traducat ad exsuscitatioē; cū nos omoti
dicē uideaz; q auditoris auiz omouem; sic. Quis
ē tā tenu cogitacō pditus cū auis tātis angustis i
uidie otinet q nō hē hoiez studiosissie laudet et
sapiētissimū iudicet qui p salute pūe picolumitate
cunitatis p rei. p. fortuis q̄uis magni atq; atrox pe-
niculū studiosissie suscipiat q libentē sbeat. **E**gē
hoiez huic magis cupio satis laudā q possuz. It q;
h ēte fac uobis oib; usuencire. Eate q̄ res his trib;
mois idūdo omutabi ubis pmutatio tractato. r.
tractato dup; smocinatioē q exsuscitatioē. Sz de ea-
dez re ai dicem; plimis utem; omutatioib; nā ai
rē simpli pmutauiz rones potim; sbece. Deū du-
plicet; l ai rōmb; l sn rōmb; deū affere q̄uiz de
qb; oib; dixim; i uboz exornatioib; **D**eū filē q
et de eo suo loco pla dicit; Deū xelutice; de qua i fo

moi ēet exornatio ubi e
huiusmoi uehemēter om
stabit ex frequētib; exor
mo q̄ septe pib; tractabit
nō rectem; exēplo ut san
retho res simp; mlti rone
nlluz picliuz uitabit nea
oia st; comoda apria acc
duz p pria graue putatō
picliuz qd p. i. p. sbeiduz
to effugē possit q̄ i q̄ta w
pūe picula suo piculo e
tandi st; ai q̄ cū quē deb
q̄ mltis ferre maluit
hemēt ē iniqui mta;
asseruacis nāe ai coga
dare q̄ ai possis ai summa
teure malle p̄detas.
et pentib; q̄ retis necessa
r. p. i qua q̄ hec q̄ illd san
nolle mdisam; ueire.

moi est exornatio ubi cui exclusio non est. Ergo
huiusmodi uehementer ornata potest esse expolitio quod
stabit ex frequenter exornationibus ubi bonum et finem habet
modo quod septem partibus tractabit. **S**ed ab eiusdem fine
non recte exemplum ut scire possis quod facile preceptum
recte res simpliciter multa ratione tractet. Sapiens propter
nullum periculum uitabit neque ad id perueniat. Et quoniam
omnia sunt comoda propria accepta nullum periculum in como
dum pro propria graue putandum est. Ergo qui fugiunt in
periculum quod pro id perueniunt est stulte faciunt. Nam in
id effugere possunt et igitur in ciuitate reputantur ac qui
propter pericula suo periculo expetit hi sapientes pu
tandi sunt et cui quod debet honorem. et propter reddunt
et multis perire maluit quam cum multis. **E**t ei ue
hementer est iniqui uitae quam a non acceptam propter prius
asseruauit nam cum cogit reddere propter cum roget non
dare et cum possit cum summa uirtute et honore propria in
terire malle propter de deus et propter igitur uirtute et cum propter
et peritibus et rebus necessariis adire periculum uelis pro
et propter iniqua et hoc et illud sanctissimum non propter statet
nolle inordinari uenire. Itaque uti ostendendum est quod in
nauigando nauis quam se mauult in columi uti utipam
dus est quod in id peruenit suo plura quam cum saluti consulit

nam et facta mlti ioculones euasit ex naufragio
propter salutis nro pot' enatare qd m' inter bntea
itell'ille qui se de nouisse d'z plagioibz a se i hostes
imissile meritos un' amittit uitaz at no potuit. Re
ei inuicissima a pua cta max' redemit et dicit uitaz
accepit p'ias anit aiaz potius e gla q' ai fama
laute p'ita a uetustate mag' quomodo emet fat
Quod p' r. p. debet suscipere p'cluz a rone de
mofitatu a ex a probatu in sapietes it' existima
di q' nulluz p' salute p'ue uitaz p'cluz. In his q' qui
ex politio uisat de qua p'oducti sum' u' p'la d'icem' q'
no mo' ai ai d'ic' ad uiuat exornat o'ia h' m'ito max'
p' ea exorn' ad eleuatiois facultate. Qu' oueit ex cas
i exco'co rones adhibet ex politiois uti i d'ic' ai ex
pinabim' argutatioes de q' re d'ic' i i. li.

Omnoratia e' ai m'loco firmisio q' tota ai
omnet' manet tunc eade sepi' redditur.
hac uti max' oueit a id e' oratoris boi max' p'puz.

No eiz datur auditori potas auiz de re firmisio
demonet' hunc ex' satis roneu' sbia no potuit p'per
q' hic locus n' e' a tota ai sepatus sicuti n'bu' aliq'
h' taq' sanguis p'fusus e' p' te co'p' o'ois.

Ontentio e' p' qua' o'ia referunt' ea e' i uboz

exornatioibz ut amon
nos inexorabiles p'bes i
lugens iste r. p. alaita
fictas iste solus eo mag'
oratiois q'na h' itereft
lit' elatis astat h' o'ia
Similitudo e' o'
ex re dispari si
pbandi aut aptius d'ic'
quatuor de cas' sunt ita
gatioes p'collatioes p' b'
m'ede filitudois cas' acco
mutatio **O**mnatio e'
No eiz quicquid i pale
celior e' incurfu otinu
Impator nouus q' accip
p'p' de fatigatus cur
Impator ipito exoti tr
a p'p'ue a probabl' d'ic'
bonos ipatores amelio
omnati ca' simile suptuz
peret. atuz e' a p'p'uz
p'p'uz ai ei rei q' nos p'

exornatioibz ut auidim? hmo inuicem te placables
auctis inexorables ptes i sinar hmo uos h i comedis
lucens iste .r. p. calaitate lactat ues uis fortius dif
finitas iste solus eo magis ex suis asitit. Ine hmo
sectionu quia h i terest. **Q**uod illud exubis ce
hie relatis asitit h ome sine excepatoe referit ez.
Similitudo e oio traduces ad re quapda ad
ex re dispari sile ea sunt a omadi ca aut i
pbandi aut aptius diidi a an olos peneoi. Et q
quatuor decas sunt ita inf. mois di p dnuz pne
gatioez p collatioez p breuitate ad una quapq su
mede filitudis caz accomodabiz singlos mox pro
mutadi. **O**rnandi ca sumi qe p dnuz di sic.
No eiz quicadmo i palestina q tetras arcentay accep
celior e incur su otinuo q ille q tradit ita melior
Impator nouus q accip exatui q ille q dectoit i
ppa q de fatigatus carior i regro face dat h pitus
Impator ipito exatui tradit h si fili satis plac
a pspicue a probabili dia potuit h mo di minus
bonos ipatores amehonbz exatui accipe solere. h
ornadi ca simile suptuz e u oio qdaz dignas co
peret. atuz e a p dnuz. **N**la tu filitudo fuitur
p dnuz ai ei rei q nos probam aliqua re negam

et filius ut pauloani cui de cursoribus assereram. p. ne
gationes dicere phantasi cum h. mo. 113. et idcirco quod unus
sit bene nostra oppositio itone potest esse ad eas utilitates que de
fiterant ab eo 113. h. idcirco quod unus sit ignotus ad uti
tes potest pervenire. h. phantasi factum est quod magis infirmum
est non posse virtute sine doctrina operari. **¶** Qui ne eo
quod idcirco itone possit esse quod scriptum est phantasi cum dic
tur est autem per negationes. Idcirco per spiritum est de per similitudinis
verbo sumitur et aptum dicitur cum simile dicitur a per brevitate.
h. mo. in iactata gentes sic iactantem carentem non ita co
venit ex eo ut quo ad necesse sit venire possis. Sed ut
perducatur studio et iuribus vel facile parvas. 114. h. est filius
ut aptum intelligat multa ratione facit cum quod replendoat eos
qui ubi gratia per mortem animi liberos ei custodiant. propter
in cursore tamen velocitatis esse oporteat ut efficiat usque
in finem et in alio tantum benevolentie non vel quod animus scire
possit parat anime studio. deinde a filio est per brevitatem
te. **¶** Non est ita ut in ceteris rebus res ab re separata est.
h. utique res quiete et confusa per unitatem. An oculos po
nendi negat cum summe similitudo cum dicitur per collocatio
nes sic uti cathared cum potuerit optime vestire palla
in aurata induit cum clamore purpurea variis co
loribus itesta cum corona aurea magnis fulgentibus

genus illuminatus
nure amore distinctus
sic et statua apposita ad
moventibus rebus expectant
emittit accubissimam cum
meli ornat sit et magnis
suis et receptus erat. **¶**
magnis et locupletibus et
et nunc amodis oibus hinc
tunc magis se egerebit quod
suis et illis et expectatus
receptus ex eo quod bono
utique rei alio in sua arte
h. aspectu omnis rei hinc
apposita similitudine per se o
es diligenter ut cum res affe
atque in verba ad similitudinem
est h. mo. ita ut in rationes
pulse recedat ex eadem similitu
dine. Ita falsi animi bene t
ferre viderit denolat ex
erit si quis s. oes res animata
res feras et mansuetas cel

gēnus illuminatiz catharū tenēs exornatissimaz
auro & bore distinctaz. ipē p̄tea forā sp̄ne his rebz
sit & statua apposita ad dignitatē si cū magnā ppli cō
mōnt his rebz expectatiōēs repente silētio fēo uoces
emitat acerbissimā cū ēp̄ssimo corporis motu quo
melī ornat⁹ sit & magis fuit expectat⁹ eo magis deri
sus & cōtēptus erat. **U**ta si quis i ex celsō loco cū in
magnis & locupletibz copiis collocat⁹ fortie numeribz
et nāc omōdis oibz hūidabit si uirtutis & artū q̄ur
tutis magis s̄t egebit quo mag⁹ cetis rebz erit copio
sus & illustis & expectatus eo uehemēt⁹ derisus & cō
tēptus erit q̄uētū bonorū erit. h̄ silē exornatiōēs &
utiq; rei alt⁹ in scia artificij alt⁹ stult⁹ rōe collata &
s̄b aspectu ouiz rerū s̄biat detūz ā p̄collatiōēs p̄p̄q;
p̄p̄ta similitudinē p̄ia s̄t oīa r̄lata i similitudinibz obseruari
oz. Diligēt⁹ ut cū rez afferat⁹ silēz c̄ rei cū similitudines
attulim⁹ ūba ad similitudines h̄az accōmodata. **U**o
ē h̄mō ita ut i ruidies estiuo t̄p̄ p̄sto s̄t silē frigore
pulse recedēt ex eadē similitudinē. Nūc p̄t̄slatiōēs ūba
sūm⁹. Ita falsi aīa s̄eno t̄p̄ uite p̄sto s̄t silē atq; iemē
fortie uiderit denolat oēs. S̄ i uento filius facit
erit si q̄s s̄ oēs res aīatas & i aīatis mutas & eloquē
tes feras & māsuetas celestes & tēstēs & martiās

artificio cui nā opatus usitatus atq; i usitis fre-
quent an oculos ponē potit. Et ex his aliqua uena-
ri similitudines q̄ a omne tēte a aptiore rez facē aut
ponē an oculos possit. Nō eū rez tota tēte rei nate
ē q̄ filis sit. S; ad ip̄s q̄ oferē similitudines hāt o3.

Ex ē aliquid fcti aut tēti p̄titi cū cū auctoris no-
mīe p̄posito. Id sumit eūte3 de casis q̄bz similitudo
rez ornatiore facit cū nll̄ rei nisi dignitatis cū sūt
aptiores cū it qd sit obscurus maḡ diluatiōi red-
dit p̄babiliorē cū maḡ uisile3 facit an oculos p̄t
cū ex p̄mit oīa p̄spiciat n̄ rez p̄p̄e tēti manu ten-
tari possit unū cū q̄ q̄nīs singla s̄biastē3 ex nisi
ex q̄ gen̄ i expolitiōe demonstrassem̄ q̄ cū sumēti
i similitudine apuissē. **Q**uare uoluim̄ n̄ pauca
q̄ min̄ intelligētur nec re i teleta plura scribere.

Aldago ē fore cū forā cū quadā similitudine collatō
hic sumit a uituperatiōis cū. laudis cū sic
ibat i p̄clui corpe tūū ualidissimū i petu leonis
accēim. Vituperatiōis cū tribz moīs n̄ i edui a i
uidia a i oteptiōe3 adducat. In edui h̄ mō. Iste q̄
ndie i for medui tāq̄ iubat draco sp̄it dentibz
aduicis aspectu uenenato spū rabido circūspectas
huc a ille si quē rep̄iat cū ad mali fauēbz aflāe

ore attingē tentibz i
iuidiaz adducat. Iste
gallus c̄figa a anō
auō clamat tēmat a
coelea abscōe3 a reu
ut condatur auctu

Aficio ē ai ex
p̄p̄e cū p̄p̄a
intelligēti3. h̄ mō h̄
cū i s̄cūspū
mento atar. Si q̄m
h̄ h̄ exornatō ti utl
re ti uenustatē si bre

Motatio ē ai a
gnis q̄ ficut
ta ut si uelis nō diuit
describē. Iste i q̄es. m̄
eē p̄claz. **P**̄uictē
Nō ne uobis uidetur
cētis. Cū ei sinistra n̄
se geie nitore a auri
strigere cū puez resp
nō arbitror nouisse ali

ore attingē tentibz i secare lingua possit aspergē ut
iudiaz adducat. hoc mō. i q dīnas suas iactat sic
gallus cū fia a nolus quispiā de pīlus onerat
aūo clamat deluat a stēmē. In otēptiōe sic q tūq
coelea ab scōtēs a retētis se se tacite ai tomo tot
ut condatur auferatur.

Fictio ē ai expmēt atqz efingit ūbis cor
poris cūpiam forā quo ad satis sit ad
intelligēdūz. h mō hūc. Ju. dico rubm breuē.

canū sbaīspū celiūz ai fac magna ē in
mento atarix. Si q mō pōt ūbis imeōriaz redire.
hē h exornatō ai utilitatē si quē uelis demōstra
re ai uenustatē si breuē a dilluatō fca est.

Motatio ē ai aliē nā cōtis describitur si
gnis q sicuti note quedā nāe 14 attribu
ta ut si uelis nō diuītē s oītatōrē pecuniosum
describē. Iste i qes. in. qui se dicit diuītez putat
eē pēlar. **P**uidete nē quo uultu uos i tuerat
Nō ne uobis uidetur diē dare si m molesti nō
cētis. Cū ei similia mētūz subleuat existimat
se geie nitore a auri splendore aspect ouīz p
stingere cū puez respic hē unūz quē noui uos
nō arbitroz nouisse alio noie appllat tem alio

atq; alio tu igitur uel o famo ne quid isti barbari per-
turbent ut igitur qui audiuit unum putet eligi de milibus
ei de iure aut domi letuli stentant de ab amicis ro-
getur ethiops qui ad balneas ueniat aut astur coi-
locet. hostium suum detur aut aliq; fragile false
coragui glie speret. **¶** Denique exclamat ut oes audi-
ant uidete ut diligenter nuntiunt si pot fieri an noc-
tes puer q; hanc nam bini noit tu illo plures mutas
oz iquit si hodie uis transmutari. age inquit duc
tecum libani q; sosiaz sane denique cum ueniunt hospi-
tes hoi quos i dux splendide pignat iuitat crea-
re ho ercule sane oturbatur. Sz ti auitio nae n
recedit bini inqt factis cu uenitis sz recti fa fecis-
setis ad me domum recta si abissetis. **¶** Id fecisset igitur
illi si domum nouisset. **¶** At istud qd facile fuit
un libet iueire uex eudez illi scatur illi fmo i-
tea h osuitur ois in ostentatioe. Querit i agris
furnita emob sint negat se q; uille icese sint acce-
dere posse nec edificare audere ta q si i iusculano
qd cepi i sanire q; hudes fundamētis edificare. **¶**
Dū h loqt uenit i cedes quasda i qbz sodalitiū erat
eo die futur. **¶** Quo i. pro notitia dñi eduz
igreditur cu hospitibz h inqt hito p spiat an

gentis qd erat exposita
pbat accedens suus de ho-
exire. Ita ne inqt am-
lerno. Ego illi obuius f-
uenitote hospites de lo-
illi deama qmstiat uen-
cua sit iduisouu.
postā die nariat exposit-
ludie loc receptos an-
dualitudiez sui ad no-
m puero negatus rece-
ros conuocaret. Simul
et coine opat oia. **¶**
ait se marias exes. nict-
dalle. **¶** Iuinau puer arg-
qui accomedat. apage-
milia tedi argētuz q-
utā h nos. **¶** deli-
efficiat nārez. Eius mō-
bus efficiat glia atq; o-
enare possit h notatioe
uz sit unū anq; nāe u-
letatioe. tota ei nāz ep-

gentuz qđ erat exposituz uisit trice linuz statim
pbat. acced' suul' d' hoi elaz dñz iā uentuz si uelit
exire. Ita ne ingt eam' hospites s' meuz ueit ex la
lerno. Ego illi obuiaz p'paz huc ues ad decimam
uenitote hospites descedit. I se raptz ito suā coiat
illi decima q' uisat ueniunt q'it hē repuit domi
cua sit iduisorui. offerūt sese uidet hoiez
postā die nariāt expostant accūsant ait i' cox si
ludie loci deceptos angusto toto de errasse se
sualitudiez suā ad noctē mltaz expectasse famo
ni puero negozuz dederat ut uasa uestimēta pue
ros corrogaret. Siul' nō inurbanus satis strenue
et cōcine opat oīa. **U**te hospites domi deduat
ait se mariaz etes aico audaz ad nuptias accomo
dasse. Nunat puer argētuz repeti p'muerat. n.
qui accomodāt. apagete iquit etes comedam fa
milia dedi argētuz q' uult tñ si hospites hēti
utā l' nos. delētabim'. Quid ego qđ deice
efficiat nārez. Eius mō ē hoīs nā ut qđ singlis die
bus efficiat glia atq' ostētatiōe ea uix aīuo s'māe
enāre possiz s' notatiōes q' describit qđ ofentame
uz sit unū cūq' nāe uehement' hnt magnā de
l'itatiōez totā ei nāz c'piaz pōmūt an oclōz ā gliosi

ut nos ex ei cepam / a iunior / at timidi / a uari
abitiosi / amatores / luxuriosi / filii quatuorplato
ris denique eius stueri p[er]hi pot[est] in eoru[m] tali
notatione.

SErmenatio e[st] ai alicui p[er] fimo attri
buitur q[uod] is exponit cu[m] r[ati]o[n]e dignitatis h[uius]
facto ai militib[us] urbe reuertaret q[uod] o[mn]es ep[iscop]i dei
otinent[ur] timore uenit i[n] cu[m] saggo gladio succitus te
nens iach[us]. Quicq[ue] atolescentes ho[m]ines filii ornatu s[ibi]
secutur[ur] / m[ult]i in eode[m] s[ub]ito. **Q**uoniam max[ime] uoce
ia e[st] b[ea]ta inq[ui]t / quid tuentis hic alij o[mn]es stupidi ti
more obmutuer[un]t / uxor illi i[n] felicitissimi cu[m] max[ime] a
fletu aoristi petes abiecit sese iquit / q[uod] pea
q[uod] tibi dulcissima s[un]t i[n]uita misere n[ost]ri ueli extingue
extinctos fer[re] m[an]uete fortia[rum] nos q[uod] finis b[ea]ta
nosce te ho[m]ines e[ss]e / at ille qui illi m[an]uatis ac uox
opplorare aurib[us] meis desinit. **N**on abibit
illi n[un]ciat[ur] intra uenisse istu[m] ai clamore max[ime]
mortem m[an]ari. **S**ed fil[ius] ut audiuit e[ss]e h[uius] i[n]q[ui]t gorgina
petisse qua[m] p[ro]uoc[us] absco[n]de p[ro]uoc[us] de fente fac
icolumes s[un]t at atolescentia[rum] p[ro]uoc[us] uir hec
dixat ai ecce p[re]sto i[n] sedes iquit aorax no[n] mea
uita uox tibi acemit. Exple meas inimicitias

et inamidia fatua tuo
uerba metueba inq[ui]t n[on]
uidio meai o[mn]ite[n]t n[on]
et sup[er]are pulcherrimi e[ss]e
nas ego s[un]t n[on] p[ro]bo
fuisse loquens n[on] ei que
tu mlier uno i[n] q[uod] rogar
are q[uod] tu p[ro]cos h[uius] apl
ce tu n[on] aui. **C**ur no[n]
digna no[n] s[un]t tace q[uod] que
m[an] uita tibi o[mn]i b[ea]ta
Is mulier repellit abse
iacu[n]t[ur] tice q[uod] dig[no] uir.
ilate defixit. puto e[ss]e il
mones addignitate acc
gne osuari. S[un]t ite f[ra]t
lla quid putam[us] illos d[omi]n
no[n] ne o[mn]es utent[ur] hac ro
Informatio e[st]
osingit q[uod] ad f[ra]t
formis fit eloq[ui]s q[uod] for
dignitate accommodata aut
ne urbs h[uius] inuictissia uo

et macindia satuta tuo sanguine ille cui magis spiritu
uerba metuebant inquit ne placeat uictus esse ne uideat
iudicio meum ostentem non uis ubi superari turpissimum
et superare pulcherrimum est interficere uis me interfici-
tias ego si uictus non pibo at in extremo uite tempore esset
finis loquens nam ei quem uides dominari uis supplicare
tibi mulier uno in quo rogat et supplicat si tu quod amoue-
are et tu per teos hunc amplectere dominus est uiuat si te uin-
cet tu ne auis. **C**ur non desinus inquit uxor loqui quod me
digna non sit tace et que curanda sit cura tu cessas
in uitam tibi esse beniuolam spes mea morte eripe.
Is mulieres repellat ab se lamentantes. Illi ne scio quod
inapienter dicere quod dignus uis illi uirtute esset gladius
ilate te fixit. puto esse in hoc ex datos esse unicuique si-
mones ad dignitatem accomodatos ut quod oportet in hoc
quod osuam. Sunt ite simonatioes omnes. si. ge.
Nam quid putamus illos dicturos si hoc indicauit
non ne esse utentem hac ree de in si uere simonez.
Informatio est cum aliqua quod non adest per
os fingit quod ad sit aut cum res muta et in-
formis fit eloquens et formata et ei non attribuit ad
dignitatem accomodata aut actio quodammodo pacto. Quod si
ne urbs si in uictissima uocez emutat non si pacto

tu qui multarum rerum ambigua quae ad modum intelli-
da sunt quae obscuras reddunt orationes ita si consequenda quae
fiunt huiusmodi significationes. Cuiusmodi reperitur facile si no-
uerimus et aduenterimus uterque anapites aut multiplices
potites. per consequentiam significatio fit cum res quae sequantur
aliquam rem duntur ex quibus tota res relinquitur in suspi-
tione ut si salis metan filio dicas. Quiesce tu cum
patre abire emigere solebat. per absolutiones si cum in apie-
mus ad dicere teum patrem et ex eo quod licet dicimus satis
relinquitur suspitio sic. **Q**ui ista forma et etate
nup alieni domui nolo plura dicere. per similitudines cum
aliqua re filii allata nichil amplius dicimus si ex ea
significamus quid sentiamus. huiusmodi. Noli satirum me
nummi ipsi frequenter fretus esse multi iacet graeci.
Hec exornatio plurimum festiuitatis habet interdum et di-
gnitatis. **S**unt enim quidam tacito oratore
auditorum ipsam suspicant.

Recitas est res ipsa tantummodo uerbis
necesse ex pedita. huiusmodi lemmi prete-
riens cepit in thesi presidium reliquit post urbes
bithynas sustulit in pulsus in helesponti statim
potest abire. Ite huiusmodi consul etiam tribunus teum pri-
mus erat ciuitatis tu proficiscat in asiam teum i

hostis et exul dictus est per imperator. Postremo consul habet paucas comprehensa breuitas militum rerum expeditionem.

Omnino est cum ita res libris exprimitur ut genus negotiorum et res ante oculos intueretur esse. Id fieri potest si quod ante et post et ipsa re facta erant comprehendimus aut a rebus omnibus aut circumstantibus non recedimus sed modo quod simulatque graecus prospexit fluctuare populi ueretur ne ipse auctoritate senatus omnes a finibus desisteret iubet aduocari cōtionem. Iste inter scelera et malis cogitationibus redundans euolat e templo iouis sudans oculis ardentibus erecto capillo storta toga cum pleribus alijs ire celius cepit illi graeco prope faciebat audientibus hic sibi sellarum quoddam calce permes. Tetrū pedem defringit et alios habet iubes facere cum graecus deos inquit perari curis istius impetum faciunt et ex alijs alijs partibus conuolant atque e populo unus fuge fuge inquit. **U**ides. **U**ides inquit tamen uaga multitudo subito terrore perterrita fugere cepit. at iste spumans ex ore reiciens anelas ex infimo pectore crudelitatem conuoluit brachium et dubitanti graeco quid esset in loco in quo

constituit re
cedens in ista u
tissimi misam
clarissimi feat
ratz gratulan
cōtulit sese. **U**
plificanda re a b

tam et prope pon

Omnino est cum ita res libris exprimitur ut genus negotiorum et res ante oculos intueretur esse. Id fieri potest si quod ante et post et ipsa re facta erant comprehendimus aut a rebus omnibus aut circumstantibus non recedimus sed modo quod simulatque graecus prospexit fluctuare populi ueretur ne ipse auctoritate senatus omnes a finibus desisteret iubet aduocari cōtionem. Iste inter scelera et malis cogitationibus redundans euolat e templo iouis sudans oculis ardentibus erecto capillo storta toga cum pleribus alijs ire celius cepit illi graeco prope faciebat audientibus hic sibi sellarum quoddam calce permes. Tetrū pedem defringit et alios habet iubes facere cum graecus deos inquit perari curis istius impetum faciunt et ex alijs alijs partibus conuolant atque e populo unus fuge fuge inquit. **U**ides. **U**ides inquit tamen uaga multitudo subito terrore perterrita fugere cepit. at iste spumans ex ore reiciens anelas ex infimo pectore crudelitatem conuoluit brachium et dubitanti graeco quid esset in loco in quo

siste diligenter ex
et suauitate in d
loquaris ne nuda
fimine effertur
instemus. **U**
assidue cōsequam
Quod alij tribz d
aut si ai quibz lib
diffidit a nesam
a nob absit omies
libenter exercem
no fac Ceta phie
confidimus. **U**ides

considerat relinquendo prout tps ille nullas uoce
cedens infata uirtute xidit taatus iste uim for
tissimi misante sanguine aspsus qd facinus pre
clarissimi fecit qd arcuspectans qd bilans scele
ratas gratulantibz manui pougens intephi uis
cotulit sese. **U**exornatio plimmi prodest iam
plificanda re qd hmo narratioibz statuit eiz rez to
tam qd prope pome ante oculos.

Ones rationes honestande elocutionis
studiose collegimus in quibz o hrenni
fite diligenter exaeris qd grauitate qd dignitate
et suauitate in diuio hie potis ut oratorie plane
laquans ne nuda atqz iornata in uentio uulgar
simone effertur ne uentades nos met ipi nob
instemus. **N**es eiz cois agit ut frequeter et
assidue cosequamz artis ronez studio qd exatatioe
Qued alij tribz de canis cu molestia maxie faciut
aut si ai quibz libenter exceantur no hnt a sibi
diffidit a nesciunt qua uiaz sequi debeant que
a nob absut omes difficultates. Nam qd siml
libenter exercemur pp aiatiam cui initu cogni
tio facit Ceta phie ro confirmabit. Et nobis non
confidimus ppeaqz aliquintulum procefini qd alia

sunt meliora que malto intentius petimus iuita
u et si nō puenerimus i dīcto quo uolum⁹ pua par
uite deliteret. et niam qui sequam⁹.

in his libris nichil pteriti ē rethorice pceptiois
demonstrati ē eis quo res i oibz qm̄bz eaz inueni
re oporteat. dētū ē quo pacto eas disponē conueiat.

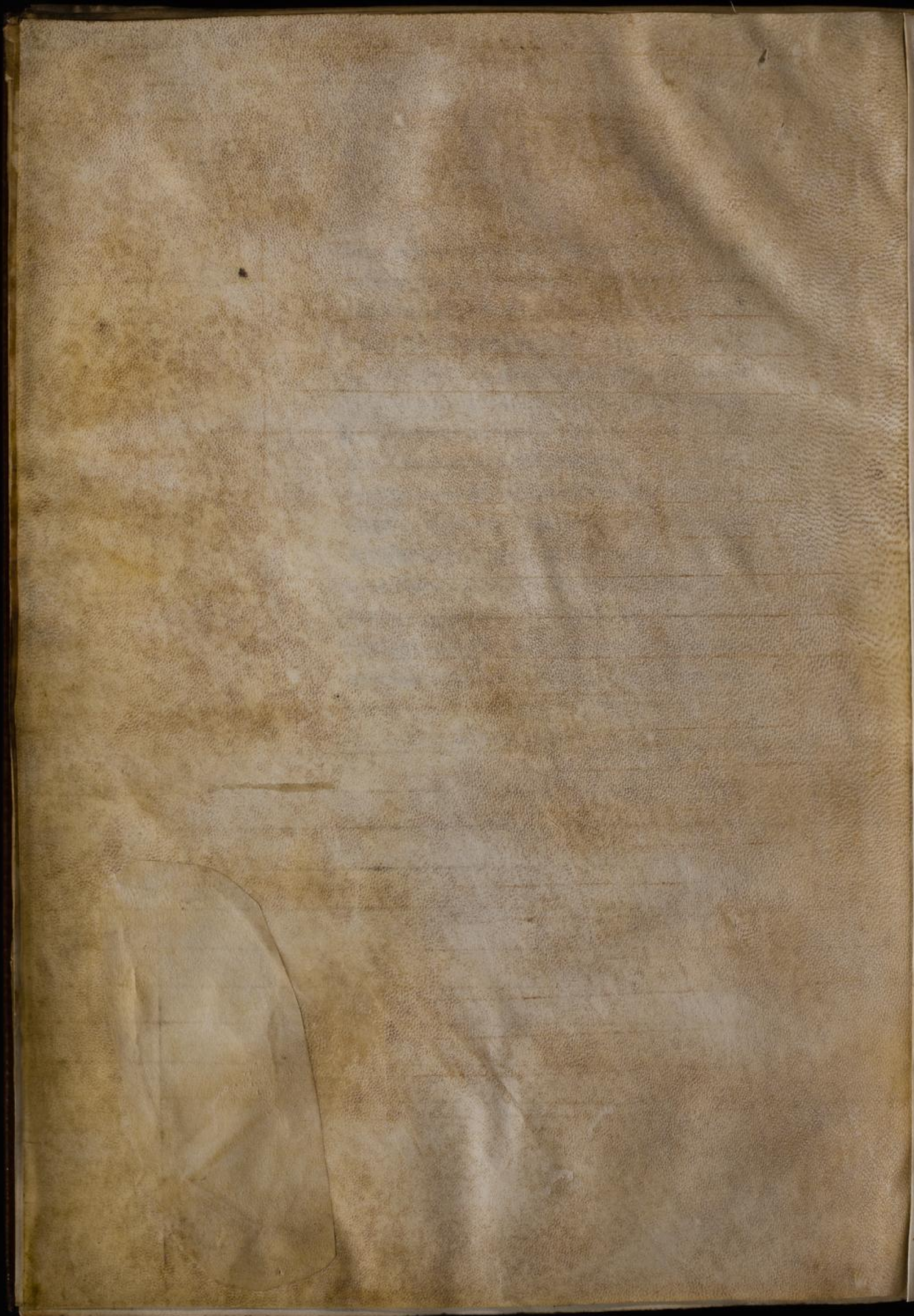
Diatū ē qua rōne eēt pronuntiandū. pcep
tum ē qua uia memisse possemus. Demōstratū
ē quibz moīs pfecta elocutiō comperet. Que si se
quamur acute et cito repiemus distincte et ordina
te disponemus grauter et uenuste pronuntiabi
mus firme et ppetue meminerimus et ornate et
suauiter loquemur. Ergo amplius in arte retho
rica nichil ē. Nec oia adipiscemur si rōnes pre
ceptionis diligentia consequemur exercitatioē

Deo Gratias

rentans petimus iura
co quo uolum' pua pui
sequam'.
e rethorice pte pte
dibz qm'bz car inuen
cas dispen' conuiciat.
promittanduz. pcep
lemus. Demosthenis
comperet. Que si se
mus distinate a ordina
uenustre promittabi
nerimus a ornate et
o amplius in arte retho
piscemur si renes pre
sequemur exoratioe.

19297

CS/2

ff. $i + 82 + i$
in gatherings of 10 (last 2).

